

CARLO CARRETTO

AZ ELJÖVENDŐ ISTEN

AZ ELJÖVENDŐ ISTEN

CARLO CARRETTO

AZ ELJÖVENDŐ ISTEN

OMC KIADÓ, Bécs 1988.

Egyházi jóváhagyással

A mű eredeti címe és kiadója:

Carlo Carretto: *Il Dio che viene*, Città Nuova, 1971.

Fordította: Puskely Mária

Copyright 1988, der ungarischen Übersetzung
by Verlag Opus Mystici Corporis
(In Verbindung mit dem Österr. Pastoralinstitut)

Satz: Eigenbetrieb des Verlages

Druck: Josef Neuf Verlag A-1080 Wien

Megrendelhető:
OMC Könyvkiadó, A-1090 Wien, Boltzmanng. 14.

A KIADÓ ELŐSZAVA

Carlo Carretto neve nem ismeretlen Olvasóink előtt. Immár negyedik könyvét jelenteti meg kiadónk. Ezúttal egy korai művét tesszük le Olvasóink asztalára, amely először 1971-ben jelent meg, de 1982-ben már 22. kiadását érte meg.

Carretto atya kiindulópontja ez a gondolat: Istent csak Isten ismeri teljesen, nekünk csak halvány sejtelmeink lehetnek Róla. Ezért végtelen szeretetében Isten hajol hozzánk, hogy megmutassa, kinyilatkoztassa önmagát és ezzel boldogságunk forrásává váljék.

A könyv első része azzal foglalkozik, hogyan mutatta meg magát fokozatosan Isten az üdvtörténet folyamán, míg végül Jézus Krisztusban és az általa elküldött Szentlélekben teljessé vált ez a kinyilatkoztatás. A második rész pedig azt elemzi, milyennek mutatkozott meg Isten Jézus Krisztusban.

Carretto atya ezzel a művével túllép Isten hagyományos, merev felfogásán és „mozgásában“ mutatja be a felénk hajló Istent. Ez a gondolat rokon a „velünk vándorló Isten“-gondolattal, jóllehet az embert nem tekint teljesen mozgásban lévő lénynek, legfeljebb annyi változásról vesz tudomást, hogy az ember előtt feltárlukozó Isten egyre nagyobb ámulatot, imádást vált ki belőle.

Istent a bölcs lángesze sem éri fel (Berzsenyi), de ez a könyv is jelentős segítséget ad mindazoknak, akik Istent keresik, hogy eljövendő boldogságukat kitágítsák: aki többet sejt Istenről, jobban tud majd örülni a vele való szeretetközösségnek a mennyben.

Könyvünk Mária évében jelenik meg. Nemcsak azért, mert utolsó fejezetében a szerző Jézus ajkára adja azokat a szavakat, amelyek megértetik velünk: az első keresztény Jézus édesanyja volt. Mária istenkeresővé vált abban a pillanatban, amikor kimondta az igent az angyali üdvözlés követelményeire. Nem vált ezzel istenbirtoklóvá, hanem egész életre szóló vándorutat vállalt Isten felé. Aki a Szűzanya lelkületével mélyed el ennek a könyvnek gondolataiban, annak számára ismeretlen mélységek, a boldogság újabb forrásai nyílnak meg.

BEVEZETŐ

„Jöjj el, Uram Jézus!” (Jel 22,20)

Beléptünk a világ és az Egyház történetének talán legrámaibb korszakába.

Életünk dimenziói immár egybeesnek a kozmosz dimenzióival. A gyors átalakulás már egyetlen napot is bizonytalanná változtat. Az ember mindent megkérdőjelez. Ő maga akarja fölépíteni jövőjét, ugyanakkor elveszett kis atomnak látja magát a mérhetetlen galaxisok között.

Maga az Egyház is, amely az emberek szívében és lelkében tegnap még a biztonság és szilárdság östípusaként élt, felszínén és mélységében mindenféle támadás és vita nyílt csataterévé vált; mindez szorongást vált ki pápákból és püspökökből, de megremegteti a névtelen és egyre nyugtalanabb tömegben elvesző egyszerű hívőt is.

Sokan tehetetlenül megmerevednek és elszigetelődnek, vagy valami hobbit keresnek, hogy agyoncsapják az időt: sokan prófétai szerepet öltenek magukra prófétai üzenet nélkül, mások meg — mivel nem találnak más megoldást — visszaálmodják a múltat, amikor még latinul folyt az ima, sokan jártak körmenetre és az ember vakon engedelmeskedhetett. Még ha a harmadik világról szónokolnak is, valójában mindnyájan azért törik magukat, hogy legalább egy csöpp gyönyört kicsikarjanak ebből az életből; így járulnak hozzá ahhoz, hogy a szex meg a kábítószer jóléti társadalmában az ember végképp elveszítse egyensúlyát.

Olyan helyzetben vagyunk, mint egy szélvihar

vagy földrengés után: ez ugyan nem rombolta le teljesen a házat, a repedések azonban bizonytalanná tették a benne való lakást és szívünket meghatározhatatlan szomorúsággal töltötték el.

Úgy is mondhatnám, hogy néhány év alatt századokat öregedtünk, lelki örökségünk nagyon messzire került, még ha tegnapi volt is. Főképp biztonságunk, szilárdságunk és dogmatizmusunk rendült meg.

A mai világot úgy ábrázolnám, mint a világűrben utazó űrhajót, amelynek kabinját egy kősza meteor kilyukasztotta; az Egyházat meg így rajzolnám le: Mária és József utaznak Egyiptomból Názáretbe, Mária szármárháton ülve, karjában tartja a megtestesült Isten végtelen gyöngeségét és szegénységét, Jézust.

* * *

Mindez csak rossz lenne? A mai válság és összevisszaság meg gyötrelem mélyén nem húzódik meg valami egészséges gyökér? Az életnek valami jele?

Múltunk romjain nem fedezhetünk föl valami építőanyagot? Vagy még világosabban fogalmazva: mindaz, ami történik, vajon a vég kezdete, vagy pedig a történelem és az Egyház újjászületésének jele?

Vajon az intézmények összeomlása minket a káoszba ránt, vagy fölszabadít valamit, ami már a világ és az Egyház életének mélyén születőben van?

Nehéz válaszolni. Annyit azért mondhatunk, hogy egy kis bizonytalanság nagyon is jót tesz nekünk, mivel már annyira hozzászoktunk a merev kijelentésekhez és az erőszakos magatartáshoz. Különösen nekünk, keresztényeknek tesz jót, ha leadunk valamit abból a középkori pöffeszkedő magatartásból, ami képtelenné

tett a párbeszédre, feledtette, hogy a biztonsághoz elég, ha a bárkában vagyunk, — ugyanis hitünket olyan szilárdnak éreztük, hogy nem tudtunk elviselni semmi homályt.

És mint Egyháznak, jót tesznek nekünk, ha egy icipicivel alázatosabbak, szegényebbek, védtelenebbek leszünk, ha a másokban nem csupán „a másikat” látjuk és ha nemcsak Krisztus győzelme és föltámadása miatt ujjongunk, hanem elfogadjuk bennünk megvalósuló keresztrefeszítésének és halálának valóságát.

S van még valami, ami jót tesz nekünk és elősegíti felnőttté válásunkat, még ha egyesek számára keserűen hangzik is: ütött az igazság órája. Mindenki számára.

Többé már nem rejtőzködhetünk előregyártott fogalmak, készen tálalt törvények, megállapított rend és tiszteletre méltó hagyományok védőbástyái mögött.

Minden kérdéssé vált, az érettebb hit és nagyobb tudatosság fényében mindent újra át kell gondolni és megítélni. Ily módon a kenyér az kenyér, amit mindenkinek meg kell kapnia; a pápa az pápa, nem pedig „Isten a földön”; a hit az hit, nem pedig érzés vagy érvelés; a köz java a köz java, nem pedig kevesek kiváltsága; az engedelmesség az engedelmesség, nem pedig tekintélyi hatalmaskodás vagy az alattvalók vállvonogató közönye; az Egyház az Egyház, nem pedig az érintetlennek egy kis csoportja.

* * *

De mindezen túl újból föl kell fedeznünk valamit, ismét meg kell találnunk egy biztos pontot, létre kell hoznunk egy találkozást és újra meg kell szilárdítani valakiben a hitet: a személyes Istenben. Úgy is mond-

hatnám, hogy valamilyen módon mindnyájunknak újból meg kell találnunk Ábrahám, Mózes, Illés és az Evangélium Istenét. Az Egyház védőbástyái túlságosan sokáig elrejtették, annyira, hogy egyesekben megfogatkozott vagy kialudt a személyes Istenben való hit.

Mi az Egyházban hittünk, az Egyház pedig Istenben. Mi az Egyházra bíztuk magunkat, s az Egyház beszélt Istennel. Olyanok voltunk, mint a gyerekek, akikről az anya levette azt a nehéz feladatot, hogy csupasz szegénységükben megjelenjenek az Atya fönsége előtt.

Az egyháztan sokakban helyettesítette a krisztológiát, a pápaimádat pedig a transzcendens Istennel való személyes kapcsolatot.

Fiatal korban a legjobbaktól is gyakran lehetett hallani: az Egyháznak szentelem magam, a Katolikus Akciónak szentelem magam, a Katolikus Egyetemen szentelem magam, Püspökömnök szentelem magam; nem gondoltak arra, hogy az ember egyedül csak Istennek szentelheti önmagát.

Az Egyház meg az Egyház dolgainak spanyolfala foglalt el jóformán minden teret. E spanyolfal lehullásával, egy olyan áttetsző helyzet kialakulásával, amelyben az ember képes egy igazabb értékrend fölfogására, úgy éreztük magunkat, mint a megszokott homályból erőszakkal előhúzott természet, amely vonaglik a napfényben és elárulja a fény iránti túlérzékenységét.

Képtelennek érezzük magunkat arra, hogy közvetlenül beszéljünk Istennel. Magányosnak érezzük magunkat az általunk ledöntött épület romjai között.

Manapság sokan rémülten botorkálnak lelki múltjuk romjain, s nem éreznek semmiféle Jelenléte.

Hányan vannak olyanok, akik elfeledve a gyermekkori imákat, többé már nem tudnak imádkozni!

Meg aztán... minek imádkozni, ha nem érezzük annak jelenlétét, aki irtalma tömlőibe gyűjti könnyeinket (vö. Zsolt 56,9)?

Ha nem létezik ez a Jelenlét?

A kérdés sokakban ébreszt szorongást. Habozás nélkül kijelentem: a mai válságnak ez az igazi oka.

A „szent” összeomlása, a határtalan elvilágiasodás mindentől megfosztotta hitünk oltárát, eltörölte azokat a „jegyeket”, amelyek így vagy úgy segítettek, hogy kapcsolatba kerüljünk a Láthatatlannal és rámutattak jelenlétére.

Sokan kedvetlenül és szomorúan járnak ebbe a „demitizált” templomba, sőt még a Szentek Szentjéhez, a tabernákulumhoz is úgy közelednek, hogy ez a kérdés mocorog bennük: „Üres vagy lakott?”

Itt sem könnyű választ adni, mikor sokan elszoktak a hit életétől, megelégedtek holmi emlékekkel, kultúrával vagy futó érzellemmel.

Mivel oly szórakozottak, szétszórtak vagyunk, nehéz megmaradnunk az Eucharisztikus Abszolútum előtt, ami pedig hitünk titkainak összoglalata, Isten köztünk való jelenlétének eleven jele.

Sokkal könnyebb kívül csavarogni, valami más módon kutatni Istennek a világban való jelenlétét.

A jobbak, a nagylelkűbbek és elevenebbek az emberhez közelednek és ezt mondják: íme, ez az Ő Jelenléte! Az ember jelenti a földön Isten jelenlétét.

„Ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok velük” (Mt 18,20) és „Amit egynek a legkisebbnek tesztek, nekem tettétek” (Mt 25,40): Jézusnak ezen szavai jelentik a hiteles evangéliumot azok számára, akik vallásos lélekkel keresik a mai kor spiritualitását.

Érdekes jelenség az ember ilyenén újrafölfedezése! A szomj, hogy megszabadítsuk a rabságtól, a tudatlanságtól és az éhségtől!

Korunk egyik legnagyobb reménye kétségtelenül azok ereje, vallása, akik többé nem hisznek vagy csak nehezen hisznek a transzcendens Istenben.

Egy barátomat idézem: „Ne kérd, hogy imával vesztegessem el az időmet, vagy hogy pusztaságod magányában keressem Istent. Isten az emberben van, s én az embert szolgálva keresem Vele a kapcsolatot.”

Mit mondjak erre? Adja Isten, hogy elhatározásodat siker koronázza, hogy ennyire képes legyél!

Azért mondd ezt, mivel még nem ismered az embert, s nem ismered saját gyöngeségedet az ember szolgálatában! Tudod-e, hogy a legnehezebb feladat az, amikor meg akarsz maradni az ember tabernákuluma előtt, szeretni és szolgálni akarod őt, s közben fölfedezed önzését, hatalmaskodását és árulását!?

Az ember szolgálata a legkönnyebb és ugyanakkor a legnehezebb feladat. Könnyebb, amikor még fiatal vagy, derűlátóan tekintesz rá, érzések vagy érdekek kötnek hozzá; nehezebb, amikor mindenki üldöz vagy elhagyott, — amint ez Jézussal történt elárultatása éjszakáján. Tudnod kell, hogy az ember nem csupán baráti köröd egy rokonszenves tagja, hanem a Júdás, a Kapitalista, az Önző, a téged kínzó Diktátor, a téged megvető fajgyűlölő Fehér, az önmagát tökéletesnek tartó, elviselhetetlen Klerikális.

Az ember ember, egészen ember: szent vagy bűnöző, fehér vagy fekete, klerikális vagy antiklerikális.

Ha az ember számára lehetséges volna, hogy Krisztus nélkül, Isten személyes segítsége nélkül szeressen, akkor fölösleges lett volna a Megtestesülés.

Egyetlen ember sem képes minderre. Előbb-utóbb föl kell fedeznie, milyen éretlen a szeretetre, milyen hősie dolog szeretni, mennyire szükség van a „Magaságbeli erejére” és az isteni segítségre, mert csak így győzheti le azt a kísértést, hogy meggyűlöljön mindenkit és egy barlangba menekülve magányosan éljen.

Hidd el nekem, mert tapasztalatból mondom: egyedül Isten tud segíteni az emberszeretetben! Egyedül Krisztus taníthat meg erre a nehéz leckére!

* * *

Az igazi probléma ez: vajon Isten olyan autonóm jelenlét-e számodra, mint ahogy te vagy jelen egy barát számára, vagy a jegyes a jegyese számára, vagy a fiú az apa számára, vagy csak olyan dolgokban van jelen, amelyek nagyobbak és érdekesebbek az embernél?

Találkozhatsz-e a Személyes Istennel utadon, leborulhatsz-e előtte, mint Mózes az égő csipkebokor előtt, érezheted-e szelid simogatását, mint Illés a Hóreb-ben, megtapasztalhatod-e jelenlétét, mint a próféták a Templom bensőséges homályában, vagy nem?

Végső elemzésben: Isten a transzcendens Isten-e, vagyis az ima Istene, a minket meghaladó dolgok Istene, vagy csak immanens Isten, aki az anyag fejlődésében, a történelem folyamatában vagy az ember fölszabadításának feladatában nyilatkoztatja ki magát?

Íme ez az igazi mai probléma, s ez — mint mindig — választás problémája. Cselekvés vagy ima, forradalom vagy szemlélődés? Nem feledkezve el arról, hogy az igazi bűn — mint mindig — nem abban áll, amit teszünk, hanem abban, amit elmulasztunk.

Az igazság mindig ellentétek szintézise, és ezt a

szintézist oly nehéz megalkotni! Sokkal könnyebb, ha hagyjuk, az erőszak sodorjon magával, hogy elvakultan vagy örömmel a legszélsőségesebb magatartást tegyük magunkévá s közben elfelejtsük „az érem másik oldalát”. Az ürre építünk, s persze nem találunk békét!

És valóban nincs békénk!

Amikor cselekvésről beszélünk, föl kellene idéznünk magunkban Jézus kemény szavait: „Nélkülem nem tehettek semmit!” (Jn 15,5).

De ki ez a Jézus, akinek van bátorsága ahhoz, hogy minden idők emberéhez intézze ezeket a szavakat? Egyike azoknak a jelentős személyiségeknek, akik egyszer éltek, aztán a halállal eltűntek s ma már csak tanításukkal vannak jelen az emberek között, vagy pedig — amint Péter mondja a Szentlélek ihletésére: „az élő Isten Fia” (Mt 16,16)?

És ha él, hogyan jön hozzám, aki élek?

Úgy jön mint személy vagy pedig mint valami felhő?

Úgy jön mint Személy, vagy pedig mint egy 2000 éve kiejtett mondat, amit az apostolok ránk hagyományoztak?

Íme, ez az igazi probléma.

* * *

Az Egyház hiszi, én is hiszem, hogy Jézus az élő Isten Fia, aki megtestesülése előtt mint Isten Igéje élt, aki él halála és föltámadása után, miután megvalósította az emberiséggel a jegyesi Szövetséget.

Isten szövetséget akart kötni az emberrel; az egész üdvösségtörténetnek ez a Szövetség a tartalma és célja. Szövetség csak élők között jöhet létre: Személyek közt szövetséget, nem pedig fogalmak vagy jelképek.

Ha igaz az, hogy Isten irgalmasságában szövetséget akar kötni velem, akkor arra az útra kell lépnie, ahol én járok, hogy találkozhassak vele.

Találkozási pontunk a személyes ima, a Szentség pedig az Örökkévalóval kötött szövetségem látható jele.

Ezért hiszek a személyes imában és ezért várom mindennap a Vele való szentségi találkozást. Bátran ezt mondhatom: imádkozni annyit jelent, mint várni az eljövendő Istenre.

Az imával megtelt nap az eljövendő, az érkező Istennel való találkozást jelenti; a hitben neki adott éjszakát pedig betölti Jelenléte.

Érkezését és jelenlétét nem várakozásunk eredményének vagy erőfeszítésünk jutalmának kell tekintenünk, hanem ingyenes szeretete elhatározásának.

Eljövetele ígéretével van kapcsolatban, nem pedig a mi tetteinkkel vagy erényeinkkel. Nem azzal értelmeltük ki az Istennel való találkozást, hogy hűségesen szolgáltuk őt testvéreinkben, vagy mert annyi erényt gyűjtöttünk össze, hogy ezen még a mennyország is elbámul.

Istent szeretete indítja, nem pedig szépségünk vonza. Akkor is eljön, amikor éppen mindent elrontottunk, vagy amikor nem csinálunk semmit. Sőt, amikor vétkeztünk.

Ha gőg volt annak idején azt gondolni, hogy Isten eljövetele a Törvénynek, nem pedig ígéretének köszönhető, ma éppúgy gőg volna azt vélni, hogy Istennek az imában való eljövetele emberi erőfeszítésünk gyümölcse, nem pedig szeretetének ajándéka.

Tudat alatt tehát ezért gőgösek azok, akik azt gondolják, hogy egyedül csak testvéreik szolgálatában

találják meg Istent. A találkozást szorgos munkájuk gyümölcésének tekintik.

Hol találhatók ezen az úton az utcanők és a vámosok? Nem tettek semmit testvéreik szolgálatában, sőt... És mégis találkoztak Krisztussal és hittek benne, amint mondja az evangélium.

* * *

Mi is úgy akarunk vele találkozni, amelyenek vagyunk, függetlenül önmagunktól, bűneinktől vagy érényeinktől.

Azért akarunk vele találkozni, mert ő Isten, s Isten nélkül nem élhetünk.

Azért akarunk vele találkozni, mert ő Világosság, s fény nélkül nem tudunk haladni.

Azért akarunk vele találkozni, mert ő Szeretet, s szeretet nélkül nincs öröm.

S mivel a Vele való találkozásban megszilárdítjuk azt a Szövetséget, amelyet Ő ajánlott föl nekünk.

Minden rendbe jön, ha a keresztyének ismét tudatosítják az Örökkévalóval kötött Szövetségüket.

Ha szó lehet egyáltalán az Egyház válságáról, akkor ez a keresztyének válsága, a hit válsága, az ima válsága, a szemlélődés válsága.

Ha mindenkiben megerősödik az élő Istenbe vetett hit, könnyű a megújulás.

Aki ismét eleven, személyes kapcsolatba kerül Krisztussal, az könnyedén kerül eleven és személyes kapcsolatba az Egyházzal.

Előbb azonban nem.

Maga a Zsinat, korunk rendkívüli vallási eseménye, nyilvánvaló módon tanúsítja az Egyház fiatalasá-

gát és életerejét; mindez igazi mély örömet ébreszt mindazokban, akik már régen vártak az Egyház misztériumának és a világban való jelenlétének erőteljesebb tudatosítására; azonban ez a Zsinat is értelmetlen marad azok számára, akik eltávolodnak az ember és az Örökkévaló párbeszédének ki nem apadó forrásától.

* * *

Az egész Szentírást az a könyörgés zárja le, amelyet Szent János ad a jegyes ajkára azon szenvedélyes imának összoglalataként, amelyet Krisztus földről való távozása után a menny felé irányítottak: „Jöjj el, Uram, Jézus” (Jel 22,20).

Milyen jelentése van ennek a Jézushoz intézett kiáltásnak, aki, miután közöttünk élt, halálával, föltámadásával és mennybemenetelével fizikailag eltűnt történelmünkéből?

A választ minden keresztény tudja.

A paruziát, Krisztus végső visszatérését várjuk, amikor második eljövetele lezárja a történelmet és megnyitja a menny örök boldogságának messiási korszakát.

Túlágosan szomorú lenne azonban, ha csupán az „utolsó napra” kellene várakoznunk, vagyis ha a keresztény élete a világ vége előtt nem lenne semmi kapcsolatban Krisztus személyével.

Amint Isten Országáa az utolsó napon jön el, ugyanakkor már eljött és „közöttünk” van, ugyanis Krisztus visszatérése — ami majd mint a jelenések világa megy végbe — megtörténik minden nap, minden este és minden éjszaka, amikor nyitott készséggel tárulok ki előtte, Őt keresem az imában és a Szentségben.

A jegyes annyiszor találkozik jegyesével, ahányszor csak akar. A hit Krisztusa mindig jön, és személyesen jön, hogy meglátogassa jegyesét.

Ezért valódi a találkozás az imában és a Szentségben.

Amikor az imában az eljövendő Istenre várunk, feltételezzük: nem azért jön, hogy megálljon a kapu előtt, hanem hogy bejöjjön.

A messiási lakomára várakozva — amit a mise hirdet — a jegyes részese lesz a „bölcesség lakomájának”, vagyis a kontemplációnak.

A Példabeszédek ezt mondja: „Megépítette a házat a bölcesség, s hét oszlopát is fölállította. Barmait levágta, borát megkeverte és az asztalát is megtértette” (Péld 9,1-2).

Éber hitemre eljövételével válaszol Krisztus: „Elmegyek, de visszajövök hozzátok” (Jn 14,28), mondta az utolsó vacsorán.

Azért tér vissza, hogy bensőséges egységben éljen velünk és végigkísérjen a történelmen.

* * *

Azt hallottuk, hogy az ember a földön a kivonulás lelkeségét éli, vagyis hosszú utat jár meg: a rabszolgaságból való felszabadulástól az örökre birtokolt és élvezett Ígéret Földjéig.

A pusztában vándorló népnek Isten nem pusztá magányt ajándékozik, hanem jelenlétének bizonyosságát; ennek volt külső jele a Frigysátor fölötti felhő.

Jahve eleven jelenlétének volt ez a jele, ugyanakkor annak a sokkal közelebb, szeretettel telt jelenlétnek is, amelyet Krisztus valósított meg az emberiséggel kö-

tött Szövetségben. Ha az első szövetségben Isten szavakkal és jelképekkel győzte meg az embert, a másodikban egy vérel telt kelyhet használt föl, azét a Vérért, amelyet Jézus ontott ki mindnyájunkért.

És most távol lenne tőlem az, aki szeretetből vérét ontotta értem?

Ha kételkedem abban, hogy Jézus jelen van az életemben, akkor hitemmel van baj.

Csak a gyöngye hit készíthet valakit arra a gondolatra, hogy az, aki áldozatának kelyhét nyújtja nekem, nem ajándékoz meg egyben jelenlétével és barátságával.

Ezért emelem ismét magasra a Szövetség kelyhét, telve Istenem Vérével, és megrészegevedve tőle egész hittemmel kiáltom: „Jöjj, Uram Jézus!”

ELSŐ RÉSZ

Isten öröktől jön.

Eljött a világosság teremtésében

és még inkább eljött Ádámban.

Eljött Ábrahámban,

de még inkább eljön Mózesben.

Eljött Illésben,

de még jobban eljön Jézusban.

A hozzánk érkező Isten az idővel előre halad,

a történelemmel „Helyhez kötődik”

a kozmoszban,

az ember lelkiismeretében,

Krisztus személyében.

Már eljött, de még el kell jönnie.

I. FEJEZET

*„Meghallották az Úristen lépteit,
aki a nappali szellőben a kertben járkált”
(Ter 3,8)*

Isten mindig jön és mi, akárcsak Ádám, halljuk lépteit.

Isten, mivel maga az élet, mindig jön, s az élet tovább robban a teremtésben.

Isten azért jön, mivel maga a fény, és a fényt nem lehet elrejteni.

Isten azért jön, mivel maga a szeretet és a szeretetnek szüksége van arra, hogy odaadja önmagát.

Isten öröktől jön; Isten mindig jön.

Ma este, a csodálatos sivatagi mennyboltot szemlélve, láttam a földtől még szabad szemmel látható legtávolabbi égitestet, az Andromeda-ködöt.

A Kassiopeia mértánian szabályos alakja és a Pliadok csodálatos gyémántja között olyan volt, mint egy sápadt fényben fluoreszkáló hosszú lencse. Ennek a kis lencsének a fénye nem mai, hanem millió éve keletkezett.

Ma este egy millió évre — tízezer századra — tekintettem vissza az időben.

Az Androméda-ködnek az a halvány fénye, ami ma este a szememig jutott, másodpercenként 300.000 km-es sebességgel egy millió évvel ezelőtt indult útnak. Isten már akkor, illetve már sokkal korábban elindult, hogy találkozhassek velem.

Az Androméda a hozzánk legközelebb lévő galaxis; a csillagászok már megszokták, hogy tízmilliárd

fényévnyi távolságokról beszéljenek a mérhetetlen űrbe vesző más galaxisokkal kapcsolatban.

Isten már jóval születésem előtt elindult, hogy hozzám jöjjön. Sem a nap, sem a hold, sem a föld, se az én történetem, se az én problémáim nem velem születtek.

Én nem vagyok tudós, de a tudósok azt mondják, hogy a föld, két milliárd évvel ezelőtt született. Aztán különböző geológiai korszakok folyamán fölkészült az ember fogadására; ezekben a korszakokban teljes hatalmában és szelídségében megmutatkozott Isten teremtő tevékenysége. „Este lett és reggel.” (Ter 1,5)

Azonban az egyik reggeltől a másikig, az egyik estétől a másikig... mennyi idő telt el!

Archaikum: egy milliárd ötszáz millió év!

Algonkium: négyszáz millió év!

Karbon: ötven millió év!

És végül a Negyed időszak az ember megjelenésével, vagy egy millió évvel ezelőtt.

Nézzük el az esetleges számítási hibákat, amelyek inkább látásunk gyöngeségének tudhatók be, mint a teremtett világ szabatos kibontakozásának. Ez a teremtett világ nem a számolással törődött, hanem a szeretettel, márpedig a szeretetben való pontosság eltér a matematikai szabatoságtól.

* * *

Bárhogy van is, nagyon szeretem nézni az eget és a földet. Számomra ez nem elveszett idő.

Amikor a sivatagba jövök imádkozni, a körülöttem lévő dolgok szemlélésével készítem elő imámat. Azt hiszem, az Úr azért helyezte ezeket közelembe.

Amikor még fiatalabb és türelmetlenebb voltam, kicsit idegeskedtem, amikor a fiatal cserkészek sátorverés közben kíváncsian és szeretettel nézegették az erdőt, a sárguló levelek alatt tanyázó kis rovarokat. Időveszteségnek ítéltém.

Inkább a plébánián szerettem volna őket látni, hittanórán.

Éretlen voltam, nem értettem, hogy a legjobb katekizmus, amikor valaki elmerülten nézi a dolgokat, mivel Isten ezek által kezd el hozzánk beszélni.

Talán éppen azzal rontottunk el mindent, hogy mindenáron hittanórát akartunk tartani... Azok meg unottan ücsörögtek a padban, magolták a számukra sokszor értelmetlen rövid szövegeket... Most pedig szomorúan és idegenül állunk Isten misztériuma előtt.

Mennyire szeretnék ma — annyi év után — egy katekizmus órát egy mezei sétával helyettesíteni... Szeretném megmutatni egy fiúnak, akit fogva tart a nagyváros cement-tömbje, hogy milyen csodálatos is egy madárfészek!

Vajon nem a csodálkozás-e az első találkozás a misztériummal? Vajon nem a csodálkozásból születik meg maga az Isten? Nem a csodálkozás-e az első lépés a szemlélődéshez?

Mondtam már, hogy amikor imádkozni jövök, a mennybolt és a föld szemlélésével készítem elő imámat.

Vagy inkább így mondom: elmerülök az égben és a földben...

Mielőtt megkezdeném Istennel a párbeszédet, hálaalkodom azért a földdarabért, ahová helyezett.

A séta, a nézelődés, a dolgok érintése és szemlélése egyáltalában nem elveszett idő.

Sőt még tovább kell menni: élni kell a dolgokat.

Ne nevessetek, amikor ezt mondom: fölfedeztem, hogy ezen az úton élni kell a dolgokat.

A fölfedezés abban áll, hogy belépek a teremtés játékába, rálépek a Teremtővel való találkozás legcsodálatosabb és legegyszerűbb útjára.

Közben pedig szabadságommal — a lehető legnagyobb szabadsággal — fölkészülök a játékra.

Ha például valami szép ruhában jönnek ide a sivatagba, azonnal annak rabszolgája lennék, hiszen olyankor az ember fél, hogy bepiszkítja vagy hogy meggyűródik a nadrágja éle.

Nem; olyan ruhában jövök, ami lehetővé teszi, hogy mindannyiszor meghemperegjek a homokban, valahányszor csak elkap Isten öröme.

Ha különféle háztartási fölszereléssel, ágygal meg ilyesfélékkel jönnek, elveszíteném azt az örömet, hogy az Ouedben fadarabokat gyűjtsék és lássam, hogyan lobban föl az eleven láng két egyszerű de olyan valódi szikra között, mint maga a teremtés.

Milyen szép, amikor az ember egy füsttől megfeketedett lábospól vacsorázik, ami, mihelyt használtam, nem kér tőlem több időt, szép csöndben meghúzódik a sarokban, mint valamikor az öreg nénikék!

Aztán ezen is túl kell haladni, hogy valóban bekapcsolódhassunk a természettel folytatott játékba.

El kell fogadnunk a szelet, az éjszakai hideget, a nappali hőséget, a kényelmetlenségeket, a homokot, a gyöngye egészséget, a kellemetlenségeket, ugyanis Isten ezek által tanít minket a szegénységre és türelemre. Semmi ok tehát haszontalan panaszra.

Főképp pedig leghatározottabban vissza kell lépünk az időben, egészen a dolgok eredetéig, amikor jobban láttuk az anyagot mint a technikát és jobban

elgyönyörködtünk a naplementében, mint a jóléti társadalom által fölkínált kényelemben.

Igen, szeretnék úgy belépni a dolgokba, mint a régi emberek, akik a természetben és a természetből éltek, s akik előtt nem volt probléma Isten léte.

Biztos, hogy nem akarták bizonyítani, mivel érezték Őt. Isten ott volt és a „nappali szellőben a kertben sétált” (Ter 3,8).

Isten léte magától értetődő annak, aki hallja lépéseit.

* * *

Igen, magától értetődő!

Isten léte magától értetődő, de csak azok számára, akik egyszerűek, jók és igazak.

Mi pedig sajnos nem vagyunk sem egyszerűek, sem jók sem igazak.

Aki pedig nem egyszerű, nem jó és nem igaz, az bűnös.

Isten a bűnösnek nem magától értetődő. Vagy legalább... magától értetődő és nem az... aszerint hogy... Azt az Istent, aki a természetben magától értetődő és nem az, a példabeszéd Istenének nevezném.

Minden az Ő parabolája, de én a példabeszéd előtt tétovázó maradok. Látok s mégsem látok, értek, de mégsem értek.

Folytatva az embernek adott első kinyilatkoztatás módszerét maga Jézus példabeszédben tanít, és meg is mondja nekünk ennek miéértjét: „Azért beszélek nekik példabeszédekben, mert van ugyan szemük, de nem látnak, van ugyan fülük, de nem hallanak” (Mt 13,13).

A példabeszéd Istene még nem a hit Istene, mint

ahogy a természetes ember még nem a kegyelem embe-
re. Isten új közbelépésére van szükség, egy új teremtés-
re, hogy új kapcsolat jöjjön létre; ez pedig az üdvösség-
történet részét alkotja.

Amikor ez még nem kezdődött el, az ember a te-
remtésben hallja „az Úristen lépteit”, és Ádámhoz ha-
sonlóan „elrejtőzik az Úristen elől” „a kert fái között”
(Ter 3,8).

Miért menekül? Mert elvesztvén az ősi ártatlansá-
got, retteg attól, hogy Isten színe elé álljon, mert elve-
szítvén ősi áttetsző egyszerűségét, nem képes úgy látni
Istent, amilyen.

Ez az igazi oka annak, hogy az emberek nehezen
találják meg Istent a teremtésben. Nem egyszerűek,
többé már nem igazak, — s ezt nevezzük bűnnek.

Ha az ember föl tud készülni a hitre, akkor ez azt
jelenti, hogy meg kell szabadulnia a bűntől, amely a hit
igazi akadály. „Ha nem lesztek olyanok, mint a gyer-
mekek, nem mentek be a mennyek országába” (Mt
18,3), mondja Jézus nagy erővel. Gyermekké lenni pe-
dig ezt jelenti: egyszerűnek, jónak, igaznak lenni.

Minden egyes lépés, amelyet az ember azért tesz,
hogy megszabaduljon a hazugságtól, az aljasságtól, az
erőszaktól, az önzéstől, a gőgtől: Isten látása felé viszi.

Aki arra törekszik, hogy élje az igazságot, jót te-
gyen és tisztelje az életet, az a világosság eljövételére
készül elő. Amint biztos az, hogy a világosság egyedül
Isten szeretetétől indítva érkezik el, az is igaz, hogy
csak az tudja befogadni, aki lemondott róla, hogy ső-
téttség legyen.

Hallgassátok meg Szent János evangéliumának
prologusát; nagy erővel bizonyítja: az embernek hatal-
ma van arra, hogy a világosság igazságát ne fogadja be!

„Kezdetben volt az Ige;
az Ige Istennél volt,
és Isten volt az Ige;
ő volt kezdetben Istennél.
Minden általa lett,
nélküle semmi sem lett, ami lett.
Benne volt az élet,
s az élet volt az emberek világossága.
A világosság világít a sötétségben,
de a sötétség nem fogta fel.

Föllépett egy ember, az Isten küldte
és János volt a neve.
Azért jött,
hogy tanúságot tegyen a világosságról,
hogy mindenki higgyen általa.
Nem ő volt a világosság,
csak tanúságot kellett tennie a világosságról.

Az Ige volt az igazi világosság,
amely minden embert megvilágít.
A világba jött, a világban volt,
általán lett a világ,
mégsem ismerte föl a világ.
A tulajdonába jött,
de övéi nem fogadták be.”

(Jn 1,1-11)

Íme, képesek vagyunk arra, hogy ne fogadjuk be, ne akarjuk a világosságot. Ez a mi igazi drámánk. Néha azt a benyomást keltjük, hogy keressük Istent; talán mondjuk is, a valóság azonban az, hogy nem akarjuk megzavarni szokott kényelmünket, nem akarjuk végrehajtani a szükséges szakítást.

Mondjuk, hogy akarjuk a hitet, de anélkül, hogy pénztárcánkat ki kellene nyitnunk a szegényeknek. Allítjuk, hogy keressük Krisztust, de valójában nem vállaljuk életünk megváltoztatását, bár világosan látjuk, hogy rossz irányba tart.

Valahogy nem tudok hitelt adni annak az embernek, aki ezt mondja: „Keresem Istent, de nem találok!”

Ezt mondanám neki: próbáld meg, hogy minden nap az igazság szerint jársz el, szabadítsd meg magad a gőg démonától, az önzés sokszor fojtogató hínárjából, tépj ki magadból minden hátrányos faji megkülönböztetést, testvéredként fogadj el minden embert, és... meglátod... meglátod!

Mert amikor a „Szeretetet” éled, amikor megszed az „Igazságot”, amikor tisztelod az „Életet”, akkor Istent éled és tisztelod, aki már benned van.

Mert Isten nem akkor fog hozzád eljönni, amikor már „jó” vagy. Ő már öröktől eljött és jön mindig.

Hanem te vagy az, aki most megláthatod, mivel megtisztítottad szemedet, megszelídítetted szívedet és leszálltál magasságodból.

Gondolj erre: Isten már jelen volt, Ő már jelen volt, Ő már jelen volt!

Az egyetlen nehézség az volt, hogy te nem láttad Őt.

Most, hogy fölismered még nagyobb a szeretet, a világosság, a Vele való élet; látod őt, bár a születés homálya veszi körül és a teremtett világ titokzatos példabeszédében fejezi ki magát.

II. FEJEZET

*„Az Úr így szólt Ábrahámhoz:
Vonulj ki földedről!” (Ter 12,1)*

A parabola Istene, bár már nagy teret foglal el az ember életében, még messze van attól, hogy igazán mélyen érdekelje.

Még mindig olyan Isten, aki a jelképek fátyolában mutatkozik meg, Isten, aki messziről küld neked egy képeslapot, rajzot, képet, névjegyet. Olyan Istenre gondolsz, aki „fönségbe és méltóságba” öltözött (Zsolt 104,1), aki „a szelek szárnyán száll tova” (Zsolt 104,3).

Olyan Isten, aki életedben jön és megy, megjelenik és eltűnik, s főképp akit sehogy se tudsz elhelyezni vagy megragadni.

Olyan Isten, aki alapjában nagyon távol van tőled, még ha olykor rendkívül közelinek tűnik is. Úgy is mondhatnánk: elhatározta, nem engedi, hogy megragadd, vagy te nem vagy még fölkészülve arra, hogy ő megragadjon téged.

Elrejtőzik egy még el nem mondott történetben, egy még ki nem bújt csírában.

Aztán elkövetkezik egy óra, egy hatalmas minőségi ugrás, valami egészen új dolog, egy igazi „most”.

Isten órája ez, az idők teljessége.

A hit Istenének átvonulása.

Ha a példabeszéd Istene olyan volt, mint amilyenek látszott, a hit Istene az, „aki van”.

Már nem jelkép, nem kép, nem értelmi megfontolás végeredménye, nem szépség, nem esztétikai élmény, nem szám, nem tér, nem érzés, hanem Személy.

Isten, aki van, aki beszél: „Jahve így szólt Ábrahámhoz: Vonulj ki földedről” (Ter 12,1). Az átmenet, bár ezt Isten szeretete öröktől így rendelte az ember számára, radikális. Ezért kezdődik Ábrahámmal új korszak az emberiség történetében, azoknak a korszaka, akik hisznek, akiknek Isten megadta azt a hatalmat, hogy higgyenek abban az Istenben, „aki van”.

A Teremtő és a teremtmény kapcsolata szoros lesz, párbeszéddé, imává, barátsággá válik: „Titokban tarthatom-e Ábrahám előtt, amit tenni készülök?” (Ter 18,17); kinyilatkoztatás, parancs lesz: „Nézz föl az égre, és számold meg a csillagokat, ha meg tudod számolni őket. Ilyen lesz nemzetséged” (Ter 15,5).

Amikor imádkozom, nem a példabeszédek, hanem hitem Istene előtt állok. „Valakihez” imádkozom, „Valakivel” beszélek.

A helyzet teljesen megváltozott. A filozófia, az érvék, a példabeszéd Istene átadta helyét a hit Istenének; a hit Istene pedig úgy jelenik meg előttem mint Atya, mint Krisztus és mint Szentlélek, mindig mint Személy.

Én, a szegény kis ember, végre megtaláltam a „Másikat”, beszélek a Másikkal.

Ez a Másik az Isten, Lényében, Igazságában, Szeretetében.

Azt mondtam, hogy a hitbe való átmenet gyökeres, abszolút fordulatot jelent, egyedül Isten képes annak idejét meghatározni, azt megvalósítani az emberben. Ezért mondják, hogy a hit Isten ajándéka.

Egyébként mindig így van: voltaképp mi az, ami nem Isten ajándéka?

Ha van evolúció, amint azt a tudományos megfigyelés állítja, akkor az evolúcióra is ez áll: abban az átmenet-pillanatban, amikor az élőlények egy alacso-

nyabb foka „homo sapiens” lesz, a teremtő Lélek van jelen, ő ébreszt benne egy új valóságot, amely által az ember nem csupán valamiféle állat, hanem ember.

„Akkor Jahve megalkotta az embert a föld porából és orrába lehelte az élet lehelletét. Így lett az ember élőlényé” (Ter 2,7).

Igen, ha a földön teremtett élőlények történetének teljességekor egy izomköteg, meg egy maroknyi szürke anyag Isten szeretetének teljességében homo sapiens lett, ez az ember most „hívő” lesz, s ezzel megkezd egy olyan történetet, amely messze, a teremtmények Teremtőjével való tökéletes barátságban végződik.

Isten ajándéka a hit, Isten ajándéka az élet és Isten ajándéka az átmenet.

Isten tartja kezében az ajándékot, és akkor adja oda, amikor akarja, vagyis az ő „órájában”.

S ez mindig a szeretet órája.

Jobban el kellene gondolkodnunk Jézusnak egy mondatán, hogy megértsük, minden az ő kezében van és nem a miénkben: „Senki sem jöhet hozzám, ha az Atya nem vonzza” (Jn 6,44).

Neki kell vonzania minket, hogy megkezdje átalakító és egyesítő működését.

Minden az Atya mágneses vonzásával kezdődik.

Az Atya hív és én válaszolok. Így született meg bennem a hit és kezdett kifejlődni életerős csíráként.

Nem elég ugyanis, hogy megszülessék, hogy életerős magként a megkeresztelt gyermek lelkébe hulljon. Ki kell bontakoznia, s ez éntőlem függ.

Ha nem válaszolok Isten Szavára, a hit elvetél bennem. Ha nem hozom működésbe az erények gyakorlásával, éretlen marad s olyan gyöngé, mint egy béna tag. Ha nem táplálom az Istennel való egyesüléssel,

borzalmas árny lesz, ami megrémíti a ház lakóit ahelyett, hogy ujjongó jelenlétével öröme derítené a lakóimára meghívottakat.

* * *

A hit által az ember tudatosította a Másikat. A barátát fölfedezte a Barátot, a jegyes szemlélte Vőlegényét, a gyermek megismerte Atyját.

Így kezdődik a kapcsolat élete, mivel a hit lehetőségét azért adta Isten, hogy tudatos élet-kapcsolatban legyünk vele.

Amikor hiszek, Istennel beszélek, amikor hiszek, Istent hallgatom, amikor hiszek, Istent látom.

A hit élete a legcsodálatosabb dolog, ami csak a földön létezik, elhomályosít minden előző adományt, amint az emberré válás ajándéka elhomályosította az életre születés ajándékát.

A hit által részese leszek Isten életének, új bolygóra lépek: Isten bolygójára.

A hit által átlépek az egeken, a láthatatlan világban utazom, legyőzöm az emberi természet súlyát, túl lépek gyöngeségemen, Isten gyermeke leszek.

A dolog annyira rendkívüli, hogy nagyságának és fejlődési lehetőségeinek nincsenek határai.

A hit legyőzi bennem a félelmet, túllép a halálon: legyőzhetetlen.

Szent János ezt mondja: „A győzelem — győzelem a világ fölött! — a mi hitünk!” (1Jn 5,4).

Valóban, mitől kellene félnem, amikor Isten az Atyám?

Milyen számítás zavarhat meg, amikor a végeredmény a lehető legrendkívülibb: az örök élet? Az Ország

teljessége. A holtak Föltámadása! Az egész megváltott emberiség szeretetlakomája Istennel!

Hitem által tudom, mit higgyek, tudom, mit akarjak, tudom, mit tegyek.

A hit révén Egy Valaki leszek, akit maga Isten szólított nevéen és maga Isten küldött.

A hittel születik meg hivatásom: „Isten így szólt Ábrahámhoz: Vonulj ki földedről” (Ter 12,1).

Ábrahámmal együtt én is kimegyek régi földemről és elindulok az Ígéret földje: Isten felé.

III. FEJEZET

„Isten próbára tette Ábrahámot” (Ter 22,1)

Hogy a hit kockázat, hamar megértjük, de hogy ez a kockázat milyen árat kíván, azt később tanuljuk meg.

Istennek egész türelmére szükség van a magunkfajta nehézfejű tanítványokkal, míg el tudja velünk fogadtatni ezt a kockázatot!

Azonban nem csupán nehézfejű tanítványokról van szó, hanem arról, milyen nehéz járnunk a létező legmeredekebb ösvényen.

Véleményem szerint nincs a világon több olyan nehéz mesterség, mint a hit, a remény és a szeretet élete.

Arról van szó, hogy bele kell vetnünk magunkat a sötétségbe vagy pontosabban: a Láthatatlanba.

Nem könnyű. Egy idő óta már megszoktam, s mégis, mindig elfog a remegés, mikor Isten lelkiismeretemben valami új „salto mortale” elé állít.

Olyan ez mint a fájdalom, vagy még inkább, mint a halál: soha nem lehet megszokni.

Sötét kút előtt állva ezt hallani: „csukd be a szemed és vedd bele magad!”, senkinek sem könnyű.

S ha feneketlen ez a mélység?

És ha senki sem tart fenn?

Lehet, hogy emlékezeted segítségére siet, s reményt ébreszt benned ezzel a gondolattal: „Én vagyok az Úr, a te Istened, aki kivezettelek Egyiptomból” (MTörv 5,6); visszaemlékszel életed számtalan, jól sikerült ugrására, ami nemcsak fájdalmat nem okozott, hanem megtapasztaltatta veled Isten jelenlétét... S mégis, ahányszor újra „ugranod kell”, elfog a félelem.

Fölösleges elhallgatni: a hit próbatétel, a halálhoz hasonló félelmetes próba; senki sem menthet meg tőle, még Isten sem.

Azt hiszem, nem tévedek, ha ezt mondom: velünk kapcsolatban Istent egyedül az érdekli, hogyan merülünk el a hitnek ebben az aktusában. Olyan Ő, mint a szerelmes, aki az ablakból aggódva lesi szerelmese érkeztét.

Vagy mint egy apa, aki örvendezve, de ugyanakkor aggódva nézi, amint gyermeke a tömegben felé szalad.

Nem szabad ugyanis elfelejtenünk, hogy a hit nem független a szeretettől, s voltaképp a szeretet első próbája.

„Hit nélkül nem lehet tetszeni Istennek” (Zsid 11,6).

A szeretet első próbája, hogy higgyünk a Szeretett Személyben.

A szeretet első próbája, hogy higgyünk jelenlétében.

Ha nem hiszek jelenlétében, hogy tudok beszélni Vele?

A hit azt jelenti: hiszem, hogy itt van előttem egész szeretetével, teljes mindenhatóságával.

A hit azt jelenti: hiszem, hogy Ő betölti az egész teret, hogy semmiféle ugrás nem szakít ki karjából.

A hit ezt jelenti: hiszem, hogy Ő mindent tud, már érkezésem előtt átlátja létem végtelenül bonyolult szövetét, hogy végül is minden problémámat végtelen szeretetével megoldjon és bebocsásson örök Országába.

Mindez és még sok minden más jelenti a hitet.

Azt mondtam az előbb, hogy meglehetősen későn ismerjük meg a hit kockázatának árát, mivel elég későn nézünk szembe a halállal.

A hit ugyanis — és ez a nehéz — a meghalást jelenti.

Meghalni mindennek: érvelésünknek, tervünknek, múltunknak, gyerekes vágyainknak, a földhöz való ragaszkodásnak, olykor még a napfénynek is, mint átköltözésünk pillanatában.

Ezért ilyen nehéz. Olyannyira, hogy hitbéli nehézségeink láttán Jézusból ez a kiáltás szakadt ki: „Ó, ha hinni tudnál!”

Mert még ő sem menthet föl az ugrás alól. Ez a mi dolgunk.

Azt mondtam, hogy olyan, mint a meghalás: amikor ránk kerül a sor, senki sem állhat a helyünkbe.

Az érett hit aktusa rettenetesen és egyedülállóan személyes, kockázata velőnkig hat.

Számunkra mint Isten népe számára ennek legnagyobb és legigazibb példája Ábrahámnak a Szentírásban leírt próbatétele.

Isten ezt mondta Ábrahámnak: „Vedd egyetlen fi-

adat, akit szeretsz, Izsákot, menj a Morija földjére s ott mutasd be égő áldozatul azon a hegyen, amelyet majd megnevezek neked” (Ter 22,2).

Ábrahámnak a tiszta hit próbáját kell kiállania.
Személyes lépés, a halál tette.

Aki nem szeret, nem érthet meg ilyen próbatételt, sőt megbotránkozik... Hogy is létezik ilyesmi?

Aki azonban szeret? Aki látja, hogyan fordul Isten a pusztaságban a sátra mellett egyedül álló, rendkívüli jellemű pátriárkához, ó, az nem botránkozik, sőt!

Az az Isten, aki Ábrahám lényé legmélyén akarja önmagát közölni, aki ki akarja őt ragadni önmagából, abból a veszélyből, hogy önző módra a maga dolgaival foglalkozzék, aki még inkább „sajátjává” akarja tenni teremtményét, nem a földi hanem a sátorra kiválasztott barátját, ez az Isten egy abszurd próbát követel; ilyen abszurd a szeretet, amikor azt az ember nem éli, de ugyanúgy igaz és titokzatos, amikor az ember birto-
kolja. „Menj, s áldozd föl nekem fiadat...” (Ter 22,2).

Azt hiszem, azon a hajnalon a menny valamennyi nyílásán át angyalok törték magukat, hogy lássák, mi történik azon a hegyen, ahol egy embernek egy ennyire tragikus és gyökeres szeretet-áldozatot kellett bemutatnia!

Azt hiszem, azon a hideg reggeli napfölkeltén valamennyi Ábrahám előtt élt ember Ábrahámra szögezte láthatatlan szemét és szorongva várta, hogyan fejeződik be ez a kaland!

Micsoda dráma ment végbe annak a szegény embernek a szívében!

Isten a maximumot kérte tőle.

Ó, ha Ábrahámnak saját maga ellen kellett volna fordítania a kést, mennyivel könnyebb lett volna!

A tiszta hit tette a halál tettét jelenti: a leginkább szeretett valamit kell odaadni a leginkább szeretett lénynek, mivel csak a szeretet erősebb a halálnál.

„Ó, tegyél a szívedre pecsétnek, mint valami pecsétet a karodra, mert mint a halál, olyan erős a szerelem... Tengernyi víz sem olthatja el a szerelmet” (Én 8,6-7).

A kérés abszurd volta és Izsák szeretete láttán se a gondolatok, se az érvelés áradata nem oltja ki Ábrahám szívében azt a szeretetet, amely Istenhez fűzi, akit mindenek fölött szeret, s aki számára minden érték abszolút csúcását jelenti.

Isten Ábrahám számára valóban Isten, s a pátriárka vállaja ennek minden kockázatát.

Isten azonban Isten, ő tölti be az ésszerűség területét és azt az övezetet is, amelyet az ember ésszerűtlenségnek tart.

Isten azonban Isten, aki teremtménye iránti szeretetében mindent összhangba hoz, nem engedve meg, hogy valami rossz származzék abból, hogy az ember szereti őt.

Szünet nélkül ismételnénk: a hit nem válik el sem a szeretettől sem a reménytől.

A megpróbáltatás csúcspontján, amikor az ember képességei éles nyílveszejével szeretné átszakítani a láthatatlan világot, észreveszi, hogy a három teológális erény — hit, remény és szeretet — voltaképp egy, s olyan ereje van, hogy képes az egész világegyetemet fölfordítani.

A Moriya hegyen Ábrahám próbatételében az ember eddig soha nem látott módon ölelte át Istent, s ennek az ölelésnek tapasztalata visszatükröződik a világ vallási történelmében; mint a végtelen emberi töré-

kenységnél nagyobb szeretet hősköltevénye mindig visszhangozni fog a világ vallási történelmében.

Nem véletlen, hogy a szeretet tragikus szertartása Isten rendkívüli ígéretével zárul:

„Magamra esküszöm — ez Jahve szava —, hogy mivel ezt tetted s egyetlen fiadat sem tagadtad meg tőlem, gazdagon megáldalak. Utódaidat megsokasítom, mint az ég csillagait és mint a tengerpart fővényét, utódaid elfoglalják majd az ellenség kapuját. Utódaid által nyer áldást a föld minden népe, mivel hallgattál szavamra” (Ter 22,16-18).

Nem tudom, sor kerül-e az én életemben is egy ilyen kemény hit-próbára, amint ez Ábrahám osztályrésze volt. Remélem, hogy nem, mert kicsi vagyok és gyöngye.

Azonban azt már most tudom, hogy egy ugyanilyen természetű próba előtt állok: saját halálom előtt.

Ezért mondtam, hogy a hit kockázatának ára nem kevesebb, mint maga a halál.

Az pedig személyes!

Az pedig az én halálom!

Nevetségesnek tartom azokat az emberi szólásokat, amelyek el akarnak vonni az igazi problémától.

Nagyon jól tudom, hogy meg kell halnom.

A halál ugrás a sötétbe, s ehhez lassanként hozzá kell szoknom.

Erre a kemény átmenetre azok a hitből fakadó tettek készíteneek föl, amelyeket még életemben véghezviszek. A problémát egész biztosan nem az érvelések oldják meg. Az a megfontolás sem oldja meg, amely szerint a kereszténységnek az a feladata, hogy földet osszon a parasztoknak és elősegítse a népek fölszabadulását. Ha fölosztottam földemet a szegényeknek, ha

minden erőmmel hozzájárultam a népek fölszabadulásához, akkor mindez csak kezdete és utalványa annak a legteljesebb szétosztásnak és fölszabadulásnak, amelyet a halál követel meg.

Halálom meghatározott pillanatában olyan ésszerűtlen tettet kell végrehajtanom, aki csupán a földet láttam, egy olyan fájdalmasat, aki ragaszkodtam ehhez a földhöz, egy olyan botrányosat, aki alig hittem az Abszolútumban, hogy megkövülök a félelemtől.

De remélem, hogy nem így lesz.

Remélem, hogy nem így lesz, mert belekapaszkodom a hitbe mint az üdvösség egyetlen mentődeszkájába.

Ezért, míg csak van bennem élet, éjjel-nappal erre a végső küzdelemre erősítem a karom.

Ezért mondom minden órában: „Uram, hiszek, erősítsd hitetlenségemet” (Mk 9,24).

Mennyire megváltozik minden, amikor hitem van!

A hitben fogadott halál a szeretet legmagasabb fokú tette.

Fejest ugrani a „pokolba” azzal a bizonyossággal, hogy Isten karjába vetjük magunkat, azt jelenti, hogy az Őhöz méltó szeretet áldozatát mutatjuk be.

Jelenlétében, a hit által átlépni a Láthatatlan válaszfalát: életem legnagyobb győzelme és az Atya szívének adott legkedvesebb válasz.

IV. FEJEZET

*Isten megszólította: Mózes, Mózes!
Itt vagyok! felelte. (Kiv 3,4)*

A hit Istene nem hallgató, nem tehetetlen, nem távollévő Isten.

Előtted, aki személy vagy, személy; előtted, aki élet vagy, élet; előtted, aki szeretet vagy, szeretet. Ő a másik, aki téged keres.

Ő az, aki téged öröktől keres.

És ő a Másik, akit Te is kerestél, még akkor is, amikor látszólag egészen mást keresel.

Véleményem szerint földi tetteinknek egyetlen rugója van: a Másik keresése.

Először a dolgokban keressük, aztán a teremtményekhez fűző egyre bensőségebb kapcsolatban, egészen addig, míg a kiteljesedett hitben a Másik meg nem mutatkozik a maga Transzcendenciájában. Ekkor autonom jelenetté válik, aki független minden dologtól és teremtménytől, meghalad mindent: Abszolútum.

Nem hangsúlyozhatjuk eléggé, hogy a hitéletnek ezt a kezdetét Isten határozza meg. Az ő ajándéka, nem lehet egy pillanattal sem elővételezni, bár erényhegyeket halmozzon is föl valaki.

Ingyenes ajándék.

Isten úgy érkezik, mint reggel a nap: a maga órájában.

A mi feladatunk az éber várakozás, annak elfogadása, hogy teremtmények vagyunk és nem a teremtő.

Mivel pontosan erről van szó: a teremtő erő nem az emberé, hanem Istené.

Az ember nem teremthet semmit, csak elfogadhat.

Ha Isten nem hív, nincs hivatás, ha Isten nem jön, nincs történelem.

A történelem nem más, mint Isten eljövetele az emberben és az a mód, ahogyan erre az ember válaszol.

Egyedül Isten teremtette a mennyet és a földet; egyedül Isten teremti a történelmet. És még ha ezt az ember valósítja is meg a maga válaszával, igaz marad, hogy a megvalósításhoz szükséges ihlet, terv és erő Istentől jön.

Végző soron Övé a teremtő erő, mi pedig teremtmények vagyunk, akik valamivé leszünk.

A bűn — bármilyen legyen is — részünkről mindig az Ő kizárását jelenti.

És ez olyan könnyen megtörténik!

Talán azért, mivel Ő „elrejtőzött Isten” (Iz 45,15)?

Vagy talán mivel szemünk nem áttetsző, szívünk nem tiszta?

Ma sokan nem zárják ki Őt teljesen, de azonosítják az emberrel vagy az ember fölszabadítását célzó tevékenységgel vagy a történelemmel vagy mindennel.

Látszólag így van, de mégsem.

Ha Teilhard de Chardin-nel ezt mondom: „Isten ott van ceruzám hegyén, ekém előtt”, akkor azt mondom, hogy az ihletés és a megvalósulás, hivatásunk és élettörténetünk között a lehető legkisebb távolságnak kell lennie.

„Szüntesd meg a távolságot”, hallom s egyetértünk.

Nem, hangsúlyozom. Közöttem és közte mindig van távolság, legalábbis annyi, mint a burok, ami az ő méhében magzatként körülvesz.

Én én vagyok, Ő pedig Ő.
Én gyermek vagyok, Ő Atya.
Én vagyok az, aki vár, s Ő, aki jön.
Én válaszolok, Ő hív.
És valóban...

„Isten megszólította: Mózes, Mózes! Itt vagyok!
— felelte” (Kiv 3,4).

Különös, hogy sok mai keresztény, jóllehet sokat forgatják a Szentírást, nehezen fedezik föl a személyes Istent.

A Szentírás Istene pedig nem hagy efelől semmiféle kétséget. Mindig személyes Isten.

Mindig Ábrahám, Izsák és Jákob Istene. Jézus Istene, Isten, aki hív, parancsol, vádol, cirógat.

Hang, aki beszél, fül, aki hallgat, szem, aki lát.

Abban mindenki megegyezik, hogy a földön élő ember lelkisége alapján az exodus lelkisége. Hogyan lehetséges, hogy nem fedezzük föl a kivonulásban szereplő két személyt: az Istent és az embert?

Istent, aki népe számára üdvösségtervet készít, és népét, amely elhagyva Egyiptomot, útnak indul?

Istent, aki a Hegyre hívja Mózeszt, hogy megadja neki a Törvény tábláit, és Mózeszt, akinek a hegyen Jahve kinyilatkoztatja magát?

Istent, aki figyelmeztet, hogy ne legyünk bálványimádók, és az embert, aki az aranyborjút imádván a bálványimádás bűnébe esik?

A kettő mindig kettő: Isten és az ember, én és a Másik, a gyermek és az Atya, a mátká és a Jegyes, a barát és a Barát, a testvér és a Testvér.

Jelenlét!

Párbeszéd!

Ima!

Talán túlságosan igényesen tapasztaltam meg jelenlétét, s ezért zárom le azzal az üggyel, hogy nincs is jelen?

Vagy talán süket és néma lettem, s ezért erősítgetem, hogy köztem és Közte nincs semmiféle párbeszéd?

Vagy talán már évek óta nem imádkozom, s ezért kell meggyőzőnöm magam arról, hogy az ima nem jó semmire?

Biztos, hogy amikor elhatározok valamit és megteszek valamit, az a világos benyomásom, hogy ezt én határoztam el és én tettem meg. De nem szabad könnyen arra a végkövetkeztetésre jutnom, hogy hiányzott az ihletés, meg hogy a végrehajtáshoz szükséges erő kizárólag tőlem származik.

Időre van szükség ahhoz, hogy magunkban megkülönböztessük a két dolgot, a két mozzanatot: az ihletést és a választ, a kegyelmet és a hitet.

De eljön az a pillanat, amikor meggyőződünk arról, hogy semmi sincs bennünk, ami ne Istentől jönne.

Minden őtőle származik, minden őtőle születik, mindent ő teremtett.

A mi feladatunk az elfogadás, a végrehajtás és a kontempláció.

A teremtő erő Istené.

A mi feladatunk az együttműködés.

A hívás Istené.

A válasz a miénk.

Egyébként, ha törlíték a két-lényben-valóság drámáját, mi lesz a szeretettel, ami mindennek magyarázata?

A szeretethez két, nagyon is közelálló lényre van szükség.

Aki nem érzi közel magához Istent, és többé már nem tud párbeszédet folytatni, sírni, kérni, kiáltani, az szomorúságra ítélte önmagát, ez pedig a megsemmisülés első jele.

A személy egymagában soha nem valósítja meg önmagát.

Mindig szüksége van valakire vagy valamire, egészen Istenig, egészen a mennyei lakoma teljességéig, amikor és ahol mindnyájan Istenben leszünk.

Addig a pillanatig azonban nem leszünk teljesen megvalósultak.

Ezért szenvedünk a földön: a szenvedés ugyanis feszültség, halálos küzdelem az egységért, ami maga a teljesség és a Másik végleges megtalálásának ujjongó öröme.

Egy magányos Isten nem lenne Szeretet-Isten.

Isten azért Háromság, mert Szeretet.

Isten Háromsága a szeretet, a kommunikáció és az ajándék teljessége.

Jézus az evangéliumban állandóan egy Másikra hivatkozik, akit Atyjának nevez, s olyan szavakat mond, amelyek nem hagynak kétséget az isteni Személyek kölcsönös önközlésére vonatkozóan: „Az én eledelem, hogy annak akaratát teljesítsem, aki küldött, s elvégezem, amit rám bízott” (Jn 4,34), továbbá: „Nem magamtól jöttem, hanem az Igazság küldött” (Jn 7,28).

„Semmit sem teszek magamtól, hanem azt hirdetem, amire Atyám tanított” (Jn 8,28), továbbá: „Aki küldött, velem van, nem hagyott magamra, mert mindig azt teszem, ami tetszésére van” (Jn 8,29).

* * *

Ebben áll Mózes és valamennyiünk hivatásának természete és jelentése: „Aki küldött, velem van, nem hagyott magamra, mert mindig azt teszem, ami tetszésére van”.

S ez csak akkor lehetséges, ha hiszem: „Aki küldött, velem van, nem hagyott magamra.”

V. FEJEZET

*„Kelj föl és egyél!
Különb en túl hosszú lesz neked az út!”
(1Kir 19,7)*

Isten, aki van, Isten aki engem öröktől keres, aki mint Jelenlét, mint hivatás, mint vezető kapcsolatba lép velem, nem elégszik meg azzal, hogy mond, mutat vagy kér tőlem valamit. Sokkal többet tesz.

Ő mint Élet tudja, hogy teremtménye Őnélküle nem tehet semmit; tudja, hogy kicsinye éhen halna, ha nem adna neki kenyeret.

Az ember kenyere azonban maga Isten; Isten Önmagát adja az ember táplálékául.

Csak az örök élet táplálhatja az örök életre rendelt embert.

A földi kenyér csak a véget érő föld számára tudja táplálni, csak a Láthatatlan határáig tudja segíteni.

Ha az ember át akarja szakítani a Láthatatlan határát, nem elég neki szántóföldjének kenyere. Ha a Láthatatlan utain akar haladni, égből jött kenyérral kell táplálkoznia.

Az égből jövő kenyér maga az Isten. Isten lesz a Láthatatlan felé haladó ember kenyere. Illés története a Királyok első könyvében pontosan megmutatja Istennek az emberre vonatkozó tervét, vagyis rámutat annak az embernek elképesztő kalandjára, aki szenvedélyesen keresi Istent, aki hagyja, hogy a kontempláció titokzatos ösvényeire sodródjék, túl a dolgokon, túl önmagán, túl az emberi történelmen, túl minden határon: egyedül az Istentől kapott étellel.

Amint Ábrahám a hívők ősatyja, amint Mózes az Ígélet Földje felé vándorlás jelképe, Illés azok prototípusa, akik Isten dolgaival kapcsolatban túllépnek minden földi elképzelésen, megfontoláson és fogalmon.

Gondoljunk egy pillanatra rá. Illés a végsőig elkötelezett ember. Emészti a Jahve ügyéért való buzgóság, megtett mindent, amit tehetett és amit meg kellett tennie — talán még többet is — hogy álmainak megfelelő „plébániát” hozzon össze.

Fölszámolta Jahve ellenségeit, kardélre hányta Baál papjait, létrehozta a hatalom és dicsőség lelkiségét, rendet teremtett az országban...

És boldogan halt volna meg mint ennek a klerikális földnek egy plébánosa, mivel a prostituáltakat mind letartóztatják a rendőrök és a rossz gyerekek mind a főtisztelendő atyák intézeteibe kerülnek.

Azonban...

Igen, Isten mésképp látja a dolgokat. Terve eltérő, érzékenysége... kifinomultabb. Nemcsak a rendőrökkel törődik, akik megfelelő razziaikkal megtisztítják az utcákat, hanem a rosszakkal is, akik teljes jogú gyermekei, s akiket nem tönkretenni kell, hanem megtéríteni.

A Szeretet-Isten kinyilatkoztatása messze megha-

ladta Illés érvelését, s ez áll a földön élő első emberekre is.

Könnyebb és az emberi gonoszságnak megfelelőbb az erős, a legyőzhetetlen, a büntető, a seregek Ura, Istene elképzelés.

S íme, Isten kiragadja Illést saját elképzeléseiből.

Válságba helyezi, gyöngévé teszi, mivel olyan néhez annak valamit is megmagyarázni, aki mindig győztes, akinek mindig igaza van, aki jól berendezkedett ebben az életben.

Illés veszít.

A hatalmasok fölkelnek ellene: sőt halállal fenyegetik.

A puszta határában, összetörten leül egy borókabokor alá, és ezt mondja Istenének: „Most már elég, Uram! Vedd magadhoz lelkemet! Én sem vagyok különb atyáimnál” (1Kir 19,4).

A válságban lévő ember azt hányja ki, ami túl sok benne, rendszerint a sebzett gőgöt.

„Én sem vagyok különb atyáimnál.” Illés valóban jobbnak hitte magát másoknál. Annyit dolgozott Istenért, azonban Istent összekeverte önmagával, sikerével és győzelmével.

Oly szép dolog Isten győzelmét látni, és mögötte haladni a győzelmi fölvonulásban! Mennyire tetszik ez a triumfalizmus, amit Isten győzelmének álcázunk!

Mindez még nem minden.

A válságba jutott ember túlozni kezd, és az előbbivel ellentétes irányú úton kezd el szaladni.

Ha azelőtt tevékenységi lázban égett, most majd hogy nem elátkozza a tevékenységet. Ha azelőtt túl sokat tett, most, legyőzve, nem akar többé semmit se csinálni!

Bezárkózik, elzárkózik mindentől.

„Most már elég, Uram!”

Az Úr azonban újrakezd:

„Kelj föl és egyél...”

Es fekvőhelye mellé titokzatos kenyeret helyez.

„Egyél, különben túl hosszú lesz neked az út...”

A sivatag szélén Illésnek adott kenyér az embert tápláló étel, a Szentség jelképe.

Ez az örök étellel táplálja és képessé teszi arra, hogy túlhaladjon a világ határán.

A határt a sivatag jelképezi.

„Negyven nap és negyven éjjel vándorolt egészen Isten hegyéig, a Hóreb-ig” (1Kir 19,8).

A negyven bibliai nyelvezetben sokat jelent...

Aki át akar menni a sivatagon, annak türelemre van szüksége; el kell köteleznie magát abban a tisztulásban, amelyet a pusztaság biztosít neki.

A pusztaság elsősorban ezt jelenti: mindent elhagyni.

Igen, el kell hagyni azokat az ostobaságokat, amelyekkel föl akartuk építeni kis egzisztenciánkat; el kell hagynunk azokat az eseményeket, amelyekhez oly szorosán kötődünk; ég és föld színe előtt el kell hagynunk magatartásunkat, amelyet így fejeztünk ki: „Igazam volt! Meglátjátok, hogy igazam volt!”

Nem. Hogy eljussunk Isten arcának szemlélésére, le kell teljesen mondanunk az ésszerűségről. Nemcsak arról a gondolatról, hogy „igazam volt”, hanem magáról az „igazamról” is.

Amíg érvelsz, vitatkozol, nem vagy alkalmas Isten szemlélésére.

A kontempláció ezért kezdődik azzal, hogy nem fontolgatsz, nem kérdezel többet, hanem hagyod magad vezetni.

Hagyd, hogy az vezessen téged — mondja egy dalocska — aki ismer...

Hagyd magad alakítani...

Illés végre hagyja, s amikor a pusztai tisztulás után eljut a Hóbre, elkészült Isten kinyilatkoztatására.

„Menj, és a hegyen járulj az Úr színe elé!”

S lám az Úr elvonult arra. Hegyeket tépő, sziklákat sodró, hatalmas szélvész haladt az Úr előtt, de az Úr nem volt a szélviharban.

A szélvésznek földrengés lépett a nyomába, de az Úr nem volt a földrengésben.

A földrengés után tűz keletkezett, de az Úr nem volt a tűzben.

A tüzet enyhe szellő kísérte.

Amikor Illés észrevette, befödte arcát köntösével, kiment és a barlang szája elé állt.

Egy hang megszólította ezekkel a szavakkal: „Mit csinálsz itt, Illés?” (1Kir 19,11-13).

A szentség természete természetfölötti; a szemlélődés természete passzív.

A dolgokon túlról jön. Amikor szemlélődök, nem önmagamban, hanem önmagam előtt keresek.

Mit érdekelnek engem saját elképzeléseim? Ismerem őket, s azok most szép egymásutánban kimúlnak.

A kontemplációban az a gondolat érdekel, ami nem hal meg, mert ez Istentől jön.

Számomra mérhetetlenül értékesebb a transzcendenciából egy centiméter, mint egy kilométer érvelés.

Egész életem érvelés volt, fontolgatás! Most arra törekszem, hogy kicsit kevesebbet fontolgassak, hiszen Isten előtt vagyok, és szeretem, hogy azt tegye velem, ami neki tetszik.

Szívesen teszek úgy mint Illés: a Hóreb barlangjában várom jövetelét.

A passzív kontempláció által jön hozzánk Isten mint megismerés. Isten úgy ismerteti meg magát, mint aki van, s nem úgy, amilyenek kívülről tűnhetne.

A szemlélődésben valósítom meg teljesen földi életemet és táplálkozom az igazi örök étellel, hiszen rendeltetésem az örök élet!

Minden más meglesz, hiszen az örök étellel összehasonlítva oly kevés! „Elsősorban Isten országát és annak igazságát keressétek, s ezeket mind megkapjátok hozzá” (Mt 6,33).

Nem, Illés nem a földrengésben, nem a szélviharban valósítja meg önmagát, hanem a csöndben. Ezt a csöndet Isten Jelenléte tiszteli meg, s ekkor úgy érzed, hogy lelked már csak kiszáradt szalma. De a szalmaszál megtelhet Isten harmatával és kalásszá növekedhet Isten magtára számára.

* * *

Igen, így van.

Ha azt kérdezitek, hogyan nyilatkoztatta ki magát nekem Isten, azt válaszolnám: Újságként nyilatkoztatta ki magát.

Én nem vagyok újság, én öregség vagyok. Ami csak bennem van, az mind öreg, és ezerszer ismételt.

Amikor azonban Isten arcát keresem, újságokat találok.

Isten öröktől új.

Isten soha nem ismétli önmagát.

Amikor imádkozom, Isten újságát keresem, amikor szemlélődök, újságában lélegzem.

Ez az egyetlen dolog, amit soha nem unok meg.
Ezért megértem, hogy ha nem imádkozom, bezá-
rulok öregségembe, ha nem szemlélődök, kihal ben-
nem a prófétai szó, ha nem táplálkozom az isteni élet-
tel, elveszítem a karizmát.

És mi vagyok én Isten újsága nélkül?

Mi vagyok prófétai szó nélkül?

Mire vagyok jó karizma nélkül?

VI. FEJEZET

*„Engedj el, mert közeledik a virradat”
(Ter 32,27)*

Amikor Isten magát nem mint erőszakot, hanem szeretetet, nem mint földrengést, hanem önközlést, nem mint öregséget, hanem mint újságot nyilatkoztat-
ta ki, akkor mindez még csak kezdete és nem vége volt az emberre vonatkozó terveinek.

Isten nem csupán megismertetni akarja magát te-
remtményével, hanem neki is akarja adni magát.

Az ember földi megistenülésének folyamata olyan
egységben végződik, aminek a házasság csak halvány
jelképe.

„Eljegyezlek magamnak örökre, eljegyezlek az
igazsággal, törvénnyel, jósággal és szeretettel. Elje-
gyezlek hűséggel, hogy megismerd az Urat” (Oz 2,21-22).

Ha megkérdesz egy misztikust, aki már közvetle-
nül megtapasztalta Istent, hogy melyik a Szentírás leg-
szébb könyve, habozás nélkül ezt feleli: az Énekek

Éneke, mivel ez mutatja be legközelebről Isten és az ember szeretetének hőskölteményét.

„Csókoljon meg szája csókjával!
Igen, szerelmed erősebb a bornál (Én 1,1)

De szép vagy kedvesem, igen szép vagy,
Szemeid mint a galambok, a fátylad mögött (4,1)

Megigézted a szemem, jegyesem, hugocskám,
megigézted a szívem (4,9)

Aludtam, de szívem ébren volt” (5,2)

Keresztes Szent János, talán a legnagyobb misztikus, akit csak ismerünk, ebből a szentírási könyvből merítve ihletet így énekel:

SZELLEMI PÁROS ÉNEK

A donte escondiste

1. A MENYASSZONY

Hol rejtőzöl, miért hagysz
kínlódnom? édes egyem, hova lettél?
Elszöktél mint a szarvas,
miután megsebeztél.
Kimentem, kiáltoztam: ködbe vesztél.

2.

Pásztorok! körbe járva
akol-állásait a hegyoromnak,
s netalán rátalálva,
kit vallok királyomnak,
mondjátok neki: vágy öl meg maholnap.

3.

Mátkám keresve járok
a hegytetőkön és a partfövényen;
nem szedek ott virágot,
a vadakat se félem,
áttörök erőkön s határsövényen.

FÖLHÍVÁS A TEREMTMÉNYEKHEZ

Ó, erdők és bozótok,
miket szerelmesemnek jobbjá plántált,
ó, zöldellő fennsíkok
öltve virág zománcát,
áruljátok el, rajtatok ha járt.

5. A TEREMTMÉNYEK VÁLASZA

Áldást ezernyit szórva
vonult sietve csallitokon által.
Szemlélve őket sorra,
puszta ottléte által
ruházta őket földöntúli bájjal.

6. A MENYASSZONY

Ki gyógyíthat meg engem?
Nékem immár csak magadat kínáljad!
Hozzám eztán egyetlen
küldöttedet se fáraszd,
úgysem hozhatja meg, amire vágyok!

7.

A járókelők által
szépséged híre jut hozzám megannyi;

tépi sebem, ahány van,
s megöl egy nem-tudom-mi,
mikor terólad kezdenek dadogni.

8.

Sértetlen mint maradtál,
élet, nem benne élve, hanem máshol,
meghalván hamarabb már
szerelmesed nyilától
s a képtől, melyet róla szíved ápol?

9.

E szívet elcsigázván,
mért nem vagy rajta, hogy megorvosoljad,
és mért hagyod el árván,
hogyha már elraboltad,
s nem viszed magaddal az elraboltat?

10/A.

Enyhíts kínjaimon hát,
mert senki által meg nem csillapodnak;
szemem meglássa orcád,
hisz világa te vagy csak,
és fölemelni terád akarom csak!

10/B.

Jelenléted jelét add;
látványod s szépséged legyen halálom!
Lásd, a szerelmi kinnak
más ídját nem találom,
mint azt, ha tárgya jelen van, s ha látom.

11.

Ó, kristálytisztá forrás,
ha most ezüstös tükrén felszínednek
hirtelen felmutatnád
képét a vágyott szemnek,
mely vázlatos még tükrében szívemnek!

12.

Fordítsd el szemed tőlem,
mert elrepülök.

A VÓLEGÉNY

Térj vissza, galambom,
a sebzett szarvas éppen
megjelent a hegyormon,
s felfrissül a röptöd verte fuvalmon.

13. A MENYASSZONY

Hegység az én szerelmem,
erdőkkel koszorús völgyek magánya,
szigetsor idegenben,
zúgó folyamok árja,
szerelemittas szellők suttagása.

14.

Éj ő, csöndbe burkoltan,
mikor hajnal sugára már derengő,
hallgatva szálló dallam,
magány, béke-lehellő,
lakoma, bűvös, szerelembe ejtő.

15.

Fekvőhelyünk virágzik,
őrzi körben oroszlánok csapatja,
bevonja biborkárpit,
békesség az alapja,
övezi ezer pajzsnak színaranya.

16.

Lépteidnek nyomába
a szűz lányok sietve sorolnak.
Közébük szikra vágva,
és íztől a bornak
árad belőlük égi balzsamillat.

17.

Belső pincéje mélyén
ittam mátkám borát, és kimenőben
e pusztának vidékén
nem tudtam semmiről sem;
mit követtem, a nyáj eltűnt előlem.

18.

Szívét itt adta nékem,
itt tanított ki édes tudományrul,
s övé lettem egészen;
mit sem rejtve magátul,
itt ígérkeztem el menyasszonyául.

19.

Lelkem elébe tártam,
tehetségem szolgálja valamennyi;

nem őrzöm már a nyájam,
tiszttség se köt már semmi:
egyetlen gondom eztán őt szeretni.

20.

Ha kinn, a tér zajában
mától nem láttok s nem találtok engem,
mondjátok, holtra váltam,
mert bolygva szerelemben
— jutalmam ebben állott —: odavesztem.

21.

Virágból és smaragdból,
mit hajnal húsén gyűjtöttünk mi ketten,
kezünk füzért csavarjon;
kinyílik szerelmedben,
egyetlen hajszállammal kötözöten.

22.

Hajam e puszta szála,
mit lengeni láttál nyakamnak körötte,
és szemléltél csodálva,
megkötözött örökre,
s egy pillantásom szíved átütötte.

23.

Hogy reám tekintettél,
szépséggel a szemed megpecsételt.
Szívvel ezért szerettél,
s méltóvá szemem így lett
imádni azt, mit láthatott belőled.

24.

Kérlek azért, ne vess meg,
engem eleddig feketének látva!
Nézhetsz, ha tartja kedved,
mert szemednek világa
belőlem bájt hozott a napvilágra.

25.

Vadásszátok a rókát,
mert szőlőnk immár kivirult feselve,
miközben mi a rózsát
tobozmód kötjük egybe;
a dombot addig láb ne érje egy se!

26.

Meddő felszél, pihenj meg!
Jöjj, déli szél, ki szerelmet idézel,
kertem végig seperjed,
szálljon illata széjjel:
tápláld mátkám virágok gyönyörével.

27. A VŐLEGÉNY

S belépett a menyasszony
az áhított és gyönyörteli kertbe,
hogy ledőljön és mulasson,
hajtván nyakát szerelme
édességes karjára, megpihenve.

28.

Az almafa tövében
jegyeseül nékem magad ott ajánltad,

ott fogtalak én kézen,
s váltságod ott találtad,
ahol anyádon esett a gyalázat.

29.

Könnyűszárnyú madárnép,
oroszlánok, szarvas, szökkelő őzek,
hegy-völgyek, parti tájék,
víz, szél, éhsége tűznek
és virrasztó félelmei az éjnek,

30.

a lant édes szavára
és a szirének énekére kérlek,
hogy dühötök elállna;
bástyánk ne illessétek:
legyen mátkámnak álma békességes!

31. A MENYASSZONY

Nimfái Júdeának!
míg virágok és rózsafák fölébe
az ámbraillat árad,
házunk falát se érve
húzódjatok a város peremére!

32.

Rejtőzzél el, szerelmem,
tekinteted a hegyormokra vetve,
és ne hallasd szavad sem,
csak társait figyelj te
annak, ki indul messzi szigetekre!

33. A VŐLEGÉNY

A gallyal visszatért már,
a kis fehér galamb, bárkára lelve,
s édes párjára immár,
kiért a vágy gyötörte,
zöldellő parton rátalált a gerle.

34.

Ott élt magányt keresve,
magányban épített fészket magának,
magányban hogy vezesse,
maga a mátka fáradt;
ott kapta ő is sebhelyét a vágnak.

35. A MENYASSZONY

Mátkám, vigadni jöszte,
jer, szépségedben hogy szemléljük egymást,
a dombra és a hegyre,
hol csobban tiszta forrás,
beljebb a sűrűbe, ahol senki nem járt.

36.

S nekivágunk a partnak,
mígnem magas sziklaodúkra lelnénk
— ugyancsak rejtve vannak —,
és miután bemennénk,
megízleljük a gránátalma lelkét.

37.

S feltárod nékem ottan,
mire régóta áhítozik lelkem,

és megadod legottan
mindenkorra, szerelmem,
amiben múltkoriban részesedtem:

38.

a szellő suttogását,
a dalt, mit fújnak édes csalogányok,
a bereknek varázsát
enyhén az éjszakának,
s amely emészt, de mégse fáj, a lángot.

39.

Ezt ki se nézte immár,
és Aminadab maga sem kísértett;
megszűnt az ostrom is már,
és a lovas vitézek
a vizet látni leereszkedének.

Ha nem volna igaz, azt mondhatnánk, az ember akkor követte el a legnagyobb örültséget, amikot kapcsolatot keresett a Reálissal, az abszolútummal, ezzel az annyira bensőséges, magával ragadó, megmásíthatatlan Istennel!

Azonban így van, s mindez nem örültség!

A Teremtő mérhetetlen irgalmának gyümölcse ez, az ember iránti szeretetének dimenziója, ugyanakkor annak is egyik bizonyítéka, mennyire közel van Isten az emberhez az üdvösségterv csodálatos művében.

Biztosan mindig lesznek olyan józan gondolkodású emberek, akik az Enekek énekét olvasva megbotránkoznak, sőt egyenesen megtiltják a fiataloknak olvasását, minthogy veszélyes, — de annyi baj legyen!

Vajon nem volt olyan idő, amikor magát a Szentírást is veszélyes könyvnek tartották? Attól félve, hogy emészthetetlen, odáig mentek, hogy éhhalálra ítélték minket! De hagyjuk a múltat és térjünk vissza a jelenbe, hagyjuk a tévedéseket és térjünk rá az igazságra.

Isten az embernek akarja adni magát. Isten választott népét jegyesének hívja, Izrael pedig — neve minden Jahvéban hívőt jelent — dicsekszik azzal, hogy Jahve jegyese!

Egyébként fölvehetjük a kérdést: mi a szeretet célja? Talán nem az egyesülés? Nem az önátadás? Nem a Másik ujjongó élvezése?

S vajon nem a Szeretet-Isten jelölte meg az egész világmindenséget ezzel a pecséttel?

Vajon nem a szeretet a teremtett világ legegységesebb éneke?

Talán azt akarjátok, hogy mindaz a tapasztalat, amit az ember mint gyermek, mint barát, mint testvér, mint anya, mint jegyes megélt ezen a földön, a sír dermesztő magányában végződjék?

Ha ti rendezhetnétek el a dolgokat, ha ti készítenétek volna el a teremtés tervét, vajon a halálnak adták volna az utolsó szót?

Nem úgy rendeztétek volna, hogy a szeretet folytatódjék túl mindenben, túl a halálon is?

S vajon Isten kevésbé találékony?

Kevésbé vágyódik arra, hogy mindnyájunkat boldoggá tegyen?

Nem, testvéreim, legyetek nyugodtak, győzzétek le borulátástokat: a szeretet folytatódik a halál után, sőt... nagyobb lesz.

Tisztultabb lesz. Lesz ideje arra, hogy megszabaduljon az önzés, a félelem, az önmagába fordulás, a

féltékenység salakjától, ... de megmarad, igen, megmarad. Mivel a lét célja a szeretet.

Életünk fináléja Isten Országa, a végső szeretetlankoma, a Bárány menyegzőjének örök lakomája.

Es ki lesz a jegyes, ha nem Izrael? Az emberiség, mi, valamennyien?

Az egész Szentírás nem más, mint az Izrael és Jahve közötti örök eljegyzés hírüladása, meghirdetése. Ez volt és ez lesz Isten népének dicsősége.

Miért kételkednénk? Miért félnénk?

Jahve jegyese Izrael!

* * *

Tekintsünk Izraelre, amikor még nem volt mindnyájunk jelképe, hanem még csak Jákobnak hívták, és még az Ígéret Földjének titokzatos határain innen élt.

Jákob Izsák fia, és Ábrahám volt a nagyapja.

Akárcsak nagyapjának, nomád élete egy rendkívüli pillanatában Jahve neki is ígéretet tett. Egy bizonyos helyen töltötte az éjjelt. Fejét egy kőhöz támasztva elaludt... „Álma volt: íme egy létra volt a földre állítva s a hegye az eget érte. S lám, Isten angyalai föl és le jártak rajta. Íme, az Úr fölötté állt és így szólt: Az Úr vagyok, atyádnak, Ábrahámnak Istene és Izsák Istene. A földet, amelyen pihensz, neked és utódaidnak adom. Nemzetséged olyan lesz, mint a föld homokja, ki kell terjeszkedned nyugatra és keletre, északra és délre, általad s utódaid által nyer áldást a föld minden népe. Nézd, én veled vagyok. Mindenütt oltalmazlak, ahová mégy” (Ter 28,12-15).

Ez a Bételben kapott ígéret adott Jákobnak erőt és segítette hivatása útján.

Elkísérte sátraiban és nomád élete viszontagságai között.

Jahvéba vetett hite egyre tisztultabb lett és előkészítette az „átmenet” éjszakájára.

Mert pontosan ővele történt, hogy Isten többé nem Jákobnak, hanem Izraelnek nevezte; Jahve neki adta hírül először az üdvösségterv misztikus távlatait és annak az emberiségnek eszkatológikus hivatását, amelyet abban a pillanatban ő képviselt.

Jákob élete teljében észrevette, hogy valami beteljesedőben van, valami egészen rendkívüli, Istennek valami titokzatos vonzása.

A táborban töltötte az éjszakát. De még azon az éjszakán fölkelt, vette két feleségét, két szolgálóját, tizenegy fiát és átkelt a Jabbok gázlóján. Fogta s átvezette őket a folyón s áthozta minden vagyonát” (Ter 32,23).

Aztán egyedül maradt.

Élete legkülönösebb élménye várt itt rá.

„Akkor valaki hajnalig küzdött vele. Mikor látta, hogy nem tudja legyőzni, megérintette csípőjét úgy, hogy Jákob csípője kificamodott, miközben vele küzdött. Közben így szólt: ‚Engedj el, mert közeledik a virradat!’ De ő így felelt: ‚Nem engedlek el, amíg meg nem áldasz’. Az megkérdezte: ‚Hogy hívnak?’ ‚Jákobnak’ — felelte. Az folytatta: ‚Ezentúl ne Jákobnak hívanak, hanem Izraelnek, mivel Istennel szemben erősnek bizonyultál és emberek fölött fogsz győzni’.”

Jákob erre megkérdezte s mondta: „Nyilvánítsd ki előttem nevedet!” Az így válaszolt: „Miért kérted a nevemet?” (Ter 32,25-30).

* * *

A képek, akárcsak a szentségek is, jelek. Azt hiszem, végeredményben minden jel.

Jelek, amik az embernek Isten titokzatos dolgait elrejtik, fölfedik, éltetik, táplálják, elbeszélik.

Jelek, amik mint az ABC betűi, az ember korlátozott és tapasztalatra épülő megismerésében Isten megismerhetetlen nyelvezetét alkotják. A tiltott gyümölcs képe a bűn titkára mutatott rá; Ádám oldalbordája, melyet Isten kivett, hogy megalkossa Évát, a férfi és nő elválaszthatatlan egységére utal; e küzdelem képe pedig az ima misztériumát rejti: harc Isten és az ember között, a szeretet feszültsége a teremtmény és a Teremtő között.

Az ember harcol Istennel, és Isten boldogan szorítja szívére az ember szívét.

Az ember Isten nevét kérdezi, de Isten nem mondja meg, mégpedig egyszerűen azért, hogy állandóan és egyre erősebben hallja ezt a kérdést.

Az átkelőhelynél való harc, az Isten és az ember, Jahve és Izrael dialektikus szeretet, annak érlelődő tudatosulása, hogyan mond az ember „igen”-t Isten örök „igen”-jére.

Isten ellenáll az embernek, mivel az ember vágya még nagyon felszínes, éretlen, gyerekes.

Isten hagyja, hogy az ember sírjon, mert az embernek még sírásra van szüksége.

Isten megvárakoztatja az embert, mert még szükség van erre a várakozásra.

Az egység még nem érett, a vágy még nem világos.

Még sokat kell harcolni és az éjszaka éppen ezért éjszaka.

Aztán majd eljön a hajnal és megváltoznak a dolgok.

Amíg azonban ezen a földön élünk, mint Jákobnak, nekünk is harcolnunk kell a láthatatlan és látható, a föld és a menny, a természet és a természetfölötti, a fizikai egészség és az örök üdvösség átkelőhelyénél, ott, ahol még szeretnénk itt lent élni és reméljük, hogy följutunk, ahol kenyérre éhezünk és olthatatlanul vágyódunk a menny után, ahol még élvezni akarjuk az életet, és ugyanakkor tudatában vagyunk, hogy be kell lépünk az Ország egyetlen, örök tavaszába.

A harc hosszú és nagy erőfeszítést kíván.

Előfordulhat, hogy belesántulunk, mint ez Jákobbal történt, ha másért nem, hát azért, hogy ne felejtjük: nem futással győzzük le Istent, hanem a halál türelmes vállalásában.

Csak ez után léphetünk be véglegesen az Országba és leszünk elég érettek arra, hogy Istent és vele az egész teremtett világot tisztán átöleljük.

A régi katekizmus nagyon jól kifejezi ezt az igazságot: „Isten azért teremtett minket, hogy ebben az életben megismerjük, szeressük és szolgáljuk, és a másik életben, a mennyországban örvendjünk neki”.

Ebben a szóban „örvendjünk neki” — ami volta-képp a „bírjuk őt” szinonimája —, benne rejlik az Istennel való végleges egyesülés egész misztériuma. Jákob erőszakos kérése még nem nyer meghallgatást; velünk együtt ő is itt marad, az átkelőhely innenső oldalán, míg csak meg nem valósul az új Ég és az új föld, amelyről a Jelenések könyve énekel és amelyet Isten imádkozó népe reménykedve hirdet.

VII. FEJEZET

*„Amikor eljön Az, akinek el kell jönnie”
(Jn 4,25)*

Isten az embernek egyszerre csak kicsit mutatja meg magát. Az egész üdvösségtörténet egy eljövendő Isten története.

Mindig Ő az, aki jön, még ha nem érkezett is el teljességében.

Van azonban eljövételének egy olyan pillanata, amelyet a többi eljövetelek csak előkészítettek és hírül adtak.

Eljövételének órája: a Megtestesülés.

A Megtestesülés által oly módon jelenik meg a világban, oly teljesen, hogy ez elhomályosítja minden előző érkezését.

Isten Krisztusban lesz emberré. Isten oly világos és kézzelfogható módon jelenik meg, hogy fölborít minden rá vonatkozó megelőző, bonyolult eszmefuttatást.

„A láthatatlan és meg nem érinthető Isten láthatóvá és tapinthatóvá vált Krisztusban.”

Mindez annyira gyökeres fordulatot jelent, hogy ettől kezdve az istenhit minden problémája a Jézusban való hit problémájává lesz.

Ha igaz, hogy Jézus Isten, minden világos; ha ezt nem tudom hinni, minden ismét homályba fordul.

Maga a Biblia is homályba borul, és az ember a siratófal előtt könnybe borult szemmel várakozik egy olyan jövendülésre, ami nem létezik, helyesebben nincs többé időpontja, helye, temploma, tere, hazája.

A Megtestesülésben való hit ezt jelenti: hisszük,

hogy Isten ember lett, köztünk lakozott; a Jézusba, mint Isten Fiába vetett hit pedig mindenek előtt a Bibliába vetett hitet jelenti.

Ez a Biblia pedig Óróla beszél: hírül adta születését (vö. Iz 7,14), megjelölte születése helyét (vö. Mik 5,1-3), szabatosan meghatározta származását, ismertette genealógiáját (vö. Iz 7,11 skk), jelezte, hogyan fog viselkedni az emberek között (vö. Iz 8,23; 9,1; 49; 58,6; 61,1-2), elmondta, milyen lesz jelleme (vö. Iz 42 skk), miben leli tetszését, mennyire szegény lesz, hogyan bánnak vele, hogyan árulják el (vö. Iz 50 skk; 52,13 skk; 53 skk).

Eljövetele előtt nyolc évszázaddal a Biblia rajzolja meg fájdalmas alakját.

Izajásé az ecset; szinte ötödik evangéliumnak nevezhetjük:

Úgy nőtt fel előttünk, mint a hajtás,
és mint a gyökér a szomjas földből.
Nem volt sem szép, sem ékes

(hiszen láttuk),

a külsejére nézve nem volt vonzó.

Megvetett volt,

utolsó az emberek között,

a fájdalmak férfia, aki tudta,

mi a szenvedés;

olyan, aki elől iszonyattal

eltakarjuk arcunkat,

megvetett, akit bizony

nem becsültünk sokra.

Bár a mi betegségeinket viselte,

és a mi fájdalmaink nehezédtek rá,

mégis (Istentől) megvertnek néztük,

olyannak, akire lesújtott az Isten,
és akit megalázott.
Igen, a mi bűneinkért szúrták át,
a mi gonoszságainkért törték össze;
a mi békességünkért érte utol
a büntetés,
az ő sebei szereztek nekünk
gyógyulást.
Mi mindnyájan, mint a juhok,
tévelyegtünk,
ki-ki a maga útjára tért,
és az Úr mégis az ő vállára rakta
mindnyájunk gonoszságát.
Mégkínózták, s ő alázattal elviselte,
nem nyitotta ki a száját.
Mint a juh, amelyet leölésre visznek,
vagy mint a bárány elnémul
nyírója előtt,
ő sem nyitotta ki a száját.
Erőszakos ítélettel végeztek vele.
Ugyan ki törődik egyáltalán ügyével?
Igen, kitepték az élők földjéből,
és bűneink miatt halállal sújtották.
A gonoszok közt adtak neki sírboltot,
és a gazdagok mellé temették el,
bár nem vitt végbe gonoszságot,
sem álnokság nem volt a szájában.
Úgy tetszett az Úrnak,
hogy összetöri a szenvedéssel,
Ha odaadja életét engesztelő áldozatul.

(Iz 53,2-10)

Ki ez a gigász, aki áthalad az egész üdvösségtörténeten, aki jelen van Isten népe vándorlásának minden szakaszában, akire a népek várnak, aki Emmanuel, Velünk lévő Isten, az Úr Fölkentje, a Messiás, az Eljövendő, Isten Krisztusa?

Próbáljátok jelenlététől „megtisztítani” a Bibliát, ha tudjátok.

Lehet, hogy nehéz hinni a Názáreti Jézusban, de még nehezebb nem hinni Benne.

Én nem tudok megszabadulni Tőle, még ha akarom se.

Annyira belém hatolt Jelenléte, hogy ha Őt tagadom, megtagadom a világosságot.

Kétségtelenül megtehetem, de... akkor vétkezek a Lélek ellen.

És aztán... kihez menjünk világosságért?

Létezik-e életem, életetek horizontján nagyobb próféta a Názáretinél?

Létezik olyan ember, aki nagyobb dolgokat mondott és cselekedett, mint Ő?

Találjátok egy ilyet!

Foglaljátok össze mindazt, amit valaha is elmondtak Istenről és az emberekről, aztán hasonlítsátok ezt össze az ún. „vallásos emberekkel” — akik valaha ezen a földön éltek vagy most élnek —, aztán mondjátok meg nekem, van-e egy is olyan, aki egyenlő lenne Jézussal!

Nem, nincs, nem is lehet.

Nem véletlen, hogy Jézussal megpecsételődik egy jövődőlés, sőt, maga az idő is újra kezdődik eljövételével.

A történelem a nulla-évtől kezdi számolni az esztendőket, lelkünk mintegy újjászületik Őelőtte.

„Bizony, bizony mondom neked: aki nem születik újjá, az nem láthatja meg Isten Országát” (Jn 3,3).

Az újrakezdés, az újjászületés nekünk embereknek azt jelenti, hogy megkönnyítjük a haladást, egyszerűsítjük a dolgokat, fűgében járunk.

Szent Pál azonnal megértette ezt, s aggódott azok miatt, akik a múlthoz kötődtek, s Jézus után még azzal vesztegették az időt, hogy a körülmetélést összekeverték a keresztséggel.

Krisztus megszabadított minket a múlttól, annak végtelen bonyolultságától. Benne „új teremtmények” lettünk, új életet kezdünk, tartozás nélkül, ezt írva könyvünkre: „Most kezdem...”

Mit számít múltad, bűneid?

Haladj előre a megtalált új életben és ne vétékez többé...

Jézus, hogy ebben az új életben megkönnyítse utunkat, fől számol minden kazuisztikát, valamennyi törvénykönyv és erkölcsi kódex helyébe Önmagát helyezi ezzel az egyetlen mondattal:

„Hallottátok, hogy a régiek ezt a parancsot kapták... Én pedig azt mondom nektek...” (Mt 5,21.22)

Vagyis Ő lesz az eleven Törvénykönyv, erkölcs-tan, hagyomány, az Egyetlen.

„Amit én tettem, ti is tegyétek meg” (Jn 13,15).

„Úgy szeressétek egymást, amint én szerettelek benneteket” (Jn 15,12).

Jézus lepecsételi a múltat, lezárja a várakozást, megtestesül a történelemben.

Utána nem kell többé szemünket sokak felé fordítanunk, elég, ha Őrá tekintünk.

Életének utánzása lesz a törvény; a Benne való hit nem csupán üdvösség, hanem „az örök élet”.

„Aki hisz bennem, annak örök élete van” (Jn 6,47).

Vele születik meg az az új humanizmus, amely földből és mennyből, láthatóból és láthatatlanból, emberi reményekből és isteni reményekből, földi közösségből és mennyországból, az ember fiából és az Isten fiából tevődik össze.

Vele minden ember a Magasságbeli gyermeke, megistenült test, bevehetetlen teremtmény, isteni sátor, Isten szentje és az Ország örököse lehet.

* * *

Isten, az Ige, testté lett, Isten ember lett.

Az ember Istent látta a földön.

János páratlan szavai a századok távlatából is szívbe markolóak, tanúságuk magyaráz:

„Ami kezdettől fogva volt, amit hallottunk, amit a szemünkkel láttunk, amit szemléltünk és amit a kezünkkel tapintottunk: az élet Igéjét hirdetjük nektek” (1Jn 1,1).

Mennyire egzisztenciális és szép Jánosnak Krisztusról mondott szava: „amit kezünkkel tapintottunk”.

Igen, az emberek tapintották, érintették, szemlélték Jézust, a földön köztük élő Istent.

Az emberek látták, amint sírt, evett, aludt, beszélt, járt-kelt, szenvedett, megostoroztatott.

Látták, hogy az éjszakában egyedül elment imádkozni, szemrehányást tett, lecsendesítette a szelet meg a tengert, meggyógyította a betegeket, föltámasztotta a már bűzlő Lázárt; halloták Őt, amint a jeruzsálemi Templom előtt az Országról beszélt.

Mily sok emlék vésődött barátai és az Őt követők

emlékezetébe! Ezek az emlékek elevenek maradtak és távozása után is mély hatást gyakoroltak rájuk.

„Mi, akik vele voltunk a szent hegyen”, írja majd Péter a római birodalom valamelyik útját járva.

Visszaemlékezett arra, amit fönt, a Tábor hegyén értett meg, azon a fénnel telt napon: ez az isteni színváltozásban ragyogó arc ad neki erőt, hogy behatoljon a dolgok mélyére, hogy elkötelezetten tanúságot tegyen Róla, vagyis vértanúságot szenvedjen Érte, s ne hátráljon meg, amikor még megtehetné.

* * *

Kétségtelen, hogy ha Jézus emberré lett Isten, akkor valami gyökeres változást kell hoznia az ember történelmében. Ha Isten abszolútuma belépett a történelembe, nincs többé csak „valamiféle” történelem.

Az emberiség a Megtestesüléssel „isteni milióvé” válik, az ember Isten barátja és Krisztus testvére lesz.

Ha igaz, amint igaz, hogy Isten Jézusban egy lett közülünk, ez nem valami elhanyagolható ügy: az ember reménye ettől kezdve rendkívül szilárd alapra épül.

Ha Jézus, aki Isten, az én testvérem, többé nincs okom arra, hogy szívem keserúséggel teljék meg, hiszen Isten lett a testvérem!

És egy olyan testvérrel, mint Isten, megváltozott valamennyiünk életének horizontja.

Mit érdekel engem őseim szőleje, amikor testvéremmel, Krisztussal, beléphetek Isten szőlőskertjébe?

Mit érdekel engem apám öröksége, amikor magának az Égnek örököse lettem?

Az arányok változtak meg, s én egy olyan Országba léptem be, amelynek többé nincsenek arányai.

Hallgassátok csak meg, hogy ujjong Pál, amikor azt az új valóságot szemléli, amelynek az ember Jézus Megtestesülésével lett részesévé:

„Áldott legyen az Isten, Urunk Jézus Krisztus Atyja, aki Krisztusban minden lelki áldással megáldott minket fönn az égben. Mert Őbenne választott ki minket a világ teremtése előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte. Szeretetből eleve arra rendelt minket, hogy Jézus Krisztus által — akarata és tetszése szerint — gyermekeivé legyünk; hogy magasztaljuk felsége kegyelmét, amellyel szeretett Fiában jóságosan megajándékozott minket” (Ef 1,3-6).

Az üdvösségtervet pedig így foglalja össze:

„Tudtukra adta ugyanis akaratának titkát, azt az Őbenne előre meghatározott jóságos tervét, hogy elérkezik az idők teljessége, és Krisztusban mint Főben újra egyesít mindent, ami a mennyben és a földön van. Igen, mi is őbenne nyertük el az örökséget annak végzéséből, aki mindent szabad elhatározása szerint tesz. Szolgáljunk hát fölsége dicsőségére, mi, akik korábban Krisztusba vetettük reményünket” (Ef 1,9-12).

Nem megy nekünk rosszul a sorunk!

Olyan ez, mint egy álom, azoknak az embereknek, akik éhségükben mindig szorosabbra fogják a nadrágszíjat vagy akik Jóbként ülnek a világ trágyadombján és reggeltől estig számtalan sebüktől gyötörtten kiáltoznak.

Pedig ez, s csak ez a hit lényege és a remény rugója; pontosan azért nagy, mivel homályos és fájdalmas.

Isten örökösei vagyunk!

Szentek vagyunk, még ha bűnbe merültünk is. Már föltámadtunk Krisztussal, még ha tagjainkban gyötörődünk is halálunk mérgétől.

És még ha szemünket elhomályosítja is a fájdalom, szívünk jéggé dermed is az érthetetlen dolgok borzalmától és a „feszítsd meg”-et kiáltó tömeg ordításától, mi, legyőzhetetlen és megingathatatlan hittel Jézusra szegezzük tekintetünket ebben a földi háborúságban és Szent Pállal ezt mondjuk:

„Ő a láthatatlan Isten képmása, minden teremtmény elsősülötte. Mert benne teremtett mindent a mennyben és a földön: a láthatókat és a láthatatlant, a trónusokat, uralmakat, fejedelemségeket és hatalmasságokat. Mindent általa és érte teremtett, Ő előbb volt mindennél, és minden benne áll fönn. Ő a testnek, az Egyháznak a feje. Ő a kezdet, az elsősülött a halottak közül, hogy övé legyen az elsőség mindenben. Úgy tetszett az Atyának, hogy benne lakjék az egész teljesség, s hogy általa békítsen ki magával mindent a földön és a mennyben, minthogy ő a kereszten vérével békességet szerzett” (Kol 1,15-20).

VIII. FEJEZET

*„Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben”
(Mt 6.9)*

Isten Igéjének Megtestesülése, Jézus eljövele, Krisztus jelenléte a történelemben az Abszolútum Tanujának megtestesülését, eljövetelét jelenti, vagyis azét, aki képes a „felül való” dolgokról beszélni.

Ő maga is megmondta: „Senki se ment föl a mennybe, csak aki alászállt a mennyből: az Emberfia” (Jn 3,13).

Ha senki nem ment „föl”, senki sem beszélhet a fent való dolgokról, ez világos.

Jézus az egyetlen, aki tanúskodhat a mennyről, a láthatatlanról, mivel egyedül ő jött onnan.

Küldetése mindenekelőtt ez a tanúság.

Ő tud, Ő látott, Ő hallott, Ő ismer.

Egyedül Ő mondhatja nekünk: „Én azt hirdetem nektek, amit Atyámnál láttam” (Jn 8,38).

Egyedül Ő állíthatja: „Én ismerem őt, s ha azt mondanám, hogy nem ismerem, hozzátok hasonló hazug volnék” (Jn 8,55).

Kiről tanúskodik Jézus? Kiről beszél? Kinek a Jelenléte tölti be a láthatatlan eget?

Az Atya létezéséről tanúskodik. Jahvéról beszél és Atyának nevezi. Annak az Abszolútumnak Jelenléte tölti be Isten Országát, akit ő elsőként határoz meg így: „Atyám és a ti Atyátok, Istenem és a ti Istenetek” (Jn 20,17).

Pontosan itt kezdődik Jézus küldetése: kinyilatkoztatja az Atya létezését, beszél Róla, tanúságot tesz róla.

Habozás nélkül azonnal azt is megmondja, hogy Tőle függ: „Nem magamtól jöttem, hanem az Igaz küldött” (Jn 7,8).

„Mert nem magamtól beszéltem, hanem aki küldött, az Atya hagyta meg, mit mondjak és mit hirdessek” (Jn 12,49). Hangsúlyozza feltétel nélküli engedelmességét: „Mindig azt teszem, ami tetszésére van” (Jn 8,29).

„A Fiú magától nem tehet semmit, csak azt teheti, amit az Atyától lát” (Jn 5,19).

Mesél arról, hogyan szereti őt az Atya: „Az Atya szereti a Fiút és mindent megmutat neki, amit tesz”

(Jn 5,20), valamint az Atya iránti szemvedélyes szeretetéről: „Az én eledelem, hogy annak akaratát teljesítem, aki küldött, s elvégezzem, amit rám bízott” (Jn 4,34).

Jézus „isteni miliője” földi élete hajnalától annak alkonyáig az Atya Jelenléte.

A Jordánnál történt megkeresztelkedésétől, amikor a vízből feljőve „látta, hogy megnyílik az ég és a Lélek galamb alakjában leszáll rá, és szózat is hallatszott az égből: „Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem” (Mk 1,10-11), a kálváriai tragikus halálig: „Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet!” (Lk 23,46) az Atya Jelenléte lesz vonatkozási pontja és benső élete, szemlélődésének, szavainak tárgya. Hányszor megy el egyedül éjszaka, hogy a csillagos ég alatt egyedül legyen az Atyával, s hányszor tolnak ajkára a Vele megélt egység édes szavai: „Igen, Atyám, így tetszett neked” (Mt 11,26); ujjongva magasztalja az Atya cselekvési módját: „Dicsőítelek Atyám, ég és föld Ura, hogy az okosok és bölcsek elől elrejtetted ezeket, és a kicsinyeknek kinyilatkoztattad” (Mt 11,25); hivatása abban áll, hangsúlyozza, hogy az Atyát kinyilatkoztassa és tanúságot tegyen Róla: „Atyám mindent átadott nekem, és senki sem ismeri a fiút, csak az Atya, s az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú, és az, akinek a Fiú kinyilatkoztatja” (Mt 11,27).

Ha elfogadjuk, hogy Jézus Isten Fia, ugyanakkor el kell fogadnunk az Atya nagyon világos Jelenlétét is.

Érthetetlen lesz az evangélium, ha valaki abból ki akarja zárni az Atya és Jézus párbeszédét, kapcsolatát, Isten és az ember minden kapcsolatának és párbeszédének szimbólumát és példaképét.

Jézusnak az az imája, amelyben az utolsó vacsorán

ünnepélyesen összefoglalta földi küldetését, oly világos, hogy semmi kétséget sem hagy: amikor Jézus beszél, Isten Abszolútumához szól: „Atyám, elérkezett az óra. Dicsőítsd meg fiadat, hogy Fiad is megdicsőítsen Téged. Hatalmat adtál neki minden ember fölött, hogy akiket neki adtál, azoknak örök életet adjon. Az az örök élet, hogy ismerjenek téged, az egyedüli igaz Istent, és akit küldtél, Jézus Krisztust. Én megdicsőítetek a földön: a feladatot, amelynek elvégzését rám bízad, elvégeztem. Most te is dicsőíts meg engem, Atyám, magadnál: részesíts abban a dicsőségben, amelyben részem volt nálad, mielőtt a világ lett” (Jn 17,1-5).

Igen, Jézus az Atya Kinyilatkoztatója és Tanúja. Ő az, aki mindent tud Róla.

Úgy beszél Róla, mintha látná, mintha állandó közösségben volna Vele, mint akivel mindig együtt élt, mint akinek ismeri természetét, tulajdonságait, cselekvésmódját, életmódját.

Ez a csodálatos az evangéliumban, és ez jelenti Jézus egyedülálló küldetését.

Szavai által Istent ismerjük meg, világos akaratát, látásmódját, legbensőbb vágyait, szent arcát.

Ami azonban még csodálatosabb, szinte isteni, az az, hogy Jézus pontos és meghatározott helyzetekben mondott szavai által Isten arcának misztériuma teljes, az isteni Transzcendenciára boruló homály sűrű marad, amint sűrű volt az ószövetségi Templomban, s az embernek most is, mint azelőtt és mint mindig, hitből, reményből és szeretetből kell élnie.

Jézus nem változtatja meg a Teremtő és a teremtmény közötti egyensúly természetét: ez az ember részéről mindig az Istenre való teljes ráhagyatkozást, Isten részéről pedig szabad és ingyenes szeretetet jelent.

Valahogy azt mondanám, hogy jóllehet Jézus az evangéliumban megadta az Atya fényképét, Isten nemismerésének misztériuma megmarad. Látsz, de mégsem látsz; ismersz, de még jobban kell ismerned; tudsz valamit, de még nagyon is tudatlan vagy; láthatod a fényképet, de mégsem látod.

Tőled függ. Most te vagy a fényképezőgép, aki magadba fényképezheted, amit látsz a Evangéliumban, meg amit nem látsz. Elkészítheted a fényképet magadnak, de tudnod kell, hogy ennek „előhívása” a Szentlélek Jelenlététől függ, Tőle, aki Szeretet és egyedül képes arra, hogy a Vele való bensőséges kapcsolat arányában kialakítsa benned ezt a képet.

Mondjátok, például az evangélium alapos tanulmányozása után megértettetek-e valamit a pokolból?

Isten olyan jó! — kiáltjátok. Isten Szeretet, Isten Atya, Isten végtelenül irgalmas...

S közben édes szavakkal töltitek meg szíveteket és szátokat, halljátok a Szentírás kiáltását: „Rettenetes az élő Isten kezébe esni!”. És Jézus, aki egy perccel előbb a tékozló fiúról szóló példabeszédben az Atya szelídségét ecsetelte, amikor is minden ünnepi lakomába torkollik, egy másik, egészen más példabeszédbe kezd; a dúsgazdag lakomájának résztvevői a pokolban végzik!

Próbáljátok összeilleszteni a következő két evangéliumi szöveget, ha tudjátok:

„Szeressétek ellenségeiteket: tegyetek jót, adjatok kölcsönt és semmi viszonzást ne várjatok. Így nagy jutalomba részesültök, a Magasságosnak lesztek fiai, hiszen ő jó a hálátlanokhoz és a gonoszokhoz” (Lk 6,35), valamit ezt:

„Távozzatok színem elől, ti átkozottak, az örök tűzre, amely a sátánnak és angyalainak készült” (Mt 25,41).

Nem, nem tudjátok.

Nem, képtelenség, s ezért veszélyes és gyerekes dolog, amikor Isten gondolatairól túlságosan leegyszerősített fogalmat alkotunk, és elsietett, részleges véleményt mondunk Róla.

Nézzétek csak, mi történik:

Az ember, bár már húsz évszázada elmélkedig az evangéliumról, a történelem minden fordulatánál és minden új helyzetben tanácstalan, talány előtt áll.

A kezében tartott evangélium zárt könyvnek tűnik, amelyet teljesen újra föl kell fedeznie, és főképp ki kell szabadítania az előző keresztények által rárakott kulturális és ideológiai béklyókból.

S ekkor veti föl az ember a leglényegesebb és legáltalánosabb érvényű kérdéseket: — természetfölötti vagy politika — vertikalizmus vagy horizontalizmus — immanencia vagy transzcendencia — emberi forradalom vagy eszkatológikus forradalom?

Ha nem figyel, akaratlanul is teljesen tévútra kerül, vagy úgy él, mint valami lemondó angyal egy hipotetikus, átszellemiesített mennyországban, avagy pedig ismét egy veszendő, Isten gondolatát kifejezni képtelen és az utánunk élő keresztényeknek csak szenvedést okozó kultúra vagy ideológia talaján testesíti meg Jézus üzenetét.

Nem, nem könnyű az evangélium olvasása; áll ez az Egyházra is, amely ugyan jegyese, de mivel figyelmét elvonhatják a földi dolgok, embereiben állandóan azt kockáztatja, hogy vagy régi dolgokat mond, amik már semmire se jók, vagy hallgat, amikor beszélnie kellene.

Jézus Evangéliumában Isten Misztérium marad. Az Atya arca, aminek bemutatása végett Jézus közénk

jött, a földön a Megismerhetetlen Arca marad. Ezt soha nem szabad felednünk.

Van azonban egy olyan út, amely elvezet a Megismerhetetlen fölfedezéséhez, legmélyének megismeréséhez: ez a szeretet útja.

Amikor a szeretet vezetésével belépünk a szeretet övezetébe, eljuthatunk az Atya megismerésére: „Aki szeret, annak örök élete van”. Az örök élet jelenti Isten ismeretét.

* * *

Jézus valóban ezzel kezdte, a szeretetről beszélt, beengedett minket ennek övezetébe, kiképzést nyújtott a szeretet nehéz mesterségében. Atyját mindig úgy állította be, mint aki tud szeretni.

És egészen másképp tud szeretni, mint ahogy a magunkfajta bűnösök és pogányok.

„Szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót haragsaitokkal. Azokra, akik átkoznak benneteket, mondjátok áldást, és imádkozzatok rágalmazóitokért. Ha arcul üt valaki, tartsd oda neki a másik orcádat is. Annak, aki elveszi köntösöd, add oda a ruhádat is. Mindenkinek, aki kér tőled, adj, és aki elviszi, ami a tiéd, attól ne kérd vissza. Úgy bánjatok az emberekkel, ahogy akarjátok, hogy veletek is bánjanak. Mert ha csak azokat szeretitek, akik benneteket is szeretnek, milyen hálát várhattok érte Istentől? Hiszen azokat, akik őket szeretik, a bűnösök is szeretik” (Lk 6,27-33).

Nehéz még egy olyan szöveget találni, mint Lukácsnak ez a 6. fejezete, amelyben világosabban és erősebben láthatóvá válna a mi önző szeretetünk és Isten igazi, önzetlen szeretete közötti éles ellentét.

Nos, ezt az ingyenes szeretetet Jézus az Atyának tulajdonítja.

Ezt mondja:

„Szeressétek ellenségeiteket: tegyetek jót, adjatok kölcsönt és semmi viszonzást ne várjatok. Így nagy jutalomba részesültök, a Magasságosnak lesztek fiai, hiszen ő jó a hálátlanokhoz és a gonoszokhoz” (Lk 6,35).

S hogy még jobban aláhúzza mondanivalóját, hozzáteszi: „Legyetek hát irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas” (Lk 6,36).

Azonban hogyan irgalmas az Atya?

Hogyan találok választ arra, amit Jézus nekem az evangéliumban állít?

Olvasom a tékozló fiúról szóló példabeszédet és könnyen egyetértek vele, most, amikor egy kislány megszökött a házból és én mindenre képes vagyok, csak visszatérjen!

Olvasom azt a példabeszédet, amelynek főszereplője képes volt barátjának elengedni 10.000 talentumnyi adósságát!

Ebben az esetben már nehezebben bocsát meg az, aki jól gazdálkodik, hozzászókkott a takarékosághoz. De végül is... Minthogy azonban adósom nem tud többé fizetni, s ha most ügyvédhez fordulok, még csak tetézem az ügyet... hát menjen, megbocsátok.

Nehézségeim akkor kezdődnek, amikor a szegényről, az ártatlanról van szó, s ha én megbocsátok, elengedem, másokat hozok bajba.

Vajon az Atya a kínzókkal is irgalmas?

Vajon az Atya a kapitalistákkal is irgalmas? Azokkal, akik hatalmi helyzetükben éheztetik a szegényeket, akik miatt ártatlan gyermekek milliói halnak éhen? Azokkal, akik fegyvereket adnak el, s hogy

újabb piacra tegyenek szert, tudatosan vizsályt szítanak, meghamisítják a híreket, élesztik a tüzet, háborút üzennek?

Vajon irgalmas-e az Atya azokkal a diktátorokkal, akik a hatalmat iszonyattá változtatják, akik mindent meggyaláznak, akik a börtönökben elfojtják a szabadság isteni ajándékát?

Vajon irgalmas-e az Atya azokkal a rasszistákkal, akik az embereket bőrük színe szerint osztályozzák, s hatalmi erővel iszonyú bűnt követnek el: istenné teszik saját magukat?

Mit válaszol nekem Jézus?

Amennyire tudom, semmit. Hallgat.

Tudja, hogy olyan helyzet ez, amely ha így marad, az Atya ítéletét vonja magára, amely a szegények védelmében így fejeződik ki az evangéliumban: „Távozzatok színem elől, ti átkozottak az örök tűzre..., mert éhes voltam, s nem adtatok ennem” (Mt 25,41.42). A szegények ügye nem tréfadolog! Maga az Atya kel védelmükre.

De miért hallgat Jézus?

Miért nem ad az evangélium kielégítő feleletet az emberiséget nyugtalanító problémákra?

Jézus, aki ismeri az Atyát, miért nem mondja meg, hogyan bánik ezekkel?

Bizonyos pillanatokban milyen lehetetlen helyzetbe jut a szeretet!

Hogy is lehetne szeretni még a kínozót, az éheztető kapitalistát, a gőgös rasszistát és a fegyvergyártót is?

Nos, ha a szeretet legyőzhetetlen és az emberre vonatkozik, akkor ennek az iszonyú bűnököt elkövető szegény embernek — aki azonban még üdvözülhet — kell találnia valami menekvést.

És ha a szeretet magának Istennek a szeretete, vajon ne találna?

Íme, így talál...

A csöndben ő maga lesz minden erőszaknak, minden rágalomnak, a világ minden hatalmának áldozata.

Őt fogják bebörtönözni, megkínózni, meggyalázni, elárulni és elítélni.

S amikor már mindez mnegtörtént, akkor — ismerve a szeretetnek azt a fokát, amellyel az Atya szeretni képes s azt a tragikus ítéletet, amelynek az ember kitette magát — akkor kínszenvedése keresztjéről, mintegy válaszolva az igazságosságot követelő kálváriai köveknek, megmondja véleményét; akkor, válaszolva az egész történelem kérdésére, hogy ti. ilyen esetekben mit kell tenni, a szeretet legrendkívülibb feleletét adja, s az elhomályosodott értelem enyhítő körülményét hozza föl:

„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit tesznek!” (Lk 23,34).

Remélem én is, hogy abban a pillanatban, gonosz tetteim és az egész világ szegényei iránt oly nagy érzéketlenségem ellenére, megnyitva előttem értelmi fogyatékoságom vészkiáratát, az Atya szeretete mégis üdvözít.

IX. FEJEZET

*„És látta, hogy Isten Lelke
mint galamb leszállt és föléje ereszkedett”
(Mt 3,16)*

A mennyben és a földön van még egy harmadik Személy, aki Jézus és az Atya mellett keres minket.

A Szentlélek.

Jézus maga beszél Róla és tesz tanúságot életéről.

„Ezeket akartam nektek mondani, amíg veletek vagyok. S a Vigasztaló, a Szentlélek, akit majd nevemben küld az Atya, megtanít benneteket mindenre és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek” (Jn 14,25-26).

A Szentlélekről beszélve mintha a teljesség idejét adná hírül Jézus, az ember számára valami különlegesebb, így mondanám, teljesebb időszakot.

„Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek. Hanem amikor eljön az Igazság Lelke, ő majd elvezet benneteket a teljes igazságra” (Jn 16,12-13).

Igen, azt mondhatnánk, hogy e nélkül a Harmadik Személy nélkül a dolgok nem mennének előre, hogy a Jézus által kinyilatkoztatott igazság nem érhetné el teljességét, hogy még csak meg sem értenénk, amit most mond, hogy végül is hiányzik valami.

S ráadásul ez az a Harmadik Személy, akinek el kell jönnie és akit az Atya küld el Jézus nevében, soha nem működik egyedül, nem a maga dolgait hirdeti, hanem: „azt mondja el, amit hall, és a jövődőt fogja hirdetni nektek” (Jn 16,13).

Különös annak, aki nem érti, de nem különös annak, aki már megértette, hogy Jézus soha nem keresi a maga függetlenségét, hanem mindig Másokra hivatkozik, valamiféle Tanácsra.

Először, az övével leélt évek alatt, mindig az Atyára hivatkozott: „Amit hirdetek, úgy hirdetem, amint az Atya mondta” (Jn 12,50).

Most, az emberekkel megélt utolsó bensőséges pillanatokban, földi létezése végén és már egészen odaát-
ra irányulva, a Szentlélekre utal, Óróla beszél.

Róla szólva világosan és érthetően arról tanúskodik, hogy ez a Személy, a Lélek „nem magától fog beszélni” (Jn 16,13).

Világos utalás ez az isteni Személyek összhangjára — a hittudósok ezt hívják Szentháromságnak —, és arra, hogy a Lélek váratlan beáradását belül ismerjük föl.

Valóban, a Szentháromság Isten bensőséges életét jelenti.

És ez valóban Szeretet, s csak a szeretet nyilatkoztatja ezt ki.

Jézus joggal mondta: „nem vagytok hozzá elég erősek” (Jn 16,12).

Hogyan is érthetnénk meg Isten benső életét az ő személyes kinyilatkoztatása nélkül?

Ezen a ponton, akárcsak az apostolok, új hajnal előtt találjuk magunkat.

Jézusnak a Szentháromságról adott kinyilatkoztatása a világ végleges megújulásának kezdetét jelenti.

Akinek sikerül megragadnia Isten háromságos misztériumát, az beléphet az isteni családba, az Abszolútum Házának szentélyébe, magának Istennek életébe. És ez csak a Szeretet számára lehetséges.

Csak Isten irántam való szeretete nyithatja meg előttem benső életének kapuját; a Szentlélek a Szeretet, aki föltárja előttem ezt a kaput és bemutatja nekem Isten benső életét.

Csak az Általa belém árasztott szeretet, vagyis a Krisztus által nekem adott kegyelem tehet képessé a fönt való dolgok látására. És ez a Szeretet maga a Szentlélek.

A Szentlélek a közlés: az Atya és a Fiú közlése, valamint közlés Isten és az ember között.

Ha ez van, minden világos; ha nincs, minden sötét.

Ne kívánjátok, hogy ezt emberileg megértsem; képtelenség.

Elég, ha szemlélem, s aki megadja nekem ezt a kontemplációt, az a Szentlélek, vagyis Isten Szeretete bennem.

Isten Egységének és Háromságának magyarázatára nem elég a katekizmus, nem elég a teológia, nem elég semmiféle meghatározás.

A szerető közlésre, a Lélek jelenlétére van szükség.

Ezért nem hiszek azoknak a teológusoknak, akik nem imádkoznak, vagyis nincsenek alázatos szeretetkapcsolatban Istennel.

Amint azt sem hiszem, hogy volna a világon egy olyan emberi lehetőség, amely átadná Isten valódi ismeretét.

Egyedül Isten tud beszélni önmagáról, s ezt csak a Szentlélek, a személyes Szeretet tudja velünk közölni.

Amikor válság észlelhető az Egyházban, az mindig a kontempláció válsága.

Képesnek akarja hallani magát arra, hogy magya-

rázza a Jegyes dolgait, amikor már szem elől tévesztette, amikor — anélkül, hogy elvált volna — többé már nem ismeri ölelését, mivel másokra és másra lett kíváncsi, másokat és mást keres.

Az egytermészetű, háromságos Isten kinyilatkoztatása, a bennünk lévő Szentlélek Isten kinyilatkoztatása nem emberi mű, nem tartozik az értelem uralma alá, hanem olyan személyes közlés, amelyet egyedül Isten adhat meg; a közlés feladatát a Szentlélek kapta, aki maga az a Szeretet, aki egyesíti az Atyát a Fiúval.

A Szentlélek Isten teljessége és öröme.

Oly nehéz ezekről a dolgokról beszélni; dadogunk csak, mint a gyerekek, de legalább úgy kell ismételnünk, mint a kicsinyek, fáradhatatlanul: Isten Lelke, nyilatkoztasd ki magad nekem, aki gyermeked vagyok!

És nehogy azt higgyük, hogy Isten megismerése szürke állományunk működésének eredménye!

Akkor és csakis akkor leszünk képesek imádkozni, és eljutva gyökeres képtelenségünk határához, amely a szeretetben most a szegénység boldogságát jelenti, várhatjuk, hívhatjuk Istent magunkban: „Jöjj, Teremtő Lélek!”

* * *

Isten nem magányos. S ezért nincs egyedül.

Háromság.

Ha csak Egység volna, magányos lenne. De mivel Szeretet, ezért Háromság: az Atya, a Fiú és Szentlélek.

Az Atya Élet és minden dolog princípiuma; a Fiú az Atya képe és Világosság; a Szentlélek Szeretet, aki egyesíti őket, és isteni Személy.

Isten, mivel Szeretetet, közlés.

E misztérium megközelítéséhez a legalkalmasabb az az evangéliumi jelenet, amely Jézus keresztségét mondja el:

„Megkeresztelkedése után Jézus nyomban feljött a vízből. Akkor megnyílt az ég, és látta, hogy Isten Lelke mint galamb leszállt, és föléje ereszkedett. Az égből szózat hallatszott: Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik” (Mt 3,16-17).

Íme itt van az Atya, Jézus és ez a harmadik isteni Személy, a Lélek.

S amint ebben a híres jelenetben — szelídséges és áldozati hivatása miatt — Jézus a báránnyal, ugyanúgy a Szentlélek — mozgékony-sága és a szeretetben való édessége miatt — a galambbal azonosítja önmagát.

A Szentlélek Szeretet.

Isten, aki közli velünk önmagát és benső életéről beszél.

Ezt mondja: Három vagyunk és Egy vagyunk.

E kinyilatkoztatás előtt egyedül beszélhettek Jézussal vagy az Atyával.

Többé nem tehettek így.

A Szentlélek eljövételével — aki a Kinyilatkoztatás teljessége — már többé nem ragadhattok meg egy isteni Személyt a másik kettő Jelenléte nélkül.

A Szentlélek eljövételével utatok mindig Isten Egysége felé vezet.

A szeretet soha nincs egyedül, és most, hogy megkaptátok a Szeretet kinyilatkoztatását, többé már nem lehettek egyedül, nem láthatjátok Istent egyedül.

Nézzétek Jézust a Kálvárián: feje fölött és az Atya arca fölött, aki közel van Szeretett Fiához, a Lélek galambját látjátok.

Mindig így van.

Ahol Jézus van, ott megtaláljátok az Atyát.

Ahol jelen van az Atya, meglátjátok Jézust.

Ahol jelen van az Atya és Jézus, meglátjátok a Szentlelket.

S nem tudtok úgy imádkozni egy isteni Személyhez, hogy ne éreznétek a másik kettő Jelenlétét.

Ez az állandó dialektika a háromságos szeretet oltahatatlan lángja által belesodor benneteket az Egység kimeríthetetlen örvényébe.

Isten háromságos szeretetének neve „caritas”, és ez egészen más, mint az egyszerű emberi szeretet... valami sokkal több!

Az egyik a másiktól olyan messze van, mint ég és föld, amilyen messze a mi teremtményi szeretetünk attól, ahogyan Krisztus szeret.

Ezért egyszerűen elkeserítő, amikor a keresztények úgy beszélnek a szeretetről, mint a pogányok, és az evangéliumot emberi üzenetté fokozzák le.

És még lehangolóbb, amikor a keresztény jövődölést a népek társadalmi előmozdításaként vagy fejlődéseként állítják be; ezek kétségtelenül alapvető és kívánatos dolgok, de bizonytal nem foglalják össze az egész kereszténységet.

Minden vallási hit hirdeti a szeretetet.

Egy ateista is példát adhat a szeretetre.

De nem a Krisztus által a földre hozott szeretetről van szó, vagyis arról a szeretetről, amelyről föl lehet ismerni tanítványait (Jn 13,35).

Jézus szeretete mélységes teológiai szeretet, „caritas”, az az ember és a világ iránti szeretet, amelyet Krisztus élt meg a földi élete során és él ma is azok közvetítésével, akik követik Őt a hitben és a reményben.

Isten szentháromságos szeretete — szállást véve a Jézusban hívő szívében — a keresztyény „tulajdona”, jellemzi cselekvését, élteti minden más szeretetét, végző elemzésben a hiteles isteni élet az emberben.

Az Atya által Jézus nevében elküldött Szentlélek az isteni élet teljességét adja lényünk központjába; ez nem csupán Isten bennünk való jelenlétét jelenti, hanem azt a dinamizmust is, amellyel Isten szeret. Istennek ezt a világosan fölismerhető „magatartását” nyilatkoztatta ki Jézus földi élete során: „Amit én tettem, ti is tegyétek meg. — Amint én szerettelek benneteket, ti is úgy szeressétek egymást” (Jn 13,15.34).

Jézus nem emberi teremtményként szeretett, hanem úgy, ahogyan Isten szeret.

Nagy különbség!

Az a mód, ahogyan Jézus szeretet, a szentháromságos élet Őbenne.

Háromságos szeretet, ez az embernek fölkínált új szeretet-típus, de ezt csak a bennünk levő Szentháromsággal lehet megélni.

Ezért mondjuk, hogy a keresztyény „lakott”.

A Szentháromság lakja.

„Aki szeret engem, az megtartja tanításomat, s Atyám is szeretni fogja. Hozzá megyünk és benne fogunk lakni” (Jn 14,23).

MÁSODIK RÉSZ

*Az idők teljességekor
Isten elhelyezkedik az ember valóságában.
A Szentlélek pünkösdi eljövetelével
az embert Isten lakja.
Ettől kezdve az ember
„Szövetségben” él Istennel
a történelem sodrásában,
és földi korlátai között
várja végső,
minden határon túli eljövetelét.*

I. FEJEZET

*„Hozzá megyünk és benne fogunk lakni”
(Jn 14,23)*

Lakott vagyok!
Nem vagyok egyedül!
Szegény kis emberi lényem titkában Isten van Jelen!

Nem magányos, hanem Háromságos, Szeretet-Isten!

Isten, aki Atya, Isten, aki Fiú, Isten, aki Szentlélek.

De Isten, akit a Szeretet Eggyé tesz.

Isten, akinek Szeretete képessé tesz arra, hogy egy legyek Vele: „Amint te, Atyám, bennem vagy, s én benned, úgy legyenek ők is bennünk” (Jn 17,21).

Azt gondolom, az ember számára nincs fontosabb, szebb, drámaibb, döntőbb, radikálisabb pillanat, mint az, amikor tudatára ébred ennek a valóságnak, helyesebben amikor elkezd élni.

Amikor Isten a maga egy természetében és háromságos dinamizmusában kinyilatkoztatja magát, akkor az ember szíve közepén Pünkösöd van.

A lélek tüzet kap, s megrészegül a fénytől meg az élettől.

Mintha túllépné határait, kilépne régi földi „házából”, hogy belépjen Isten új Földjére.

Első alkalommal érinti a keresztyén távlatok igazi határát és fölismeri az Ország természetét.

Első gondolata, ami eszébe ötlik, az új fölfedezés felsőbbrendű értéke; ezért hiteles és valódi annak ma-

gatartása, aki elhatározza, hogy mindent elad, csak-hogy megvehesse azt a „szántóföldet” (Mt 13,44), megszerezze azt a „gyöngyöt” (Mt 13,45-46).

Aztán egy eddig soha nem tapasztalt, teljes, örövendő, dinamikus biztonságérzet tölti el, olyan biztonság, ami elűz minden félelmet, amint az étel megszünteti az éhséget. Akkor érthető lesz Jézus mondata: „Ne félj, te maroknyi nyáj, hisz Atyátok úgy látta jónak, hogy nektek adja országát” (Lk 12,32).

A biztonságérzettel együtt a kielégítettség érzése jelentkezik.

Az ember életében először tapasztalja meg, mit jelent az, hogy nincs szüksége másra, vagyis hogy Isten egyedül elég neki. Pontosan úgy, ahogyan Jézus mondja: „Azon a napon már nem kértek tőlem semmit” (Jn 16,23).

Igen, nincs szükség több kérésre, hiszen Isten lényed középpontjában van, szemlélheted, hogyan szeret, Ő pedig végtelen jóságában bevezet téged ebbe a „szeretet-módba”.

Mit akarsz kérni, amikor benned van a Minden?

És még valami, amit ezen a ponton meg kell emléntünk.

Ugyanabban a pillanatban, amikor tapasztalati úton fölfedezed, helyesebben tapasztalati úton megéled önmagadban Isten Egységét és Háromságát, fölfedezed és megéled saját emberi lényed egységét.

Már nem kell kérdezned: „Ki vagyok?”

Tudod, látod, éled.

Amikor megtaláltad magadban Istent, megtaláltad saját magadat.

Most már tudod, ki vagy! Nincs szükséged arra, hogy másokat kérdezz.

Mert nincs sok misztérium, egy van csak, és ha azt fölfedezted, vagyis a Háromságos Egy Isten misztériumát, fölfedezted a többit is. Helyesebben láttad.

Most már megteheted, amit Jézus mond: „Nem kértek tőlem semmit”.

Ezen a földön az jelenti a megélt teljességet, amikor Isten Háromságát és Egységét szemléljük, vagyis azt, ahogyan Isten önmagát szereti és Magában minket.

Ami ebből fakad, az a béke. Teljes, isteni béke, ami szeretetreméltóvá teszi még ezt a földi száműzetést is. Béke, amit Jézus ígért: „Az én békémet adom nektek”, béke, ami megadja a szükséges vigasztalást, hiszen még oly messze élünk Tőle, és mégis oly közel, Őbenne.

Mert pontosan ez a rejtély: Isten már eljött, s mégis jön és jönni fog, amint az Ország is már bennünk van, miközben felé menetelünk.

Ez a Szentháromság dinamikája, a szeretet dinamikája, vagyis kimeríthetetlen.

Szeretsz, s még jobban fogsz szeretni.

Bent vagy, s még beljebb kell lépned.

S ez a fejlődés soha nem szűnik meg, még a mennyben sem, mivel Isten szeretete a végtelenségig növekszik benned.

* * *

Igen, pontosan így van.

Isten már eljött és még el kell jönnie; Isten bennem van és én, mint a jegyes, még várakozom a hit homályában, a remény feszültségében és a szeretet odaadásában.

Idegenül hat talán ez azok számára, akik nincsenek hozzászokva Istennek ehhez a dinamikájához, de semmi sem annyira igaz, mint Istennek ez a cselekvési módja.

Eljött a világosság teremtésében, s még inkább eljött Ádámban.

Eljött Jákobban, de még inkább eljött Illésben.

Eljött Ábrahámában, de még inkább eljött Pálban.

Isten az időben jön, a történelemben és helyhez kötődik a kozmosz geográfiájában.

Ezért szent minden, s te megérezheted jelenlétét az anyagban, de végtelenül jobban az eukarisztikus kenyérben.

Minden az ember megistenülése, istengyermeki átalakulása felé fejlődik.

Van egy jelenlét a csírában, van egy jelenlét a fejlődésben és van egy jelenlét a lét teljességében.

Isten van a csírában. Isten van a fejlődésben és Isten van a teljességben.

Ezért jött, jön mindig és fog jönni. Ez a mi várkozásunk.

Imádkozni annyit jelent, mint Rá várni, aki jön; élni annyit jelent, mint befogadni Őt, aki eljött; meghalni annyit jelent, mint remélni Abban, aki eljövendő.

A végsőkéig.

És amikor utoljára jön el történelmünkben, az lesz az Apokalipszis, vagyis az abszolút érettség, az eljegyzés, a lakoma, az örök birtoklás pillanata.

Az új ég és az új föld olyan messiási kort hirdet, amikor az Isten birtoklásának teljessége és ujjongó öröme találkozik a régi éggel és ezzel a régi földdel, amit Isten a mi ellenállásunk miatt nem birtokolt, de amit már keresett.

II. FEJEZET

*„Ajtót nyitottam szerelmemnek,
de már nem volt ott, eltűnt valahová”
(Én 5,6)*

Miután megtaláltuk Istent és lényünk mélyén megtapasztaltuk Őt, miután csak egyetlen órát is megéltünk a Háromság tüzeiben és az Egység ujjongó boldogságában, tökéletes világossággal ez fogalmazódott meg bennünk: — Értem. Te egyedül elég vagy nekem.

Ekkor az Énekek énekének legszebb kifejezései valóságosak lesznek és örömmel ismétелgetjük Istennek ugyanazokat a szavakat, amelyeket emberi szeretet valaha is kitalált e földön:

Csókoljon meg szája csókjával
Igen, szerelmed édesebb a bornál.
Keneteidnek illata kellemes,
mint a kiöntött olaj, olyan a neved,
azért szeretnek a lányok.

(Én 1,1-2)

Te, akit szeret a lelkem,
mondd, hol legeltetsz,
s a déli órában hol delezsz?
Miért is kellene tovább kóborolnom,
társaidnak nyáját kerülgetnem?

(Én 1,7)

Csitt! A szerelmem! Nézzétek, ő jön ott,
ugrál a hegyeken és szökell a dombokon!
Szerelmem olyan mint a gazella,
a fiatal szarvas hasonmása.

Nézzétek, már itt áll házunk falánál,
benéz az ablakon, nézelődik a rácson át.
Aztán köszön és így szól szerelmesen:
„Kelj föl kedvesem, gyere szépségem!”

(Én 2,8-9)

Ekkor sejtjük meg a paradicsom távlatait, ekkor látjuk, hogy állnak a dolgok valójában és azt, hogy Isten valóban Isten!

Ugyanakkor azt is észrevesszük, hogy ez nem tarthat így, hogy annak az órának a lángolását nagyon keményen meg kell fizetnünk; csak így maradhat meg ingyenes jellege.

Talán azért, mert túlságosan is szép lenne!

Vagy talán a szemlélődés gyökerében tenné tönkre cselekvő magatartásodat?

Talán nem mozdulnál többé egy túlságosan tökéletes, tejjel-mézzel folyó országban?

Talán azért, mert akkor itt megkezdődne a mennyei élet, pedig még hosszú utat kell megtenni s még érlelődni kell a szeretetben?

Igen, mindez igaz.

Van azonban egy ok, ami még igazabb, s én is csak jó későn értettem meg.

Nem lennél többé szabad.

Isten pedig borzasztóan figyel arra, hogy szabadon szeresd.

Fél, nehogy érdekházasságot kössön veled.

Jól tudja, hogy fojtogató lehet számodra ajándékai nagysága és mennyisége.

És nehéz a házasságkötés olyanok számára, akik ennyire különböző körülmények között élnek.

Ő a Mindent hozza neked, te pedig nem tudsz neki mást vinni, mint a Semmivoltodat.

Hogy lehet össze egyeztetni ilyen távolságot?
Hogyan lehet Ő biztos abban, hogy te nem érdekből keresed Őt?

Hogy csak azért mész Hozzá, mert nem találtál mást?

Hogy csak azért mentél Hozzá, mert örömet szerez neked?

Könnyű fajsúlyú és kapzsi szeretet lenne ez.

Amikor a Szentírás azt mondja, hogy Isten féltékeny Isten, akkor csak azt mondja, ami nagyon igaz.

Isten féltékenysége azonban nem olyan mint a miénk.

Féltékeny, mivel attól tart, hogy mi gazdagságát, ajándékait, az örömet, a nekünk adott békét, a nekünk ajándékozott igazságot szeretjük, nem pedig Őt, a maga puszta Létében.

Isten nemcsak féltékeny, hanem tragikusan szeret.

Mielőtt magáévá tenne, mielőtt hagyná, hogy birtokodba vedd, szétmarcangol, illetve hagyja, hogy a történések széttépjenek.

Ilyenformán:

Aludtam, de szívem ébren volt.

Hallga! Szerelmem kopog:

„Nyisd ki az ajtót hugocskám, kedvesem,
galambom, gyöngyöm!

Mert a fejemet belepte a harmat,
az éjszaka párája a fürtjeimet.”

Már levettem a ruhám, hogy vegyem fel újra?
Lábamat megmostam, s most beszennyezzem?

Kedvesem benyújtotta kezét a nyíláson,
erre megremegett a bensőm.

Fölkeltem, hogy ajtót nyissak a kedvesemnek.
Kezemről, ujjamról mirha csepegett
rá a zárnak reteszére.
Ajtót nyitottam szerelmemnek,
de már nem volt ott, eltűnt valahová.

(Én 5,2-6)

Íme, így történik.

Pontosan akkor, amikor elhatároztad, hogy övé
leszel, megszökik... messzire tűnik.

Valóban:

Majd elalélt a lelkem, hogy így elszaladt,
kutattam utána, de sehol sem találtam,
kiabáltam is, de nem adott választ.

Az éjjeli őrök találtak meg,
amikor a várost járták.
Útöttek és véresre vertek,
letépték rólam a leplet,
akik a falat őrzik.

Jeruzsálem leányai, kérlek benneteket,
hogyha rátaláltok az én szerelmemre...

Mit mondjatok neki?

Hogy a szerelembe belebetegedtem!

(Én 5,6-8)

* * *

Sokszor megkérdeztem már magamban életem so-
rán, hogy viselkedhet Isten ilyen különös módon?

Miért hallgat ilyen hosszan?

Miért ilyen keserű a hit?

Miért nem nyilatkoztatja ki magát az embereknek
hangosabban, Ő, aki mindent megtehet?

Hát mibe kerülne neki, hogy lemenjen az emberek közé a terekre, s azoknak, akik ezt kiabálják: Nincs Isten!, lekenne egy jó nagy pofont, és figyelmeztetné őket, hogy inkább ezt kiáltsák: Ne higgyétek, amit ezek a tudatlanok mondanak: én itt vagyok, sőt, hogy még jobban meggyőződjetek, találjátok adok nektek holnap estére Leningrádban, az ateista múzeumban. Meglátjátok, mit teszek! Szétzúzlak benneteket, maroknyi hamu se marad utánatok emlékből!

Ezzel szemben Isten annyira csöndben marad, mintha meg akarna győzni: rossz üzletet kötöttem, amikor követni akarom, s talán hasznosabb lenne, ha a föld birtokbavételére törekednék.

Vagy talán nincsenek emberek, akik Isten hallgatása miatt meggyőzik magukat, hogy nem léteznek? Vagy nincsenek olyanok, akik egyenesen botránkoznak, látva, hogyan intézi a dolgokat?

Ha van Isten, miért van a rossz?

Ha van Isten, miért van a fájdalom?

Ha Isten atya, miért van halál?

Ha kopogok, miért nem nyit ajtót?

Én is gondoltam hasonlókat, amikor még újonc voltam iskolájában.

Aztán türelmesen lépkedve és nem hagyva, hogy az első nehézségek nagyon hassanak rám, türelemmel várakozva ajtaja előtt, mint aki éhségsztrájkot folytat, és mindenek fölött megőrizve hitemet az igaz és kimeríthetetlen evangéliumban, újra kezdtem látni, hogyan is mennek voltaképp a dolgok, hogyan is cselekszik Isten; kezdtem fölismerni nesztelen lépteit...

Nem lepődtem meg, hogy velem is úgy bánt, mint az Énekek éneke menyasszonyával, s hogy mikor ajtót nyitok neki, eltűnik.

Neki kellett azt kinyitnia, s nem nekem, aki mindig sietek.

Ádám bűne is a sietés volt; az én bírvágyam is erősebb az Iránta való igazi szeretetnél.

Várj!

Ó, milyen szorongást jelent ez a „várj”, milyen ürességet távolléte!

Aztán lassan, lépésről-lépésre kezded sejteni, hogy Ő jelen volt abban az ürességben, abban a távollétben.

Szomjaztam Jelenlétére, s Ő, hogy még fokozza vágyamat, Távollétként mutatta meg magát. Így meg kellett tisztítanom hitemet, s azt mondani Neki, hogy nem érdekből, hanem szeretetből hiszek Benne.

Szomjaztam világosságára és az igazi dolgokra, s Ő sötétségként mutatta meg magát.

Soha nem értettem meg annyira, mint abban a pillanatban, mi is a jelentése annak a Felhőnek, ami Isten népét vezette a pusztaságban.

Ha Isten ölelésére vágyódsz, el kell fogadnod az érthetetlen dolgok botrányát.

A szeretetben mindig van valami irracionális; a misztériumok szintézisében valami, amit mi örültségnek nevezünk.

Vajon Jézust nem a bolondok ruhájába öltöztették, mielőtt a vér köntösét adták volna rá?

Mindez még nem elég.

Arra vágyódtam, hogy az enyém legyen, Ő meg a dermesztő sivatagi hajnalokban mint Érzéketlenség mutatta meg magát.

„Ölelése előtt a hűség próbáját akarom.

Túlságosan érzékies vagy, telve önzéssel, s milyen szegényes a szereteted! Azt kívánod, hogy mindig készséggel teljesítsem a te akaratod!

Azt hiszed szeretsz, az igazság azonban az, hogy saját magadat szereted!

Törj utat, hogy kilépj önmagadból és saját kis dolgaidból!

Én kiléptem dolgaimból teerted, hogy hozzád menjek.

Tedd meg ugyanezt!

Várj rám egész életedben, mintha bármelyik este megérkeznék: én jelen leszek, és te nem látsz engem, lámpásod leszek, s te nem veszel észre; átölellek, és nem érzel semmit.

Így tudni fogom, hogy valóban azért szereted-e Istent, mert Isten, vagy azért szereted, mert megoldja problémáidat.

Már mondtam neked: félek az érdekházasságtól: Istennek mindig szembe kell néznie ezzel a veszéllyel! Őrizkedni akarok ettől.

Azért kell szeretned, mivel szeretet vagyok, s nem azért, mert tetszem neked.”

Igen, Szeretet és nem hatalom; igen, Szeretet és nem nyugalom; igen, Szeretet és nem gyönyör.

Akkor fölfogtam, mit jelent a pusztá hit, az emlékezés nélküli remény és az élvezet nélküli szeretet.

Megértettem, miért nem felel Isten őrvjögéseinkre, miért tisztogat szenvedéssel és halállal.

Hozzá akart szoktatni féltékenységéhez.

Testvéreim, teljes erőmből ismétlem: ne akarjátok megrontani Istent, hiszen torz terveitek úgyis kudarcba fulladnak; ne tegyetek úgy, mint a szeretőjüket engedékenységre rábíró nők.

A minket szerető Isten oly kifürkészhetetlen, mint a halál; várakozik, akár az utolsó ítélet napjáig, de nem változtatja meg önzésünkről alkotott fogalmát.

Ezért merem mondani: türelemre van szükség!
Ha tíz percig összeszedetten imádkoztatok, ne követeljétek a boldogító színelátást.

Ne az élvezetet keressétek az imában, ne kábuljatok el az érzelmek füstjétől.

Ne vadásszatok Istenre mint akire még utoljára kíváncsiak vagytok ebben az életben, vagy mint aki öregkorotokban még utolsó szeretőtök lehetne.

Fogadjátok be a hitet úgy, amilyen: pusztá hit. Várjatok egész életetekben arra az Istenre, aki mindig jön, aki nem mutatja meg magát kíváncsiságunknak, hűségtek és alázatotok előtt azonban fölfedi magát.

Fogadjátok el a reményt: a menny utáni mérhetetlen honvágy jeleként Ő égette azt eltörölhetetlenül lelketekbe. Fogadjátok be a szeretetet, Isten szeretetmódját: Ő mindnyájunk üdvösségéért átadta szeretett Fiát a Kálvária gyötrelmeinek.

Vajon az elhagyatott Jézus nem példaképe a „szermes” szeretete legnagyobb próbájának? És nem ő-e legerősebb támaszunk azokban a pillanatokban, amikor nagyon egyedül érezzük magunkat?

* * *

Eszembe jut egy valószínűleg megtörtént eset. Két fiatal jegyes, valami csodálatos dolog!

Szépség, egészség, egyazon látásmód, azonos fölfogás a kölcsönös odaadásról.

Várják azt a napot, amikor egyesülhetnek és a föltámadt Krisztussal úgy hirdethetik egyességüket mint az önmagukból való kilépés és a győzelem szentségi jelet.

Közúti baleset: egy meredek kanyarnál a kocsii föl-

fordul, a benzin kigyullad s a lángok belekapnak a fiatal lány testébe.

Amikor a vőlegénynek végre sikerül kihúznia őt az össze-vissza görbült lemezek közül: szerelme testi szépsége örökre tönkrement, nyomorék maradt egész életére.

Feleségül veszel még?

Igen, feleségül veszek, mert azt szerettem benne, ami több, mint a tested.

Nos, ha ez így van, az a férfi vagy az a nő megérti, miért fordul hozzánk Isten a puszta hitben, s kéri, hogy szeressük.

II. FEJEZET

*„Isten azonban azt választotta ki,
ami a világ szemében balga, hogy
megszégyenítse a bölcseket”
(1Kor 1,27)*

Ha azt állítom, hogy Isten Távollétként, Sötétségként, Hallgatásként mutatja meg magát, kockáztatnom kell: ezt fogom ugyanis hallani: Túlzás!

S mégis, én megtapasztaltam, hogy így van.

A Biblia élményeiből kiindulva könnyű volt megtalálnom ennek „igazoló iratát”, az állítást alátámasztó szentírási szövegeket. Mondhatom, hogy teljesen fölfordította gondolkodásmodomat.

Lássuk most ezt nagyvonalakban, aztán mindenki folytathatja a nyomozást saját életében.

Ímel

Az emberiség várja Istent. A választott nép, mint valami előretolt egység s így várakozásában is érzékenyebb, a horizontra szögezi szemét. A Messiásnak már közel kell lennie!

Mit keres ez a nép — az ő népe — Őbenne?

Ha megérkezik, melyek lesznek első látásra fölismerhető vonásai?

A hatalom, a dicsőség, a vakító fény, a diadal.

És mi érkezik?

A gyöngeség, a kicsiség, a homály, a névtelenség.

Ki vette észre Isten érkezését egy védtelen gyermek testének fátyla alatt?

Senki!

Mária öleli át azt, akit a népek nem ismernek, akit Izajás méltán nevez „rejtett Isten”-nek.

Akik várták, nem látták meg Őt.

Senki sem mozdult Jeruzsálemben, a szent városban, amit Isten trónja zsámolyának tartottak!

Illetve mégis: valaki megmozdult, de csak azért, hogy megölje ezt az alkalmatlan jövevényt, aki másképp jött, mint ahogyan azt elvárták.

A föld legvallásosabb népe, a választott nép szüntelenül ebben a várakozásban élt, már görcsbe merevült ebben a várakozásban.

Mit keresett ez a nép a messiási kor horizontján, a jövendölések hajnalán?

Dávid fiát, a Győzedelmet, a Seregek Urát, aki helyreállítja a királyságot, aki végre kiűzi a gyűlölt rómaiakat! Diadal, győzelem, biztonság: ezt várták.

És ki érkezik?

Egy szegény munkás, egy rejtett, sőt megvetett faluban.

Nincs mit tenni. Annyi év után senki sem vesz róla tudomást.

Nem egy verejtékes munkást, nem egy szegény névtelent kerestek a szemek!

S hogy végződik ez a történet?

Összeütközéssel. Ő azt állítja, hogy Isten Fia a Messiás, a másik fél pedig nem tudja elfogadni ezt az állítást. Az ellentét tetőfokára hág, és egy ártatlan keresztrefeszítésével végződik.

Mondjátok, vajon Betlehem, Názáret, a Kálvária nem Isten hallgatását, Isten szegénységét mutatják be? Hát nem ezen az úton jött hozzánk, hogy megismertesse önmagát?

S mindezt sötétség veszi körül.

Az Ő számára és önmagában ez nem sötétség, hiszen semmi sem oly sugárzóan ragyogó, mint Jézus önküüresítése Betlehembben, mint a Megtestesülés valósága Názáretben, mint az a végtelen szeretet, amely a Kálváriáról árad.

Ez a világosság, s micsoda világosság!

Csak nekünk sötétség, akik nevünk körül nagy zajt csapunk, pedig Isten hallgatás.

Sötétség, mivel mi mindig csak az élvezetet keressük, pedig Isten szolgálat, meg ingyenes és gyakran fájdalmas szeretet.

Az Egyház — amelynek pedig a legbensőségesebben kellene ismernie Isten gondolatait — szintén gyakran elvakul ezen az úton.

Jól tudja, hogy Ő ezt mondta: „Az én országom nem e világból való” (Jn 18,36); s még ez az Egyház is országot alkot, a Vatikánt, még ha oly icipici is!

Jól tudja, hogy a szelíd és erőszak-ellenes Jézus ezt parancsolta Péternek: „Tedd hüvelyébe kardodat” (Jn

18,11), mégis úgy titokban s kezét gyakran elrejtve megölt egyeseket Iránta való „buzgalomból”.

Hogyne emlékeznénk arra, hogy öszvérháton jött Jeruzsálembe, menekült a diadaltól, soha nem fogadta el, hogy királlyá tegyék, ez a szegényke meg gyakran királlyá szeretett volna lenni, szerette a diadalt, olyannyira, hogy az ő számára kalapálták ki a „triumfalista” jelzőt!

És ha nehéz hinni Istenben, nehéz megérteni gondolatvilágát, akkor még nehezebb Őt meg is hallgatni. Az Egyház teljes jogú „jegyese” lehet, és... ugyanakkor olyan dolgok vonzásába kerül, amelyek kétségtelenül nem tetszenek Neki, mivel ellentétesek gondolataival.

Mégsem szabad megbotránkoznunk, hiszen ismerjük az emberi természet gyöngeségét — ami mérhetetlen —, de mégsem haladja meg Isten irgalmát.

* * *

Nem csodálkozom már, amikor Közte és köztem sötétséget látok, amikor az Ő gondolata meg az enyém közt homály, érthetlenség uralkodik. S azon sem csodálkozom, hogy amikor átölelni szeretném, akkor „távollétével” válaszol és engem meghagy hosszú várakozásom keserűségében.

Tudom, hogy hitemre céloz, hiszen ez az Iránta való szeretetem első komoly próbája.

A hit olyan, mint a magzatot körülölelő placenta; én vagyok ez a magzat, aki még képtelen a fény elviselésére.

A hit olyan, mint az eljegyzési időszak, amikor még hatalmamban áll, hogy nemet mondjak neki, mivel nem látom világosan az előttem álló útvonalat.

A hit olyan mint a menlevél, amit a szeretetben Ő ajánl föl szabadságomnak.

A hit ugyanakkor hatalom: megmutathatom neki ebben az életben önzetlenül ingyenes szeretetem.

A hit lehetőség: ne érdekből, élvezetvágyból vagy bírvágyból haladjak felé, hanem kizárólag azért, hogy tetszésére legyek.

A hit a szeretet hiteles próbája.

A hit jelenti igazi gazdagságomat, egyetlen erőmet.

Ha Isten nagy és a teremtés mérhetetlenségével jön hozzám, akkor én annak a tettnek nagyságával indulok felé, hogy elfogadom önmagamat mint teremtményt.

Ha Isten szeretet és a kereszt örülségével jön hozzám, akkor én hitem örülségével megyek hozzá.

Ha Isten szabadság és azzal jön hozzám, hogy elfogadja szabadságom kockázatát, én úgy megyek Hozzá, hogy elfogadom hitem kockázatát.

Soha nem járok annyira Isten területén, mint amikor a hit homályában élek, ami gyakran sötétséget jelent beteg szememnek.

Én egyáltalán nem állítom, hogy könnyű mindjárt megragadni Isten gondolatát — jól néznénk ki! — csak azt mondom, hogy hitem által hatalmamban van elhinni azt, amit nem értek.

Ezért van az, hogy a hit nem jelent mindig ésszerű eszmefuttatást.

Nem teszek szemrehányást Jézus kortársainak azért, mert nem értették meg Őt, de csodálkozom, hogy nem hittek Benne.

Ábrahám nagysága nem abban van, hogy mindent megértett, hanem abban, hogy hitt. Elég jelet kapott

ahhoz, hogy higgyen. A hit és nem az érvelés logikája szerint élt.

Hogyan is érthették volna meg a pátriárkák az Isten szívébe rejtett üdvösségtervet?

Egyszerűen hittek, s ezzel szép példát adtak, amint erről a Zsidókhoz írt levélben olvasunk:

„Mind a hitben hunytak el, de anélkül, hogy az Ígéret teljességét megérték volna; csak messziről látták és üdvözölték, elismerve, hogy vándorok és jövevények a földön. Akik így beszélnek bevallják, hogy hazát keresnek” (Zsid 11,13-14).

Mindaz valami nagyon fontosat jelenthet számunkra, olyasmit, ami Istennel kapcsolatban fejtetőre állíthatja egész gondolkodásmódunkat és földi létünk napjainak egészen más jelentést adhat.

Az ember egészen abszolút, gyökeresen független és szabad valaki. Isten pedig meghagyja függetlenségében és szabadságában.

Mindnyájunkban él az őskáosz, amint a Teremtés könyvében olvassuk: „sötétség borította a mélységeket” (Ter 1,2).

Ugyanakkor mindnyájunkra érvényes: „Isten Lelke lebegett a vizek fölött” (Ter 1,2).

Mindnyájunkban ott van Ádám, aki beszél Istennel, menekül Istentől, vétkezik és aki sajnos képes arra, hogy egy luxus-ölelésben Káinnak adjon életet, s emiatt sírni fog egész életében.

Isten irgalma mindnyájunkat megajándékoz a hitel, mint Abrahámot: hivatást ad, mint Mózesnek, szomjat ébreszt az ima után, mint Illésben, és reményt ad, mint Jákobnak.

A múltnak ezek az óriásai mind bennünk vannak, illetve mindnyájban megélhetjük ugyanazokat a drámá-

kat, ugyanazokat az isteni valóságokat; velük együtt haladunk Krisztus eljöveteleig.

Aztán a Megtestesülés misztériumával úgy költözik belénk Jézus, mint Máriába, és mi is teljességében megélhetjük az isteni „édes-kettest”.

Az egész Biblia életre kel bennünk, beszél bennünk, s egy kicsit mindig összekeveredik vérünkkel, tapasztalatainkkal, élményeinkkel és szeretetünkkel.

Minden remény Istenben lesz, aki eljön, de aki megízlelteti velünk a szenvedést és ádvent várakozását, Jeremiás siralmát, Ámos békéjét, Ózeás élményeit és Zakariás látomásait.

Hogy azonban mindig elevenné váljék, igent kell mondanom, szabadon és szeretettel.

Ez az elfogadás olykor könnyű, magától értetődő, mondhatnánk racionális.

Ilyenkor kell nagyon szeretnem, s ennek a szeretetnek a hit lesz a próbája.

Ezekben a pillanatokban nem számítanak többé a szép szavak, a fecsegés: Jézus maga figyelmeztet: „Nem az, aki mondja, Uram, Uram...” (Mt 7,21)

Az igazi, a radikális tények számítanak.

Mondok egy egyszerű példát.

A feleség, amikor azt mondja, hogy szereti férjét, olyat mond, ami könnyű és normális, amikor az mellette van, és semmit sem mulaszt el, amit a feleség remél és szeretne tőle. Hanem amikor a férj távol van, amikor a várakozás elnyúlik hónapokra, évekre... amikor kétkedik, visszatér-e egyáltalán, akkor kezdődik a szerelem valódiságának igazi próbája!

Micsoda ragyogó lehetősége van egy teremtménynek, hogy kitartson, miközben a névtelen tömegben tágranyitott szemmel Őt keresi, egyedül Őt!

A várakozás keserű kapuja mögött milyen valódi, eleven tanúságot tesz az az asszony virrasztó hitéről és megingathatatlan reményéről!

Ó, hogy szeretnénk mindnyájan hitvese lenni, aki egy titokzatos szegény külseje mögé rejtezve jön, akit az asszony nem ismer föl, de mesélteti, beszélteti annak bizonyosságáról, hogy férje visszatér s hogy szereti!

Nos, amikor esténként sötétség öleli körül imámat, Ő, Isten, jelen van, egy engem néző szegény külsejét öltve magára.

Amikor a homályos hitben hosszan várakozom az eljövendő Istent, Ő már megérkezett bennem, s ugyanazzal az öleléssel karol át, amivel én Őt: hűséggel.

IV. FEJEZET

*„Én vagyok az élet kenyere,
felelte Jézus” (Jn 6,35)*

Mesének tűnik, pedig igaz. Isten kenyérré lett Krisztusban. Isten egy kis kenyérdarabba rejtve jön hozzám!

Az előző elmélkedés végén azt mondtuk, hogy a vőlegény egy szegény ismeretlen képében jön a rá várakozó menyasszonyhoz, és hogy mi is ebben a szerelmünk tárgyához oly közeli rejtettségben szeretnénk lenni.

Nos, Isten szegénysége és rejtett közelsége az eukarisztia: a pusztán hitben így jön Isten hozzánk, hogy bennünk lakjék. Ha mindezt meggondolja az ember,

hát egészen elbambul a megdöbbenéstől. Krisztus vagy egy őrült, aki félrebeszél és szavainak nincs semmi jelentése, vagy valóban a mindenható és irgalmas Szeretet, aki megtalálta a szívünkhöz vezető legrövidebb utat, anélkül, hogy félelmet ébresztene; egyszerűen, a lehető legegyszerűbben jön.

Beszélgessünk most egy kicsit Krisztusnak a kenyér színe alatti Jelenlétéről? A könyv legelejétől egy Jelenlétről, egy személyes Isten Jelenlétéről van szó.

Isten jelenvalóvá tette magát Ádámban mint teremtesben, hang lett Mózesben, lelkiismeret Ábrahám-ban, élmény Illésben, bensőséges közelség Jákobban.

S mintha mindez nem lett volna elég, ez a Jelenlét Krisztusban „láthatóvá és tapinthatóvá” vált, kinyilatkoztatásában megmutatkozott mint Atya és teljes odaadásában, mint Szentlélek.

Az istenkereső ember számára vannak tehát találkozási pontok; aki akarja, megtalálhatja Őt.

Isten teremő találékonysága talált még egy kézfogható módot arra, hogy Jelenlétét aktualizálja közöttünk, közel legyen hozzánk, hogy bennünk legyen.

Egy kis kenyérdarabbá alakult át.

Talán nem mindnyájan ismeritek a történetet.

„Urunk Jézus elárulásának éjszakáján fogta a kenyeret, hálát adott, megtörte és így szólt: Vegyétek és egyétek, ez az én testem, amelyet értetek adok. Ezt tegyétek az én emlékezetemre.

Ugyanígy vacsora után fogta a helyhet és így szólt: Ez a kehely az újszövetség az én véremben. Ezt tegyétek, valahányszor isztok belőle, az én emlékezetemre” (1Kor 11,23-25).

Nehéz elhinni Krisztusnak ezeket a félelmetes és megrázó szavait.

De szabadulni is nehéz tőlük!
Én legalábbis nem tudok. Ha megtenném, vétkez-
nék a Szentlélek ellen.

Ezért azt mondom: hiszem, amit Jézus mondott,
hiszem, hogy ez az élő kenyér a hozzám közel jövő
Krisztus, aki értem lett kenyér, értem Jelenlétté vált
Krisztus.

Tudom, hogy ez a hit homályos, mint az éjszaka,
de biztosítalak benneteket, hogy semmi sem oly ragyo-
góan világos, mint ez az éjszaka.

Napokon át erre a kenyérre szögeztem a tekinte-
tem, heteket éltem át egy sivatagi barlangban ezzel az
egyetlen Jelenléttel, miközben Ő mindig, mindig ezt is-
mételte: „Itt vagyok, ne félj!”

„Itt vagyok és szeretlek.

Ne félj a homálytól, szavaimat gyermekként fo-
gadd be.

Kenyérré akartam lenni, hogy az emberek mege-
gyenek, mert amikor engem esznek, az örök életet
eszik.

Egyébként miért találod különösnek, hogy szere-
tetből kenyér akartam lenni?

Még soha nem tapasztaltad meg a szeretetet?

Amikor szerettél, igazán szerettél, nem szerettél
volna kenyér lenni annak, akit szeretsz?

Beköltözni a szeretett személy szívébe?

Nem tenné ezt meg egy anya a gyermekéért?

Nem teszi ezt meg a vőlegény menyasszonyáért?”

Tiltakozhatsz az eukarisztia ellen, ameddig csak
akarsz, de azon a napon, amikor valóban megragadott
téged a szeretet, meg fogod érteni, hogy Jézus nem os-
toba és nem örült.

Kenyérré válni!

Véremmel és testemmel táplálni az egész világot! Nézzétek, én borzasztóan önző vagyok, félek a szenvedéstől, de őszintén mondom nektek: ha kenyérré lehetnék s ezzel biztosíthatnám minden ember üdvösségét, megtenném.

Ha kenyérré lehetnék, hogy eledele legyek a szegényeknek, egyszer s mindenkorra tűzbe vetném magam, s nem térnék vissza többet.

Nem, nem különös dolog az eukarisztia: a világ leglogikusabb dolga, a legnagyobb szerelmi történet, amelyet csak valaha valaki megélt ezen a földön; s ennek az embernek neve: Jézus.

Amikor ezt a kenyeret nézed, amikor ezt a kenyeret a kezedbe veszed, Krisztusnak az emberiségért vállalt kínszenvedését és halálát nézed és fogod a kezében. Ez a kenyér föltámadását hirdeti s azt, hogy egy napon mi is föltámadunk.

Ez a kenyér Isten emberszeretetének eleven foglalatja.

A Teremtéstől a Profétákig, a Kivonulástól az Apokalipszisig minden vágy Isten tragikus emberszeretete e rettenetes misztériuma felé irányul. Isten, aki jelenvaló lett az első szövetségben, s aki még inkább jelenlévővé vált a Megtestesülésben, még jobban megjelenül az élet kenyere e misztériumában.

Egy darabka kenyérben Istent tarthatod a kezében; ez a legbensőségesebb és legszemélyesebb jelenlét, amit csak el lehet képzelni.

Csak a messiási lakoma dicsőséges Jelenléte múlja majd fölül mostani, kenyérdarab-jelenlétét; be van zárva vándortarisznyámba, viszem magammal az Ország felé vezető úton.

Igen, viheted!

Bárcsak eljönne már az idő, amikor a szentmise után minden keresztény otthonába viszi az Eukarisztiát!

Hogy a családi otthonban kis oratóriumot építsenek, és ott imádják Isten Jelenlétét, s ebből a misztériumból merítsenek erőt, szeretetet és életörömet!

Az eukarisztikus misztériumban, az élet kenyere szentségében Isten valóban mindenkinek mindene lett.

Bárki nézheti, megérintheti, magához veheti, megeheti, szemlélheti, adott helyen megtalálhatja, s végül — ha akarja —, annyi időt tölthet vele, amennyire csak szeretete készíti.

Mindez zavar, hamis félelem, az érzékek veszélyes követelőzése, az elteltséggel járó elbágyadás, a falánkság által teremtett rögeszmék vagy pszichikai gyöngeség nélkül.

Ha látványosabb, ízletesebb, diadalmasabb módon lenne előttünk, összetörnének vagy legalábbis megremülnének.

Így a kenyér színe alatt, teljesen szabadnak hagy meg minket, csak a hitre épít, amelynek ez „nagy titka”, csak a reményt erősíti, amelynek „emlékezete”, s csak a szeretet éleszti, amelynek példaképe.

Valóban rendkívüli titok az eukarisztikus jelenlét! Csak Isten találhatta meg ezt az ennyire értelmes és közeli jelenléti módot, anélkül, hogy bonyodalmakba keverné az ember érzékeit, falánkságát, érzékenységét és önzését.

Nagyon jól tudjuk, mi történik az éretlen szolgákkal vagy a figyelmetlen alkalmazottakkal, amikor jelen van a gazda vagy a hivatalfőnök, illetve amikor látják őt.

Könnyen képmutatók lesznek, mutatják buzgóságukat, hízelegnek, hogy karriert csináljanak, s gyakran lealacsonyítják magukat, csak hogy elnyerjék az erősebb tetszését.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy éretlen szolgák, figyelmetlen alkalmazottak vagyunk.

Nem, Istennél szó sincs ilyesmiről. Meghagy az irodában anélkül, hogy az életben láthatnánk őt, a mezőn ott hagy az eke mellett mondván, hogy elment, s majd csak az idők végén tér vissza.

S mégis itt van, jelen van, a hittel és a szeretettel fölfedheted, hogy egészen közel van abban a kis kenyérdarabban, amit magaddal vittél úti tarisznyádban!

És néz téged!

És nem mond neked semmit, semmit!

Így módja van látni, milyen fokú a szeretet benned, helyesebben mivel egyáltalán nem akar hivatalfőnök vagy ellenőr lenni, az egész időt a te rendelkezésedre bocsátja, hogy érlelődj az Iránta való szeretetben, és tanuld,

hogy ingyenesen szeresd,

azért szeresd, mert Ő a szeretet, s nem azért, mert Ő a hatalom,

azért szeresd, mert Ő a világosság, nem pedig azért, mert neked élvezetet okoz,

azért szeresd, mert Ő az élet, nem pedig azért, hogy biztonságot vagy jólélet ad neked.

* * *

Akaratlanul is elővételeztem egy gondolatot, nevezetesen azt, hogy Ő étel.

A kenyér táplálék.

Az Eukarisztia táplálék.

Isten, mielőtt barátod lenne, kenyered, mielőtt bírád lenne, táplálékkod.

Hiszen meg is mondta: „Nem azért jöttem, hogy elítéljem a világot, hanem, hogy megváltsam a világot” (Jn 12,47).

Nem hivatalfőnök, aki szemmel tart, hanem testvér, aki táplál.

Az étel, a táplálék az, ami átalakít.

Fölöslegesen jött volna csak azért, hogy megállapítsa, milyen nyomorult és meghunyászkodó vagyok.

Szerencsére azért jött, hogy megváltoztasson.

Azzal változtat meg, hogy ételül adja magát.

És azzal változtat meg, hogy hagyja, hogy egyem.

Olvassátok el újra Jézusnak a kafarnaumi zsinagógában mondott beszédét, amit János örökített meg számunkra.

Ez a kívülálló számára érthetetlen és botránys beszéd, ez az akkor és azóta is válságba hozó rejtély egyszerűségének ragyogásában és az értelmet teljesen homályba hagyva áll itt előttünk.

„Bizony, bizony mondom nektek, ha nem eszitek az emberfia testét, s nem isszátok véréát, nem lesz élet tibennetek. De aki eszi az én testemet és issza az én véremet, annak örök élete van, s föltámasztom az utolsó napon. A testem ugyanis valóságos étel, s a vérem valóságos ital. Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, az bennem marad én meg benne. Engem az élő Atya küldött s általa élek. Így az is élni fog általam, aki engem eszik. Ez a mennyből alászállott kenyér nem olyan, mint az, amelyet atyáitok ettek és meghaltak. Aki ezt a kenyeret eszi, az örökké él” (Jn 6,52-58).

Mit értetek meg ebből a beszédből, ha nem egy gyermek lelkiületével fogadjátok be, ha nem hiszitek a legvégsőig, hogy a Szeretet-Isten valóban ételként akarta adni magát mindnyájunknak?

S Őbenne a vágy és a lét ugyanaz.

Eljött hozzánk.

Jön minden nap.

Az örök étellel táplál.

S az örök élet Ő maga.

Istennel táplálkozunk.

Így lassan-lassan Krisztus vérrokonai leszünk.

Az Atya gyermekei.

Isten népe.

Amikor fölemeljük a Szövetség kelyhét, már most azzal a messiási korszakot hirdetjük, amikor a Szeretet asztalánál a Szeretettel táplálkozunk, Szeretettel lélegzünk, aki egyé tesz minket a Szeretettel: a Háromságos Egy Istennel.

V. FEJEZET

*„Az örök élet, hogy ismerjenek téged,
az egyedüli igaz Istent, s akit küldtél,
Jézus Krisztust” (Jn 17,3)*

Isten azért lett kenyér Krisztusban, hogy „örök étellel” tápláljon minket: „Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, annak örök élete van” (Jn 6,54).

Azonban mi az az örök élet, amiről Krisztus beszél?

A meghatározást Ő maga adta meg: „Az az örök élet, hogy ismerjenek téged, az egyedüli igaz Istent, és akit küldtél, Jézus Krisztust” (Jn 17,3).

Nem vethetjük Jézus szemére, hogy nem eléggé világos: „Az örök élet Isten ismerete”.

Igazi, hiteles ismeret.

Hitem Istene ezért az, „aki van”, és nem az, „akinek nekem tűnik”.

Aki a szentség igazságával táplálkozik, aki hisz, az meggyőződéssel mondhatja: Ismerem Istenemet, s magának Jézusnak szavaira építek: „Bizony, bizony mondom nektek, aki hisz bennem, annak örök élete van” (Jn 6,47).

Hiszek, tehát örök életem van, ismerem Őt.

Hogyan adhatta volna Isten nekem a Szeretet főparancsát — „Szeresd Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, minden erőddel, egész lényeddel” (Mtörv 6,5; Mt 22,37; Mk 12,30; Lk 10,27) —, ha ugyanakkor nem adja meg nekem ismeretét?

Hogyan szerethetek valamit, ha nem ismerem?

Ne mondjátok, hogy nem ismeritek Istent, akik hisztek Benne és magatokhoz veszitek az eukarisztiában!

Ha csak nem valami hullaként áldoztok, ha csak nem egy múmiává vált törvény parancsának engedelmeskedtek, és nem az élő Istennel talákoztatok!

Hát nem tudjátok, hogy Isten él? És hogy csak é-lők tudják egymásnak közölni magukat?

Isten közli magát velem és ezzel együtt megadja ismeretét, ahogyan én is közlöm magam vele és beszélek neki saját dolgaimról.

En elmondom neki a magam dolgait, Ő meg az övéit. Eszköze mindennek a hittel fogadott szentség.

Nem nagyon fontos, hogy én elmondjam neki a magam dolgait, hogy megismertessem magam Vele, mivel Ő már öröktől megelőzött engem, s nincs szükségem szavaimra, hogy megismerjen, tud már mindent rólam.

Uram, te megvizsgálasz és ismersz engem,
tudod, hogy ülök-e vagy állok.
Gondolataimat látod messziről,
látsz, ha megyek vagy pihenek.
Minden utam világos előtted.

A szó még nincs a nyelvemen,
s lám az Úr már tud mindent.
Előlről és hátulról közrefogsz.
s a kezed rajtam tartod.

(Zsolt 139,1-5)

Hová futhatnék lelked elől?
Hová menekülhetnék színed elől?
Ha felszálnék az égig, ott vagy.
Ha az alvilágban tanyáznék, ott is jelen vagy.
Ha felönteném a hajnal szárnyait,
és a legtávolibb partokon szállnék le.
ott is a te kezed vezetne,
és a te jobbod tartana”

(Zsolt 139,7-10)

Sokkal fontosabb, hogy Ő beszéljen nekem az ő dolgairól, arról az Országról, ahonnan jön, s ahová — követve Őt, aki az „út” — nekem is el kell jutnom. Igen, ez fontos!

Amikor Krisztus a földre jött, elhozta nekünk „Isten ismeretét”; az értünk, mindnyájunkért, étellé vált Krisztus kinyilatkoztatja bennünk az „elrejtett dolgokat”, vagyis a mennyet, ahogy szoktuk mondani.

Krisztussal táplálkozva belépek „a mennybe”, a „láthatatlan dolgok” világába, s megkezdem magamban az istenismeretnek azt a véghetetlen folyamatát, amely által eljutok az istengyermeki érettségre.

A szentség eljuttatja hozzám Isten ismeretét; amikor Krisztust veszem magamhoz mint az örök élet táplálékát, vérrokona leszek, hasonló Hozzá, amint ő legbensőségesebb bizalmasa az Atyának.

Hogy azonban mindez teljességében megtörténjék, természetesen nekünk is válaszolnunk kell a szentségre. Ez a válasz nem más, mint az ima, az élő hit dinamikája.

Ő hozzánk jön, de nekünk is Hozzá kell mennünk; Ő ételként adja magát nekünk, de viszonzásul nekünk is oda kell magunkat ajándékoznunk neki.

A szentség ima nélkül halott, amint a hit is halott cselekedetek nélkül.

Szeretni nem lehet egyedül.

Egynek a szeretete terméketlen marad a másik válasza nélkül, aki azt befogadja és megtermékenyíti.

Nem lehet Isten „igen”-jét hallgatni anélkül, hogy ne ajándékoznánk őt meg a mi igenünkkel.

Isten igenje egy szentség; a mi igenünk az ima.

Azt hiszem ez az oka a szentségek gyakori vétele terméketlenségének: szertartás az csupán, hiányzik belőle az élő, személyes ima.

Az imátlan embernek adott szentség olyan, mint a hullának adott étel: növeli a bűzt.

Az ima mint Isten igenjére adott válaszunk élteti bennünk a szentséget és életté alakítja.

Könnyű szentáldozáshoz járulni, de már sokkal nehezebb egy negyedóraig mozdulatlanul arra gondolni, ami történt, erőfeszítést tenni, hogy akaratun-

kat annak akaratához igazítsuk, aki ekkora ingyenes szeretettel jött hozzánk.

Nem rejtőzhetünk sokáig azon kifogás mögé, hogy a szentség úgyis magától hat.

A szentség csak akkor hat, éltet, és csak akkor termékenyít meg, ha élő vagy, élőnek lenni pedig azt jelenti, hogy hiszel, szeretsz és imádkozol.

Térjünk vissza a házastársi szeretet példájához.

A házasság termékenysége és életereje nem függhet csak az egyik féltől. Vagy közösen szeretnek, vagy csak önmagukat keresik, s akkor előbb vagy utóbb beáll a válság, ezt követi a válás — még ha „olasz módra” is, vagyis ha nem lesz bátorságuk, hogy nyilvánosságra hozzák.

* * *

Az örök élet megszerzésében, vagyis Isten igaz megismerésében helyettesíthetetlen szerepet tölt be az ima, vagyis a tevékeny hit, a remény dinamikája és a szeretet párbeszéde.

Aki nem imádkozik, nem ismerheti meg Isten belső világát, vagyis a teológális szeretetet; csak kívülről ismerheti meg mint jelképet, eszményt, filozófiát, tudományt, számot, teret, örökkévalót.

Isten megismeréséhez nem elég a teológia tanulmányozása, az okos egzegézis.

Isten belső világa megismerhetetlen az ember számára.

Isten „el van fátyolozva” az ember előtt.

Isten csak annak válik megismerhetővé, és mutatkozik meg, aki nem kíváncsiságból megy hozzá, hanem szeretettel.

Az igazi ima az a magatartás, amellyel az ember megjelenhet Isten előtt, hogy belépjen belső életébe, vagyis a Szentháromság életébe: „Legyenek mindnyájan egy. Amint Te, Atyám, bennem vagy s én benned, úgy legyenek ők is bennünk, hogy így elhiggye a világ, hogy Te küldtél engem” (Jn 17,21).

Nem ismételhetjük elég sokszor, hogy Isten és az ember kapcsolata hasonló a házassághoz.

A házastársi szeretet azonban csak halvány képe azoknak a valóságoknak, amelyek az Abszolútum és a teremtmény, Isten és az ember, Jahve és Izrael között lassan kibontakoztak.

Nos, a házastársi szeretethez nem elég, ha az egyik fél tanulmányozza a másik jellemét, költeményeket ír hozzá vagy távolról képeslapokat kap tőle.

Össze kell házasodni, kimondani a kölcsönös igent, be kell lépni a bensőséges kettős világba, ujjongó örömben meg kell termékenyülni, intimmé válni, ápolni a barátságot, összhangba kell hozni a két akaratot, vagyis egygé kell válni, amint mondja a Szentírás.

Aki úgy akarja megismerni a másikat, hogy könyveket olvas róla vagy a fényképét nézegeti, az nem jut el az igazi megismerésig, a misztériumig.

Ma is sokan keresik és tanulmányozzák Istent: róla szóló könyveket forgatnak, megfontolások tárgyává teszik, intellektuális kíváncsisággal közelednek hozzá.

S mi az eredmény? Minél többet tanulmányozzák, annál inkább összekeverik a gondolatokat; minél többet vitáznak, annál inkább eltávolodnak tőle.

Az hiszem, az Egyházban tapasztalható válság voltaképpen a szemlélődés, az ima válsága.

A tanulmányok sokszor nélkülözik a lelkeség fényét, s az alázat helyét a kíváncsiság foglalja el.

A túlzott önbizalom és a múlt megvetésének hamis fénye vezeti a gőgös embert „Isten ismeretlenségének” kifürkészhetetlen útvesztőjében, azt hiszi ugyanis, hogy egyedül értelme segítségével meg tudja értetni az igazságot.

Az igazság azonban maga Isten, az igazság „az odafönt való dolgok” titka, és ezt senki sem ismerheti meg Isten kinyilatkoztatása nélkül.

Nem megmondta ezt már Krisztus is nekünk?

A cenákulumban Júdás — nem a karioti — izgagtottan kérdezi, miért csak benső barátainak nyilatkoztatta ki magát, s miért nem az egész világnak. Jézus válasza rendkívül világos: „Aki szeret engem, az megtartja tanításomat, s Atyám is szeretni fogja. Hozzá megyünk és benne fogunk lakni” (Jn 14,23).

Csak a szeretet hozza el hozzánk Istent; csak a szeretetnek nyilatkoztatja ki élő jelenlétét és ad további kinyilatkoztatásokat.

„Aki ismeri és teljesíti parancsaimat, az szeret engem. Aki szeret engem, azt Atyám is szeretni fogja. S én is szeretni fogom és kinyilatkoztatom magam neki” (Jn 14,21).

* * *

„Kinyilatkoztatom magam neki”, íme ebben áll a szemlélődő ima titka, a kereső ember reménye és egész hite, ha valóban eleven kapcsolatba akar kerülni Istennel.

Ezért megyek imádkozni, ezért kelek föl éjjel és helyezkedem Isten jelenlétébe, ezért várok Isten érkezésére, úgy, amint Izrael várt Jahvéra, s amint az Énekek énekének menyasszonya vár a vőlegényre.

Tudom, hogy Isten kinyilatkoztatja magát annak, aki őt keresi, szereti és megteszi akarátát. Az imában ezért várok kinyilatkoztatásra.

Tudom, hogy kinyilatkoztatása személyes, a szív mélyén történik, ahhoz szabott, aki előtte áll a hitben. Ezért keresem a személyes imát, s nem elégszem meg valami általában vett kapcsolattal.

Tudom, hogy kinyilatkoztatásának tárgya az oda-fent való dolgok, a Láthatatlan Ország, Jahve belső élete, ezért nem elégszem meg az evangélium szociológiai vagy pszichológiai értelmezésével, és nem gondolom, hogy az csupán emberi — radikális és teljes — forradalomra való ösztönzés volna.

A mennyet keresem, nem csupán s földet, amelynek sátorát egy napon el kell hagynom.

Az isteni életben a Megismerhetetlent keresem, nem pedig a megismerhető, ami már bennem van és kimondhatatlanul unom, mivel megmértem és túl is haladtam rajta.

Hogy kilépjek korlátaim közül, a Szentháromságos életet keresem, nem a földi szeretetet, ami kiszikasztja szívemet és meghagy fájdalmas önzésemben.

Ime ezért imádkozom.

Imádkozom, mert keresek, s tudom, hogy van Egy Valaki, aki hagyja, hogy rátaláljak.

Nem kell messzire mennem a keresésben, mivel szeretetében Ő már egészen közel jött hozzám.

S amikor ilyen közel van hozzám, beszél nekem a dolgairól.

S ezek a dolgok örökkévalók, végtelenek.

Az Ő dolgait nem kell érteni — akárcsak a Háromságot —, hanem szemlélni.

A kontempláció túlra irányítja tekintetemet.

Túltekint önmagamon.
Túl korlátaimon.
Túl szegénységemen.
Túl bűneimen.
Túl az emberi történelmen.
Túl a halálon.

VI. FEJEZET

*„Jézus rászólt Péterre:
Tedd hüvelyébe kardodat! (Jn 18,11)*

Korunk keresztényének egyik általános hibája, hogy az evangéliumi üzenetet a történelmi fejlődéssel és a szociális forradalommal akarja azonosítani.

Hogy miért?

Mivel a mai ember — legyen az keresztény vagy buddhista, ateista vagy hívő, kínai vagy amerikai — kezdi fölfedezni az ember mélységét, tudományos és technikai lehetőségeit, s ezek által jól be akar rendezkedni ezen a földön.

Marx és Freud fölfedezései — hogy csak a legismertebbeket idézzem — jóllehet hatalmas tévedéseket, túlzásokat tartalmaznak, s rendkívül hiányosak, arra készítetik az emberiséget, hogy szembesüljenek a hamu alatt izzó problémákkal és keressék ezek megoldását.

A haladás megállíthatatlan, s nem tudom, hogy egy-egy fejlődő ország katonai diktátorai, a gyarmatosítók, a rasszisták vagy totalitárius kormányok meg tudnák-e azt állítani.

Más se hiányoznék!

Bizonyos eszmék kibontakozását nem lehet megakadályozni, előbb vagy utóbb diadalmaskodnak.

Az emberiség hatalmas lépésekkel halad az emberek egyenlősége, a gazdagság méltányos elosztása, a szabadság fogalmának elmélyítése és a népek közötti testvériség felé.

A tömegkommunikációs eszközök hatalma oly óriási lett, hogy manapság már semmit sem lehet eltitkolni — amint ez régen lehetséges volt — egy kis nép vagy egy „védtelen” ember problémáiról, szerencsétlenségéről, szenvedéséről, igazságtalan bántalmazásáról pillanatokon belül milliók szereznek tudomást: először sorsközösséget vállalnak, aztán hozzálátnak az igazságtalanság megszüntetéséhez, segítenek a szerencsétlenül jártakon és a szenvedőkön.

Azonban ezek a milliók, akik a TV előtt szenvednek, kezük ökölbe szorul, amikor látják a világot emésztő igazságtalanságokat, nem mind keresztények!

Az ember láttán, aki szenved, akit megkínóznak, kizsákmányolnak, aki a tudatlanság és éhség béklyóiban gyötrődik, mindenkiben ugyanaz az energia robban, legyen bár katolikus, kommunista, fehér vagy néger, mohamedán vagy buddhista.

Sajnos nem tanúsíthatom, hogy a katolikusok ilyen esetekben nagyobb energiát mutattak volna mint mások, nem, nem mondhatom! Mint ahogy azt sem állíthatom, hogy a keresztények jobb technikusok, jobb orvosok, jobb szakszervezeti tagok, jobb politikusok, mint a nem keresztények.

Az ellenállás idején láttam, hogy marxisták úgy védték a szenvedő embert, mint egy szent. Afrikában talákoztam mohamedán és szocialista fiatalokkal,

akik egy vértanú bátorságával keltek a kis népek jogai védelmére.

Mindenütt vannak olyan különböző hitű és világnézetű férfiak és nők, akik a börtönt is vállalják, csakhogy meggyorsítsák a népek fejlődését. A kizsákmányoltak védelmében nem csupán pápai enciklikák íródtak, legyenek azok a legmodernebbek is, János vagy Pál pápáé.

Nem, a népek fejlődése, a technika, a csillagfizika, az orvostudomány, a kultúra, a művészet és a politika nincs jobban az evangéliumra bízva, mint más szövegre.

Nem jobban témája ez Jézusnak, mint Engelsnek vagy Einsteinnek.

Ezt világosan kell látni.

Isten az embernek adta azt a feladatot, hogy „művelje és őrizze” a földet (Ter 2,15). Nem az evangéliumban, hanem a Teremtésben van benne a szociális üzenet, a forradalomra való fölhívás.

Ádám az örök forradalmár, nem Jézus.

Ádám van minden ember, még nem Jézusban.

Isten nem arra várt, hogy az egyenlőség és az igazságosság üzenetét küldje el a népekhez Krisztusban. Ezt az üzenetet már az ember teremtésekor elküldte, az embernek adta meg abban a pillanatban, amikor beleje lehelte a Lelket.

Az Isten teremtette ember pedig már képes megérteni, hogy nem szabad a szegények véréből élnie, és hogy a fehér bőrű nem értékesebb a feketénél.

Jézus újból hangsúlyozza ezeket az Atya által a teremtésben kifejezett fogalmakat, még jobban megerősíti, de üzenete ezen túlmegy.

Nem azért jött, hogy megszabadítson minket a tő-

ke láncától, hanem azért, hogy a sokkal fájdalmasabb és keményebb lánctól szabadítson meg, attól, ami minket tőkessé tesz: a bűntől és a haláltól.

Nem annyira azért jött, hogy a földről beszéljen nekünk, amit már úgy-ahogy ismertünk, hanem hogy arról beszéljen, ami ezen a földön túl van: létünk titkáról, hivatásunkról és annak fontosságáról.

Egyszóval azért jött, hogy a Láthatatlanról beszéljen, mivel a látható már itt volt a szemünk előtt, s addigi történelmünk azt mutatta, hogy jobban kellett volna elrendeznünk.

Ennek a látható, anyagi, földi országnak elrendezése nemcsak azokra tartozik, akik Krisztust követik, hanem minden emberre, bármilyen világnézetet valljanak is, bármi legyen is hivatásuk.

Jézus üzenete túlmegy ezen.

A földi dolgokban elmerült embert megragadja és azt mondja neki: „Vigyázz, van mennyei ország is, ahová el kell jutnod: kezd el építeni magadban igazságosságban és szeretetben!”

Látja a halálra szánt, korlátaiba zárt teremtményi embert és azt mondja neki: „Én vagyok a föltámadás és az élet” (Jn 11,25).

Találkozik az emberrel s látja, hogy az csak fokozatosan tudatosítja vele született kielégítetlenségét, pedig az állandóan hat benne és gyötri; ezt mondja neki: „Te nem csupán az ember gyermeke, hanem Isten gyermeke is vagy. Örökké élsz. Tudod, mi hat benned? Az, hogy az Atya örökké élő gyermeke vagy. S hogy mi tesz téged kielégíthetetlenné és elégedetlenné? Nos, az isteni élet növekszik benned, s lassanként meglátod, milyen korlátozott a látható, az emberi, a földi világ.”

Van, aki e szavak hallatára dühbe jön, más meg

félbeszakítja Jézust és ezt mondja: „Ha így van, tartsd meg magadnak a te paradicsomodat, nekünk meg adj egy kényelmesebb földet. Tarts velünk, csináljunk forradalmat, hagyd az eget a fecskéknek, és mi majd halmunk alá hajtjuk a földet.”

Lehet, hogy ezeknek van valami igazuk, Jézus azonban hallgat, megvárja, hogy mi értsük meg őt, s ne azt kívánjuk, hogy ő változzék meg.

Ő tud olyan dolgokat, melyekről nekünk fogalmunk sincs. Tudja, hogyha mi meg is oldottuk a föld összes problémáját, mindenkinek biztosítottunk házat, iskolát, kórházat, szabadságot és jólétet, akkor is marad egy megoldásra váró probléma: a halál.

S ez nem a legkönnyebb probléma.

Nem kis gond.

Az evangélium nem idegeníti el az embert a földtől, nem akar távol lenni az emberi társadalom építésétől, nem távolít el attól, hogy megtegyük kötelességünket, hogy megéljük és megszenvedjük a dolgokat, csak egyszerűen túlmutat ezeken.

Azt mondja, amit a marxista nem tud mondani, amit a földies ember nem tud mondani.

Egy nagy társadalmi harc befejeztével, amelyben a hívők és nem hívők, katolikusok és nem katolikusok vállalva küzdöttek az igazságosság, a jólét és a szabadság diadaláért, amikor mindnyájan elhallgatnak, mivel nincs több mondanivalójuk, a kereszténynek egy olyan új próféciát kell meghirdetnie, ami túlmutat minden esetleges dolgon, politikán, időn és a viszonylagos emberi dolgokon.

Az őt követőknek Jézus az örök életről beszél, amely ugyan itt kezdődik és az emberi életben ver gyökeret, de csak egy földön túli valóságban bontakozik

ki; ezt a valóságot ő Isten Országának nevezte. Ide szól rendeltetésünk.

* * *

Ez a beszéd különféle visszhangra talál.

Akik nem ismerik jól Jézus tanítását, az emberi lét eszkatologikus természetét, vagyis az ember örök rendeltetését és csak a földi élet távlata, az igazságosság és annak korlátai köti le figyelmüket, azok ordítva utasítják el ezt a szemléletmódot, képtelenek elfogadni.

Akkor ezek az emberek — sőt olykor keresztények is — a maguk elgondolásának megfelelően akarják értelmezni az evangéliumot, azt akarják igazolni, hogy Jézus maga is forradalmár, sőt az erőszak híve volt.

Még az eukarisztikus közösségekben is lehet ilyeneket hallani.

A marxizmus vagyis a gyökeres evilágiság szelleme ezért nyert meg magának sok, lelkileg fölkészületlen keresztényt.

A többen aztán már nincs mit csodálkozni.

A korszellem mindig a legnagyobb nevelő, kevesen vonhatják ki magukat hatása alól.

Megmenekültek például tegnap a keresztények a kispolgári szellemtől?

Megmenekültek-e a keresztények tegnapelőtt a gyarmatosítás szellemétől?

Megmenekültek-e a keresztények annak idején a feudális szellemtől?

S azok a keresztények, akik Nagy Konstantin korában éltek, vajon megmenekültek-e koruk szellemétől, ami minden volt, csak nem az Egyház evangéliumi szegénysége?

Az a kísértés, hogy a keresztény üzenetet azonosítjuk a kor kultúrájával, a kor szociológiájával, a korizléssel, mindig igen erős és állandó támadást jelent az evangélium lelki előcsapatai számára.

Az evangélium azonban nem egy kultúra, nem egy filozófia, nem egyfajta szociológia, nem politika, s nem lehet ezekkel azonosítani.

Az evangélium központi magját nem vehetik be az emberi kultúra megnyilvánulásai; jóval túlmutat azokon.

Ha valami ilyesmivel azonosítod, megkövesíted, intézményesíted, terméketlenné teszed — hamarosan meghal koroddal együtt.

Vajon nem ezt láttuk a zsinaton?

Isten népe e nagy és valóban isteni gyülekezetének vajon nem kellett-e nagy erőfeszítést tennie azért, hogy az Egyházat kiragadja egy halott kor megmerevedett helyzetéből? Nem kellett-e az Egyházat megszabadítania azoktól a bilincsektől, amelyeket azért viselt, mivel azonosítani akarta az evangéliumot egy adott korszak politikai, kulturális és filozófiai nézeteivel?

És ma?

Most meg azt kockáztatjuk, hogy más előjellel, de a múlt ugyanazon hibáit követjük el: evangéliumi élcsapatainkat dühödt álmarxisták csoportjaivá alakítjuk, egy fillérnyi kereszténységgel és a középen egy papi öltözettel.

Pontosan a prófétai elem hiányzik!

Íly módon lefokozzuk magunkban a teremtő készséget, s arra kényszerülünk, hogy mi, „Isten gyermekei”, az emberek fiaitól kolduljunk ihletet!

Hát nem gondolunk arra, hogy az evangélium a világ egyetlen igazi újsága?

Ha politizálni akartok, politizáljatok. Ha forradalmat akartok csinálni, ám csináljatok forradalmat, de ne ragasszátok rá Krisztus nevét, mert akkor meghamisítjátok tanítását és szándékait.

Való igaz, hogy Krisztus forradalmár, igaz, hogy az erőszak híve, de nem mások, hanem saját maga ellen.

Túlságosan is könnyű másokat megölni, de nehéz saját magunkat halálra adni.

Krisztus erőszakának jele a kereszt: ezt pedig saját szívébe ültette és nem ellenségeibe.

Az erőszak Krisztus számára a végsőig való szeretetet jelenti, nem pedig a kardot vagy börtönt; ezekkel csak a megoldhatatlan problémákat akarják megoldani.

„Rajta, vágjuk le néhány száz ember fejét, s minden megoldódik...”.

És aztán?... és aztán?

Vajon a mai forradalmárok soraiból nem támadnak majd új diktátorok, új egoisták, új hatalmaskodók, új önkényeskedők?

Elszomorító látni, hogyan végződtek a legszebb szociális forradalmak, mennyire nem tanítottak semmit az embernek, aki mindig mindent előlről akar kezdeni!

Nem, nem másokat kell „forradalmasítani”, hanem saját magunkat!

Jézus az egyetlen helyesen látó forradalmár, mert nem a struktúrát, hanem az embert akarja megváltoztatni!

A struktúrák állandóan megújulnak, de mindig elnyomó jellegűek maradnak, ha az elnyomó ember tartja azokat kezében.

Jézus ezért az emberi szívet forradalmasítja, nem pedig a rendszereket.

Az ember szívét akarja megváltoztatni és nem a törvényeket, amelyek már régtől fogva elég jók.

Jézus ezért és így forradalmár, az egyetlen, aki helyesen lát.

Forradalma lassúbb, de mélyebbre hat.

E forradalom nem szed áldozatokat. Ha sírásra késztet, akkor ezek a bűnbánat könnyei: az elkövetett bűnökért és azért, mivel képtelenek vagyunk megélni az ő forradalmát.

Jézus forradalma akkor lesz teljes, amikor meghódítja a szíveket.

S akkor ez a forradalom olyan, mint a kiszikkadt mezőkre hulló jótékony eső, a fagyos földet melegítő nap, a tüdőben a friss levegő, az asztalon a kenyér, a házban a béke.

A szív forradalma jelenti Jézus forradalmát!

* * *

S itt születik a legnagyobb félremagyarázás.

A szív forradalmáról szóló beszéd a farkasok gyülekezetében — amilyenek az emberek — (bocsássanak meg a farkasok!) olyan, mintha prostituáltaknak a szüzességről, vagy egy éjszakai orgia résztvevőinek a bűnbánatról beszélnénk, vállalva, hogy kinevetnek.

Jézus pere is a gúny légkörében zajlott, s ugyanígy ítélték halálra.

Ilyenkor aztán a kereszténynek semmi kedve ahhoz, hogy bolondnak tartsák, amint annak tartották Jézust, ezért távol tartja magát a harctól, s többekévé tudatosan hagyja, hogy úrrá legyen rajta a

Prédikátor örökös elidegenítő kísértése: „Hiúságok hiúsága, minden csak hiúság” (1,2).

Megfutasát vagy hallgatását magával a vallással igazolja; a lét kínzó problémáira az eszkatológia mágikus válaszát adja.

Akkor aztán mindenféle lehetséges és elképzelhetetlen elméletekkel áll elő, pl. hogy az Egyháznak kell-e politizálnia vagy nem, miben áll a világban élő keresztény elkötelezettsége, mit jelent a hierarchia hallgatása: trükköket alkalmaz, csak hogy elhárítsa magától a terhes felelősséget, s voltaképp igazolja a szegényeket, amikor azok azt ismételtetik, hogy a vallás a népek ópiuma.

Raniero La Valle, akit én korunk egyik legkeresztényibb keresztényének tartok, két nagyon világos mondatot mondott az Egyház-politika problémáiról:

„Vagy a középpontban áll Isten, vagy nincs sehol” és „Ha a vallás az Istennel való kapcsolat a hit által, s ha ez az Isten az ember mellett döntött, akkor ez a vallás olyan, mint a délkör, amely keresztet minden hosszúsági vonalat”.

Nehéz lenne jobban kifejezni, mit jelent a látható és a Láthatatlan, a cselekvés és a szemlélődés, a vallási élet és a politikai élet, a Világ és az Egyház találkozása.

A keresztény nem maradhat távol, s az Egyház sem hallgathat, ha valóban „magára akarja venni az ember problémáit és azokat a hit fényében meg akarja vizsgálni”.

Az eszkatológia, vagyis az Isten Országába való belépés, az Ország megvalósulása nem olyan tény, ami egy csapásra történik, hanem minden nap, minden pillanatban, amikor az ember hisz az élő Szónak, vagyis Jézusnak, és azt belebocsátva a valóságba az Istennel

elevenen egyesítő hit, remény és szeretet által megvalósítja.

Az Ország már bennünk van, még ha teljességében el kell is jönnie, és ha úgy élünk mint ennek a láthatatlan Országnak polgárai és elfogadjuk mint az evangélium vakítón tündöklő követelményét, akkor létünk minden tette erősíti az Országnak struktúráját és szélesíti határait.

A keresztény tehát az élet középpontjában áll, ott, ahol Istene van; hite délkörével kell az emberi élet minden hosszúsági vonalát átszelnie.

Amikor azonban Istene nevében beszél, akkor prófétai üzenetet közvetít, nem pedig politizál; az ember üdvösségét, igazi fölszabadítását keresve a szeretetet éli, de annak nem politikai vagy történelmi-kulturális jelentésében.

Jeremiás politikai fogoly volt, s ha egy beszéde után valami történt Izraellel politikai szempontból, mindig börtönben végezte.

Azonban próféta volt; szavainak a Magasságból kapott fénye bevilágította az egész politikát, amit Izraelnek követnie kellett volna, hogy megmeneküljön.

Amikor Isten embere beszél, amikor az Egyház — a hit és a kegyelem közössége — beszél, akkor nem esztétikát, technikát, kultúrát kell művelnie, hanem prófétálnia kell; minthogy isteni természetű, hatalma van arra, hogy megvilágítsa az ember fölszabadító haladásának útját, s mivel Isten teológális szeretetéből származik, vagyis a caritas-ból, pontos fogalma van a dologról, s átlátja mindazt, ami az embernek jó.

Ne felejtjük el: mindazt, ami jó az embernek, a történelem során mindig ezzel a három egyértelmű szóval jelölték:

élet
világosság
szeretet,
ezek pedig ugyanazok a szavak, amelyek az Atya,
a Fiú és a Szentlélek személyére mutatnak.

Az élet védelme, a világosságról való tanúságtétel és a szeretet élete minden korban és minden helyzetben a próféciák isteni miliője marad, ugyanakkor annak sajátos feladata, aki Krisztus sajátos példája nyomán Istenre hivatkozik.

Az a közösség, amelynek tagjai nem szeretik egymást, ahol vádaskodnak, ahol féltékenység van és gyűlölet, nem nevezhető prófétainak.

Az az ember, aki elhallgatja az igazságot, elrejti a világosságot, nem próféta.

Az a nép, amelyik öl, elsilányítja az életet, fojtotgatja a szegényt, nem szabadít föl, az nem prófétai nép.

Ezért nem elég, ha egy valamiféle közösség Egyháznak mondja magát, amint ahogy az sem elég, hogy valaki püspök vagy pápa, ahhoz, hogy birtokában legyen ennek a próféciának.

Sportoló vagy turista fiatalok egy csoportja, amikor a plébánián összejönnek (ahol is manapság már mindent csinálnak), vagy egy olyan csoport, amely valami politikai célból gyúlik össze, nem mondhatja magát Egyháznak még akkor sem, ha a meccset egy klerikus vezeti, vagy a szociális elméletét egy pap fejti ki.

Egy közösség csak akkor mondhatja magát Egyháznak, ha visszatükrözi a Krisztus körül összegyűlt cenákulum közösséget: a hit és a kegyelem, a szeretet és az eukarisztia, az ima és a prófécia közösségének kell lennie.

Prófétai küldetést teljesíteni azonban nem könnyű, irtózatosan sokba kerül. El kell jutni Isten hallgatásához, tudni kell szembehelyezkedni az árral, hosszan kell imádkozni és nem szabad félni.

Ellenkező esetben hamisjátékos lesz az ember, vagy úgy tesz mint a többi, csakhogy ne lássék haszontalannak vagy ódivatúnak.

Aztán a közvélemény! Ami azt tekinti feladatának, hogy mindent kiegyenlítsen, mindent lecsiszoljon, mindent szabályozzon.

Milyen könnyen megesik, hogy a keresztény a közvélemény hatása alá kerül!

Ez még a vasárnapi homíliában is észrevehető!

Fiatal koromban a nacionalizmus volt divatban, nagy szónoklatokat hallottam, hogy ajánljunk föl aranyat a hazának, s így üdvözljük, könnyekig meghatva, egy új birodalom hajnalát.

Most, öregségemre más divat járja: a papok a szegénység esztétikai szabályai szerint összeállított, tudatosan lompos öltözetben azt szeretnék megmutatni a fiataloknak, hogy a hajdanvolt kispolgári papok tévesen választottak, de most végre eljött az ideje a helyes választásoknak.

Keresztények, prófétai szó, sőt fantázia nélkül!

Szegény Jézus: mennyire elhagyatott vagy!

Vagy ami még rosszabb: mennyire meghamisítottak!

VII. FEJEZET

*„Ha szeretetem nincs, semmi sem vagyok”
(1Kor 13,2)*

De hát mit jelent a szív forradalma, a szív megváltoztatása?

Itt most már valóban Jézus, az evangélium területén mozgunk.

Talán a szív változik meg?

Aki közületek úgy érzi, szíve rendben van, szolidáris saját szívével, emelje föl a kezét. Én biztosan nem teszem.

Semmitől sem szenvedtem annyit, mint saját szívemtől!

Semmi sem rakott rám ebben az életben súlyosabb bilincseket!

Még ma is, hosszú évek erőfeszítése, harca után is beteg a szívem. Ha kidobhatnám magamból, készséggel megtenném, de nem tehetem, nem szabad megtennem.

Nincs más megoldás: arra kell törekednem, hogy megváltoztassam. Már annyi éve próbálkozom, s még nem sikerült egészen.

Bátorításomra Isten ezt mondja a Szentírásban: „kitépem testükből a kőszívet és hússzívet adok nekik” (Ez 11,19). De még ma is csak erre várok, s azt kérdezem, mikor történik már meg és hogyan.

Tegnapelőtt testvéri közösségünkben maradt egy kis kávé. Nekem jót tesz a kávé itt a sivatagban... mondhatnám segít,... már öreg vagyok.

Nyugtalan voltam, hogy kávé nélkül maradok, s

néhány órát bágyadtan kell eltöltenem, erőtlen szívvel... Aztán anélkül, hogy számot vettem volna azzal az alávalósággal, amit elkövetek, kimentem a konyhába és megittam a maradék kávé.

Aztán kínlódtam egész nap. Meggyóntam halálosan szégyellve önzésemet és azt a könnyedséget, amellyel két testvéremet kizártam abból a fekete és keserű maradékból.

Ostobaságnak látszik, de ebben a testvéreimmel meg nem osztott csésze kávéban benne rejlik a lelkünkben ható rossz legmélyebb gyökere amelyet az önzés, a gazdagság és a hatalomvágy termel ki szívünkben.

Pontosan itt van a különbség Jézus és énközöttem, ebben a látszólag hallatlanul egyszerű esetben, — amely valójában nem olyan egyszerű és egy életre ad meggondolni valót. Jézus meghagyta volna a kávé testvéreinek, én viszont kizártam belőle őket.

Nem, nem könnyű szeretni ilyen szívvel, mint a miénk, valljuk csak meg.

Nézzük például, mi történik a házastársi szeretetben.

Amikor egy férfi ezt mondja egy nőnek: „szeretlek”, első pillanatra az a benyomása, hogy valóban szereti azt a teremtményt.

Hamarosan észreveszi azonban, hogy valójában saját magát szereti benne, hogy kapcsolatukat gyakran megmérgezi az önzés: az önátadás helyett a másik birtokbavételének aktusává silányul.

Ilyen nehéz szeretni!

Habozás nélkül merem állítani, hogy száz tetteből, amit mi szeretetaktusnak hiszünk, a legnagyobb rész tiszta önzés, önmagunk keresése, merő gyönyörhajhászás, hatalmaskodás.

A szeretet ezért kerül válságba, alakul át gyötrelmévé és megoszlassá.

Erosz ez, egymás kölcsönös fölfalása, kísérlet arra, hogy a másik által kisajtoljuk az életből a gyönyör utolsó csöppjeit is, a szeretetet kábítószerrel alakítsuk át.

Mi lesz az eredmény?

Mindennek a lerombolása, mindennek a bezennyezése.

Ó, ha legalább ez az eljárás boldoggá tenne minket, megtalálnánk a békét, az örömet és a teljességet!

Isten tudja, mit találunk a téves út végén!

Nincs nagyobb szomorúság, mint a gyönyör által elárult szeretet!

Végül is ez a szomorúság alakítja beteg létünk kapcsolatait és végtelen unalmát.

Nos, ebbe a nyomorúságba oltódik bele az isteni lét, hirdeti nekünk az üdvösséget, a béke és a föltámasztás örömhírét!

Mi nem vagyunk képesek szeretni. Isten maga jön hozzánk, költözik belénk mint jelenlét, mint kegyelem, mint örök élet, s ő tanít szeretni.

A Krisztus által kinyilatkoztatott misztérium nem két, hanem három személy szeretete. Az „eros” „agapé” lesz, a házaspár család, az ember szeretete ünnepi lakoma.

Szegényes szeretetünk problémájának megoldását az jelenti, hogy Isten szeretetét éljük, a „caritas”-t.

A kereszténység igazi nagy újságát az jelenti, hogy bennünk él Isten háromságos szeretete, vagyis a szeretet tökéletes módja. Mit jelent az örök élet? Isten szeret bennünket, s így fokról fokra beépít Országába, megszabadít pusztító önzésünktől, ingyenes szeretetünk lesz, erősíti bennünk azt a ki nem húnyó vágyat, hogy

valakinek odaajándékozunk magunkat s lemondásunkkal hitelesen tanúskodjunk az élet mellett.

A szeretet-kettős — férj a feleségével, barát a barátjával, testvér a testvérével, anya a gyermekével — mindig azzal a veszéllyel jár, hogy kizárólagos, birtokbavevő lesz, érdeket, önzést, érzékiséget takar.

A „caritas”, vagyis Isten szeretet-módja, föloldja ezt a feszültséget, s bevezetve egy harmadik, katalizáló elemet, az önérdekkeresést nagylelkűséggé, ingyenesé és egyetemes szeretetté alakítja át.

Ha a házastársak csak egymást szeretik, végül is önzők, zártak lesznek, s hamar kimerítik szeretetüket. Ha azonban megszületik bennük a „caritas”, vagyis a szeretet hármasság módja, egységükben mindig találunk valami újságot, fegyelmező erőt érzékiségükben, valami olyan eszményre szóló hívást, ami kiemeli őket saját magukból és szeretetüket valóban isteni dimenziókba emeli.

Mi más volna a „gyermek” elfogadása, mint ennek, a szerelmükben jelenvaló „harmadiknak” a megvalósulása; ez a harmadik segíti őket, hogy kilépjenek potenciális önzésükből és az érzékiséget — ami mindig olyan veszélyes mint a kábítószer — a termékenység és az élet csodálatos költészetévé emeli.

Így van ez minden szeretetkapcsolatban, ami emberek, illetve emberek és dolgok között létrejön.

Az emberi szeretet a szeretet-kettős megvalósítására irányul ; a „caritas” viszont arra tanít, hogy a jelenlévő Harmadikra figyeljen.

Jól tudom, hogy ezek csak halvány képei a valóságnak. Isten maga szeretetében Háromság, a szeretet pedig csak halvány, tökéletlen képe a Háromságnak.

A vőlegény, aki szereti menyasszonyát, személy; a menyasszony, aki szemléli a vőlegényt a másik személy. Az emberi szeretetben mindig benne rejlik az a veszély, hogy kimerül az önző gyönyörkeresésben; csak akkor szabadul meg ettől és istenül meg, amikor kettőjük között fölragyog a gyermek szeme, mint kettőjük szeretetének megszemélyesülése.

És ez így van minden kapcsolatban.

Az a veszély, hogy önző gyönyörhajsza terméketlenné teszi a szeretetet, akkor tűnik el, vagy legalábbis csökken, amikor a kapcsolatba beleépül egy eszményi összetevő, cél, valamiféle dinamika vagy bármi, ami képessé teszi az embert arra, hogy kilépjen abból a rettenetes veszélyből, amely a szeretet-kapcsolatot a gyönyör egyetlen pillanatává fokozza le.

Nekünk, a ma emberének, nem szabad elfelejtenünk, semmi sem olyan romboló, mint az öncélú gyönyör keresése.

Semmi sem teszi annyira tönkre az embert, mint az érzékiség hajhászása. Birodalmak hatalma omlik össze a jóléti civilizációk e rafinált mérgeinek használatától, illetve az azzal való visszaéléstől.

Nincs többé eszmény, ha valaki az érzékiség rabja lesz. Pusztulásának nincsenek határai, ha ennek a bálványnak áldoz.

Mint már hangsúlyoztam, ha ez a gyönyör legalább békét és örömet adna... hát legyen! Ki tagadná ezt meg tőlünk? Azonban tudjuk, mit eredményez. Micsoda gyötrellem lesz annak osztályrésze, aki a gyönyör kultuszának híve!

Hogy megbéklyózza ezeket a kábítószertől elbárgyult rabszolgákat!

Nem, nincs békéje annak, aki kilép a természet ál-

tal megalkotott egyensúlyból! Azt hiszem, egy keresztrefeszített nem szenved annyira, mint egy kábítószerélvező! Ha van pokol a földön, márpedig van, akkor az azok osztályrésze, akik törvények és érzések figyelembevétele nélkül a gyönyört hajhászták, nem pedig azoké, akik elfogadták a hétköznapi szenvedését és az élet keresztjét.

Ha nem így volna, Isten nem volna Isten!

* * *

Az emberi szeretet egyenes vonal, vagyis két pont egyesülése a teremtésben.

A „caritas” viszont háromszög.

A szív forradalmának jelentése: alakítsuk át szeretetünk egyenes vonalait háromszögekké, élén Isten Háromságos Jelenlétével.

Amikor szeretetünkbe befogadjuk Isten jelenlétét és elfogadjuk az ebből fakadó következményeket, akkor szeretetünk fölemelkedik, üdvösséget hoz.

Az „amor” „caritas” lesz.

Az idő Örökkévalóság.

Az ember szíve Krisztus szíve lesz.

Ezért mondja Szent Pál, hogy nem elég az „amor”, mert ha „caritas” nincs bennem, semmi sem vagyok.

Fejből kell tudnunk a szeretet-himnuszot. Így hangzik:

Szólhatok az emberek vagy az angyalok nyelvén, ha szeretet nincs bennem, csak zengő érc vagyok vagy pengő cimbalom.

Lehet prófétáló tehetségem, ismerhetem az összes titkokat és mind a tudományokat, hitemmel elmozdít-

hatom a hegyeket, ha szeretet nincs bennem, mit sem érek.

Szétoszthatom mindenemet a nélkülözők közt, odaadhatom a testemet is égőáldozatul, ha szeretet nincs bennem, mit sem használ nekem.

A szeretet türelmes, a szeretet jóságos, a szeretet nem féltékeny, nem kérkedik, nem is kevély.

Nem tapintatlan, nem keresi a maga javát, nem gerjed haragra, a rosszat nem rója fel.

Nem örül a gonoszságnak, örömét az igazság győzelmében leli.

Mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel.

A szeretet nem szűnik meg soha. A prófétálás véget ér, a nyelvek elhallgatnak, a tudomány elenyészik.

Most megismerésünk csak töredékes, és töredékes a prófétálásunk is.

Ha azonban elérkezik a tökéletes, ami töredékes, az véget ér.

Gyermekkoromban úgy beszéltem, mint a gyerek, úgy gondolkoztam, mint a gyerek. De amikor elértem a férfikort, elhagytam a gyerek szokásait.

Ma még csak tükörbe, homályosan látunk, akkor majd színről színre. Most még csak töredékes a tudásom, akkor majd úgy ismerem mindent, ahogy most engem ismernek.

Addig megmarad a hit, a remény és a szeretet, ez a három, de közülük a legnagyobb a szeretet.

* * *

A problémák megoldásához nem elég, hogy adunk vagy teszünk valamit. Mert eközben rosszat is

elkövethetek, vagy olyat teszek, ami semmire se jó. Ne felejsük el Szent Pál radikális kifejezését:

„Szétoszthatom mindenemet a nélkülözők között, odaadhatom testemet is égőáldozatul, ha szeretet nincs bennem, mit sem használ nekem”.

Ezt a mondatot kellene fölírni sok keresztény intézmény homlokzatára és még inkább a dühös „elkövetettek” jegyzetfüzetébe.

VIII. FEJEZET

*„Ha nem tartotok bűnbánatot,
ti is mindnyájan elvesztek” (Lk 13,5)*

A lelki élet egyik legveszedelmesebb ellensége kétségtelenül az élvezet. Élvezetet mondok, nem örömet vagy boldogságot.

Az élvezet, ez a csábító és titokzatos tapasztalat, az érzékekben és a szellemben fészkel, meghatározott cél felé irányul; végső soron Isten teremtette.

Igen, Isten teremtettel

Akár kicsi, édes, könnyű, rokonszenves és ünnepélyes, akár mélyreható és sodró erejű: Isten helyezte érzékeinkbe, hogy elősegítse kifejlődésünket, önkifejezésünket és életünket.

Még azt is mondhatnám: hogy megvalósítsuk akaratát.

Az élvezet segítségével az ember, szinte észre sem véve, hihetetlen dolgokat visz végbe, a létével kapcsolatos teljesség, igazság és öröm élménye tölti el.

Az ételben és italban talált élvezet abban segíti, hogy táplálkozzék, a pihenés élvezete föloldja fáradtságát, a birtoklás élvezete a világegyetemben betöltött fensége szerepére utal, önértékelésének, emberi méltóságának, a barátságnak élvezete pedig megadja neki a társas kapcsolatok örömét és elfojthatatlan jelentését.

S mit mondjunk a szex élvezetéről?

Vezető szerepet tölt be az élet misztériumában; Isten azért helyezte belénk, hogy általa részesüljünk az ő teremtő örömeiben.

Mindeddig nincs semmi mondanivalónk, sőt discsérnünk kell Istent, hogy megteremtette az élvezetet: ez képes rokonszenvessé és örvendetessé tenni például olyan terhes és állandóan visszatérő feladatot, mint az evés, az emésztés, s olyan félelmetes felelősségvállalást, mint a anyaság és apaság.

Hol rejlik akkor a rossz?

Miért kell veszélyesnek minősítenünk ezt az Isten teremtette, annyira vonzó és jótékony hatású élvezetet?

Igen, veszélyes, mert vonzó, s különösen veszélyes, mivel gyöngék vagyunk, s hagyjuk, hogy ez a vonzás magával ragadjon.

Gyöngeségünkre gyakorlott vonzó hatalma olyan veszélyes egyensúlyvesztést okoz, amely előbb vagy utóbb rosszban végződik. Régi — és nem divatos — szóval: ez a bűn.

Szent Ágoston a rend hiányának nevezi.

A modern ember inkább a túlzás szót használja.

S végeredményben így is van:

az evésben való túlzás neve a falánkság, mértéktelenség;

az önértékelés túlzásának neve a gőg;

a pihenésben való túlzás neve restség, lustaság;
az érzelmekben való túlzás neve irigység, féltékenység;

a birtoklásban való túlzás neve kapzsiság;
a szexuális élvezetben való túlzás neve bujaság.

Nézd meg jól ezt a fölsorolást és megtalálod benne a főbűnöket. Alkoss belőlük szintézist és megkapod a mai élvezet nevét: kábítószer.

Mit tesz a kábítószerélvező? Hagyja, hogy az értelmetlen élvezet vegye hatalmába, a pusztá élvezetet hajszolja elszakítva azt azoktól a motívumoktól, amelyekért Isten azt belénk helyezte és elszigetelve attól a céltől, amelyért Isten azt megteremtette, hogy ti. híd legyen a gondolat és a cselekvés, a kötelesség és annak megvalósítása között.

A kábítószerélvező megrontja az Isten által teremtett élvezetet, eszközzé aljasítja ezt a komoly és ugyanakkor könnyelmű gyermekeket, amit a teremtető Isten ajándékozott nekünk azzal a céllal, hogy örüljünk az életnek és gyorsabban haladjunk isteni akarata teljesítésének útján.

Az önkielégítés vajon nem egy ellenszenves és gyötrő fajtája a kábítószerélvezetnek?

A tereken minden alkotó vágy nélkül heverésző fiatalok restsége vajon nem kábítószerélvezet a semmi-ben?

A férfi vagy nő fölhasználása, hogy legalább egy csöpp élvezetet kicsikarjunk belőle, vajon nem kábítószerélvezet a bujaságban és az érzékiségben?

Izgatószernek befecskendezése, az ópium vagy marijuana élvezése vajon nem perverz, elfajult cselekedet?

Igen, elfajulás, mert a természet ellen történik.

Perverz, mert merő önzés.

Elfajulás, mert maga a halál.

Elfajulás, mert az emberi teremtményt eszközzé fokozza le, mint ahogy a prostitúció birtoklássá, hatalommá, árucikké és tobzódássá fokozza le az Isten által teremtett embert.

Aki elköveti, az is tudja, hogy perverz módon cselekszik. Szeretne elrejtőzni. „Az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mert tetteik gonoszak voltak” (Jn 3,19). Mennyire el akar rejtőzni a kábítószerrel élő fiatal, mennyire rejtőzik, aki sikkaszt a társadalom kárára, vagy aki piszkos hatalmi vagy uszító politikát folytat!

Óvakodjatok a hamis prófétáktól. Báránybőrben jönnek hozzátok, de belül ragadozó farkasok. Gyümölcsaikről ismeritek fel őket” (Mt 7,15-16).

* * *

Hogy a perverz, természetellenes magatartás zsákutcába vezet, hogy a bűn ártalmas, hogy a kábítószerrel vezet a halálhoz vezet, annak első jele a letörtség.

A természet kifürkészhetetlen és kiszámíthatatlan módon üt vissza arra, aki vétkezik ellene.

Azonnal.

Milyen keserű egy kábítószerrelvező ébredése!

Milyen végtelen letörtséget hoz a hajnal annak, aki magát vagy másokat prostituál, megront.

Milyen nyugtalanok a ferde hajlamukat kiélők, az önkielégítők és a buja emberek!

Manapság ezt mondják vigasztalásként: „Nem bűn, olyan, mintha meginnál egy pohár vizet, a természet követelménye...” stb.

Akkor miért jössz hozzám, hogy titokban megkérdezd: rossz dolog ez?

Miért nem folytatod minden kérdés nélkül?

Mert a rossz utakon járok belülről kapják az első figyelmeztetést, attól a jelenléttől, amit a régiak lelkiismeretnek neveztek.

„Nem tudom, valami nincs rendben... nevetek, de igazából olyan levert vagyok! Hogy felejtsek, énekelek, de úgy érzem magam, mintha egyedül lennék egy barlangban... be vagyok zárva önzésembe, nem bírom tovább... Maszturbálok, de azt gondolom, ez nem jó... A házban mindenem megvan, ami csak elképzelhető, de képtelen vagyok a szeretetre, a párbeszédre”.

Igen, az első hívás belülről jön, és ez az igazi, mivel állandó, könyörtelen, süket és agyafúrt.

Az élvezet egy pillanataért huszonnégy óra levertség, egy barátnő rövid fölhasználásáért végtelen undor... A legveszélyesebb azonban az, hogy nem tudsz megállni, mivel a „túlzás” mindig erősebb „túlzás” lesz, s manapság ennek már nem tudnak ellenállni, sőt kiváló eszközök állnak azok rendelkezésére, akik meggyorsítják az élvezet folyamatát, belevesznek az erotika, a kábítószer és a romlottság kifürkészhetetlen sötét kútjába.

Hogyan fest ennek a képe?

Már a Zsoltáros leírta, azonban ma is időszerű:

Ne fenyíts meg, Uram, haragodban,
ne büntess engem felindulásodban!

Mert nyilaid belém hatolnak,
és kezed rám nehezedik.

Nincs erő testemben, mivel haragszol rám,
s mert vétkeztem, nincs épség csontomban.

Fejem fölött tulontul összecsapott a bűn,
és hatalmas teherként rám nehezedik.
Sebeim mérgesek, üszkösek balgaságom miatt,
törődött vagyok, meggörnyedtem,
s naphosszat szomorúan járok.
Álmomban emészt a gyulladás,
testemben semmi sem ép többé.
Elgyöngültem és levert vagyok.
szívem fájdalmában felzokogok. (Zsolt 38,2-9)

Nem, a bűn nem érdeked és ugyanakkor annyira
káros!

Káros, mivel legmélyén az önzés, a pusztá egoiz-
mus rejlik.

Továbbá azért, mivel az emberi természet színte-
re, amely, jóllehet szegény, az önzéssel abszolút ellen-
tétes célból teremtetett.

Az ember önmaga odaajándékozásáért lett.

Az ember csak akkor boldog, ha odaajándékozta
önmagát.

Azoknak a dolgoknak leszünk valóban birtokosai,
amelyeket odaajándékoztunk.

Az önzés levertté, az ajándékozó szeretet boldoggá
tesz.

A házastársak tiszta ölelése és egy prostituált öle-
lése között éppen ez a különbség: az első fölszabadító,
mivel önátadás, a második megalázó, mivel önzés. Az
első örömet ad, a másik keserű szájzít.

Mindig így van.

Ha odaajándékozod önmagadat, boldog vagy; ha
eszközzé aljasítod testvéredet, levert.

Szerintem az egész világegyetem központi témája
az eukarisztia, vagyis Isten ingyenes ajándéka az

embernek és az emberé Istennek; az ellentéma pedig a bűn, vagyis az ember bezárulása és halálának csírája.

Mert a bűn valóban halált szül, ennek helye pedig a pokol. Főlöszleges kérdeznünk, van-e pokol.

Elég ha azt kérdezzük, „hol van a bűn”, hogy már lássuk és ízelejünk is.

Aki bűnben van, már a pokolban van, ideiglenes pokolban, ameddig kijuthatsz belőle, s végleges pokolban, amikor már nem vagy képes a kijutásra.

Most, hogy még megvan a lehetőség arra, hogy ki kerülj belőle, rajta!

Rettegj attól a félelmetes lehetőségtől, hogy többé nem kerülhetsz ki belőle!

A tékozló fiú még időben kijutott belőle (Lk 15,11-32), az elbizakodott gazdag már képtelen volt rá (Lk 16,19-30).

* * *

Jézus mondta ezeket a megrázó szavakat: „Ha nem tartotok bűnbánatot, elvesztek ti is mind!” (Lk 13,3); a kijelentés azért is különösen súlyos, mivel az mondta, aki annyira türelmes és alázatos szívű.

Szavaiban igazi nyugtalanság rejlik, s nem engedhetjük meg magunknak, hogy tréfának vegyük. Valami végzetes, helyrehozhatatlan tényről van szó.

S ez az, ami félelemmel tölt el.

A lakmározó dúsgazdag, aki bíborban és patyolatban járt és mindennap nagy lakomát rendezett” (Lk 16,19) hogyan juthatott el a romlottság olyan fokára, hogy Lázár rongyai alatt nem ismerte föl azt a szeretet-Istent, aki éppen szeretetből vizsgáztatta, és mivel lanygosnak találta, kivetette szájából (vö. Jel 3,16)?

Hogyan juthat el a kábítószerélvező addig, hogy saját anyját megveri, csakhogy pénzt szerezzen tőle újabb kábítószerre?

Hogyan ölhet meg valaki egy embertestvért, aki akaratának útjában áll?

Hogyan tehet tönkre valaki eszményeket, érzéseket, családot, egészséget, csakhogy továbbra is a romlás útját járhasssa?

Könnyű mondani: nincs pokol, hiszen Isten jó. De aki már benne van ebben a pokolban, belevetette magát minden lehetséges romlottsággal: az mit mond?

Vajon nem pokol-e a pénz, a bujaság és az orgia társadalma?

Vajon nem pokol-e a kábítószerélvezők világa?

És nem pokol-e az a háború, amelynek egyedüli célja a gyöngék elűzése, a szegények kirablása?

Vagy nem pokol-e az a család, amelynek tagjai gyűlölik egymást, és ahol nincs többé párbeszéd?

Vagy nem pokol-e a szeretet bujasággá romlott kapcsolata?

A pokol olyan valóság, amelyet mi magunk alakítunk ki két kezünkkel és gonosz kívánságainkkal. Egy kérdés marad még, az, hogy örökké tart; ezt nem fogjuk föl, ugyanis az örökkévalóság dimenziója meghaladja értelmünket.

A hit által hihetjük vagy tagadhatjuk éppúgy, mint Isten létét, Jézus eukarisztikus jelenlétét vagy a föltámadást az utolsó napon.

Azt hiszem, hasznosabb, ha hiszünk Jézus szavaiknak és megpróbáljuk azokat életünkre alkalmazni:

„Ha nem tartotok bűnbánatot, mindnyájan elvesztek.”

* * *

- Mit jelent a kifejezés: „bűnbánatot tartani”?

A bűnbánat tartás bibliai nyelvezetten ezt jelenti: „ellenkező irányba menni”, „szembefordulni”, „ellenállni a gonosznak”, létrehozni a győzelem föltételeit”.

Mindez mitőlünk függ, még ha az akarat hiányzik is belőlünk, vagy szeretnénk a problémát mindig elodázni.

Elsőként az a feladatunk, hogy a forgalomban lévő, az evangéliummal mindig ellentétes áramlatokkal, a divattal és a korszellemmel ellenkező irányba menjünk; ezeket majdnem mindig a gonosz ihleti.

Manapság gyakran halljuk: „a szex nem is olyan súlyos probléma. Oldjuk föl a tiltásokat... Mi rossz történik! Mi rossz?... Zavar a meztelenség? Gyötör? Nos, nézz vele szembe, míg csak meg nem szabadulsz a gyöt-rődéstől... Döntsd le az ósdi erkölcs korlátait, élj egyszerűen a természet szerint... Miért kell mindenütt rosszat látni, ahol inkább szeretet van?...”

Nincs szükség hosszú tapasztalatra, hogy megért-sük, mi következik be abban a társadalomban, amely-ben ilyen fölszabadító eszméket hirdetnek.

Rövid idő múlva azt veszik észre, hogy minden este egy új szerelmet hoz, hogy az összetolt ágyakon nem önátadásukban boldog hitvestársak találkoznak, hanem kielégíthetetlen prostituált férfiak és nők.

Ne, ne így, testvéreim! Azon a ponton, ahová po-gány civilizációnk jutott, nem engedhetünk a „korszelle-mnek”, korunk eszméinek.

Valóban sátáni szellem ez, valóban romboló esz-mék.

Hogy lehet egy kábítószerélvezetre csábított sze-gény fiatalnak ezt mondani: „Meg akarsz szabadulni a kábítószertől? Nos, végy be még többet!”?

„Meg akarsz szabadulni a meztelenség gyötrelmétől? Forgasd a pornóújságokat!”

Én nem így szabadultam meg. Amikor szabad akartam lenni, akkor szembefordultam ezzel a divatos áramlattal, kiszakítottam magam belőle, megszöktem.

Félelmetes a helyzet, s alig hagy okot a reményre.

Nyugati civilizációnk kezd belefulladásba a szex és az erotika mocsarába. Süllyedőben van.

Fiatalok tömegesen teszik tönkre magukat kábítószerekkel, szexszel és semmittevéssel, miközben az igazi és maradandó eszmények nélküli társadalom bárgyú mosollyal nézi őket.

A régi álszent és fejobbjáig kompromittált nemzedék azzal vesztegeti az időt, hogy törvényeket hoz a válás ellen; ahelyett, hogy hitével tanúságot tenne az evangélium biztos voltáról, valamint az igazi és ingyenes szeretet ragyogó értékéről.

Azt hiszem, Jézus drámai figyelmeztetése még soha nem hangzott ilyen erővel: „Ha nem tartotok bűnbánatot, mindnyájan elvesztek!”

Azt hiszem, soha nem volt még nagyobb szükség arra, hogy a testet ostorozzuk, s így alá vessük a szellemnek.

Itt az ideje, hogy fogjuk a zarándoktarisznyát, benne kevés száraz kenyérrel, és vezekelve addig járjunk, míg csak újra meg nem találjuk a test, Isten igazi temploma ragyogó tisztaságát.

Mivel azonban nem akarom, hogy valaki a vezeklő úton elbátortalanodjék, a leggyöngébbeknek titkot sugok, igazi titkot.

„Ne bátorságokban, akaratérőkben bízzatok, hanem imátokban. Egy dologban legyetek biztosak: Nem az erő szüli az imát, hanem az ima teremt erőt.”

Az emberi erőfeszítés, jóllehet szükséges, nem nagy dolog.

Ami a fontos, az az emberi erőfeszítés és az érkező Isten találkozása; e találkozást az ember imája hívja életre.

Reményünk itt is Isten, aki eljön.

A kiáltani, sírni, imádkozni tudó embernek megvan az a lehetősége, hogy eljutva saját gyöngesége csúcspontjáiáig megtapasztalja a hozzá odahajló Isten erejét.

Ez a találkozás biztosítja a győzelmet.

S mint a föltámadás hitében halálunk kapujában abszolút szegénységünk mélységéből ezt kiáltjuk: „Jöjj, Uram, jöjj hamar!”, ugyanúgy, elfogadva a bűnbánatot gyöngeségünk kapujában így kiálthatunk: „Jöjj, Úr Jézus!” (Jel 22,20).

IX. FEJEZET

*„Szeresd Uradat, Istenedet
teljes szívedből, teljes lelkedből,
teljes erődből és teljes elmédből,
embertársadat pedig, mint saját magadat”
(Lk 10,27)*

Manapság gyakran megtörténik, hogy még be sem fejezted az ima titkáról szóló szavaidat, amikor már ezt hallod: „Ugyan már, ima! Más dolgunk is van! Enni kell adni az éhezőknek, meg kell szervezni az egész életet, hogy vesztegethetnénk a drága időnket ilyesmire?”

„Miért keresnénk a láthatatlan Istennel valami feltételezett kapcsolatot, amikor azonnal megtalálhatjuk őt a látható, kézzel tapintható emberben!”

„Ezen a földön az ember jelenti Isten látható jelenlétét: szolgálj, mentsd meg és ezzel mindent megtettél!”

Mit mondhatunk akkor, amikor még a láthatatlan Isten tanúi, a papok és a szerzetesek sem fogadják el ezt az állítást: „Te, Carlo testvér, pusztaságról, csöndről, hallgatásról és imáról beszélsz. Hogy mondhatunk nekünk ilyeneket, mikor teljesen el vagyunk merülve a modern társadalomban, ezer és egy feladatot kell ellátunk, reggeltől estig emberekkel kell foglalkoznunk és a szegényeket szolgálunk” — Aztán kedvesen elégedett mosollyal elhallgatnak, magukban azzal a meggyőződéssel, hogy ósdi figura vagyok, aki még hisz a múlt bizonyos rögeszméiben.

Az igazság azonban az, hogy itt nem a múlt rögeszméiről van szó!

Tény, hogy az a pap, aki állítja, hogy nincs ideje imára, néhány év múlva már önazonosságában is kételkedni fog; az a keresztény, aki úgy elkötelezte magát a tevékenységben, hogy idejét többé nem vesztegeti imával, néhány év múlva olyan üres lesz, hogy fogalma sincs, milyen eszmény is lelkesítette erre a szolgálatra.

Nem, ez nem rögeszme.

Az első parancs a legfőbb parancs marad. Azért „első”, mert az ősi törvényt tartalmazza (MTörv 6,5), s azért „új”, mert Jézus hirdette (Mk 12,30).

„Szeresd Uradat, Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből”.

A hangsúly olyan erős, hogy nem hagy semmi kétséget maga után. Azt mondhatnánk, hogy a fölsorolás

az ember egyetlen részét sem hagyja ki: szív, lélek, elme, erő. Mindez még jobban kiemeli Isten szeretetének szükségességét és döntő voltát.

Hát akkor?

Itt rejlik a probléma gyökere. Ha nem imádkozol, ha nem keresel Istennel személyes kapcsolatot, ha nem időzöl Vele hosszasan, hogy megismerd, megértsd, lassanként elfeledkezel Róla, kikopik emlékezetedből, már nem ismersz rá, már nem tudod, nem vagy képes Őt szeretni.

„Távol a szemtől, távol a szívtől” — ez a közmondás nemcsak az emberi kapcsolatokra érvényes, hanem iszonyúan igaz Istennel való kapcsolatunkban is.

Mondok egy példát.

Ha egy vőlegény menyasszonyának ezt telefonálja: „Bocsáss meg, ma este nem jöhetek, sok a munkám!”, még nem történt semmi. De ha ezerszer ugyanezt telefonálja, s éveken át hol munkájára, hol elkötelezettségeire hivatkozva nem megy el hozzá, az eset már komoly, helyesebben teljesen világos. Megszűnt a szerelem!

A szeretet ugyanis le tud győzni minden akadályt, ezer módot talál, hogy találkozzék szerelmesével.

Jobb, ha világosan fölmérjük, milyen magatartást tanúsítunk Istennel szemben.

Azért nem imádkozol, azért nem keresed Vele a személyes kapcsolatot, mivel nem szereted, vagy mivel nincs időd?

Az első valóságot általában nincs erőnk bevallani, szívesebben áttatjuk magunkat a másikkal. Sose lehet tudni! És aztán nem is látok mindig világosan.

Ez az igazi probléma, amit nem akarunk megoldani, mivel fejünkben is nagy a zűrzavar.

Aztán a dolgok bonyolult rendszere is segít a gondolatok összezavarásában: nem minden a mi hibánk.

Borzasztóan befolyásol minket a korszellem, s oly nehéz kikerülni ezt a hatást!

Nemcsak a jóléti társadalom bombáz minket reggeltől estig, hanem a hazug jelszavak, az érzékiség, az emberbe vetett biztonság társadalma; hogy is vonhatnánk ki magunkat mindezek hatása alól?

A láthatóság övezete oly vastag lett, hogy nem hagy ki semmi teret a Láthatatlannak.

A rockénekesek meg a sport hősei oly nagy helyet foglalnak el felajzott lelkedben, hogy ott már nincs egy gombostűfejnyi hely sem a Szentírás vagy az evangélium hőseinek, akik pedig veled voltak a múltban.

Szívedben magának Jézusnak az alakja is elhalványodik, s miután három órát eltöltöttél e világ videója előtt, Jézus már szinte semmit sem mond neked.

Sajnálom, de ez az igazság!

Nézd csak Pétert, amint a birodalom útjait rója, egyedül Jézus szenvedélyes szeretetétől hajtva; ez a szeretet tölti be szívét, elméjét, és arra készíti, hogy ebben a szeretetben elmenjen a legvégsőkig; te pedig már nem érzed az isteni Mester jelenlétét, már azt sem tudod, hol találod meg! Micsoda különbség!

Akor aztán fölvetjük a kérdést: „Dehát miért lettem pap? Dehát miért léptem be ebbe a szerzetesközöségbe?”

Válasz nem jön, helyesebben nem merjük kimondani.

Szeretet nélkül nem lehet élni, s mivel már nem szereted a személyes Istent, vagyis Jézust, az Atyát és a Szentlelket, kénytelen vagy más, helyettesítő szeretetet találni.

Ha nem ápolták volna Jézus iránti szenvedélyes szeretetüket, Péterrel és Pállal is ez történt volna: ahelyett, hogy vértanúként haltak meg, s így örökké azt tanúsítják, hogy életüket jól élték le, hivatásukhoz hűtlenül, lelkileg szétesetten haltak volna meg.

Szeretnék most két szót szólni azokhoz a tevékenységben „elkötelezett” keresztényekhez, akiknek az a meggyőződésük, hogy az ima elidegenít a testvérektől és azok szenvedéseitől.

Tudom, hogy van valami igazuk. Tudom, hogy a múltban túlságosan sokan egy testetlen, távollevő kereszténység képét mutatták be. Tudom, hogy korunk a kézzelfogható tetteket, a hitelességet szomjazza. Hadd idézzek egy nagyon egyszerű tanulságot.

Ide, Beni-Abbes-be telente gyakran jönnek sátoros nomádok.

A legszegényebbekről van szó, akiknek nincs se tevéjük, se kecskéjük, amit eladhatnának, nincs erejük ahhoz, hogy csatlakozzanak egy Ergbe induló karavánhoz: itt keresnek támaszt, hogy valahogyan beoltódjanak egy új társadalmi környezetbe, ami már nem a nomádokéért van.

Egy reggel egy francia nő, aki lelkigyakorlatra jött ide, elhaladt az egyik sátor előtt. Megállt, szóba elegyedett velük s beszélgetés közben észrevette, hogy egy gyertyaszál-vékony tuareg lány remeg a hidegtől.

Erdekes, de így van: napfölkelte előtt igen hideg van a sivatagban.

„Miért nem veszel föl valamit?” — kérdezte.

„Mert nincs semmim, amit fölvehetnék” — válaszolta a tuareg lány.

Madeleine, a francia nő, nem vetve számot a problémával, tovább ment... imádkozni.

Belépett a Charles de Foucauld által épített remetésekbe, ahol ki van helyezve az Oltáriszentség. Leborult a homokba a hit jelenében jelenlevő Jézus előtt: „Eukarisztia!”

Így maradt egy ideig, keresve a kapcsolatot az Örökkévalóval, szeretett volna imádkozni.

„Képtelen voltam — vallotta be nekem később. — Nem tudtam imádkozni. Vissza kellett mennem a sátorhoz és a lánynak kellett adnom egyik kötött kabátomat. Aztán visszatértem, s akkor már tudtam imádkozni.”

Ezt akartam elmondani azoknak, akik félnek a személyes imától és nem akarnak elidegenedni szenvedő testvéreiktől.

Ha imádkozol, ha komolyan imádkozol, ha igazságban imádkozol, maga Isten ajándékoz meg téged több erővel és több szeretettel, hogy ingyenesen szeresd és nagyobb tapintattal szolgálj őket.

Hallom ellenvetésedet: Dehát akkor a múltban miért botránkoztattak meg oly sokan „éteri” kereszténységükkel, álszent szívük keménységével, miért zárták el magukat hermetikusan az igazságosság és a népek fölszabadítása minden problémájától?

Pedig ezek imádkoztak, szemlélődtek!

Nem, testvérem: ha imádkoztak, imájuk csupán üres retorika volt: ha szemlélődtek, a nagy semmit szemlélték.

Becsaptak téged és becsapták az Egyházat.

Nem lehet a személyes Istenhez imádkozni, vagyis szeretni a személyes Istent, s ugyanakkor érzéketlenség maradni a szenvedő testvér láttán.

Képtelenség.

Aki imádkozik, s nem szenved szenvedő testvére

miatt, az nem az élő Istenhez, hanem egy árnyhoz imádkozik.

Mert ha te az élő Istenhez imádkozol, te, aki élő vagy, Ő, az Élő, élő testvéreidhez küld téged.

Ha az élő Istenhez imádkozol, ez az ima a megfeszített Krisztus meggyötört szívéen halad keresztül; Ő az egyetlen példaképe annak, hogyan kell szeretni az Atyát és a testvéreket; Ő az a metszéspont, ahol találkozik az Abszolútum vertikális és az üdvösségre váró emberiség horizontális vonala.

Krisztus után elválaszthatatlan lett az Atya és a testvérek szeretete!

Ha a testvérek szeretetével kezded, vigyázz, el ne válaszd az Atya szeretetétől!

Az Atya Személy, és joga van arra, hogy szeresd, amint testvéreidnek is joguk van a szeretetre.

A személyt pedig önmagáért szeretjük, nem pedig másokért.

Ha egy valakit csak másokért szeretünk, akkor egyszerűen eszközt csinálunk belőle, s abban mindenki megegyezik, hogy ez nem helyes.

Ha azonban elhatároztuk, hogy az embert nem fokozzuk le eszköz-szintre, miért tesszük ezt meg Istenel?

Nem mondhatod tehát: „Amikor a testvért szeretem, akkor szeretem az Atyát”, aminthogy ezt sem mondhatod: „Amikor az Atyát szeretem, szeretem a testvért”.

Szeretned kell az Atyát és szeretned kell testvéreidet, valamennyit.

A szeretet mindig személyes, és csak akkor erős és kitaró, ha személyes.

Nem mondhatod: „Szeretem Krisztust a testvérek

közösségében”, ha előbb nem szereted Krisztust önmagáért, mint Személyt, mint Fiút.

A misztikus Krisztust, vagyis az Egyházat, kétségtelenül Isten népe titokzatos jelenlétében kell szeretni, de létezik Krisztus Személye is, akit szenvedélyesen kell szeretnünk, amint a Szentlélek Személyét is minden erőnkkel szeretnünk kell, s létezik az Atya Személye, akit lényünk minden erejével, egész szívünkkel kell szeretnünk.

Ezt jelenti a Főparancs.

* * *

Manapság az Egyházban sokakat ez a kérdés nyugtalanít: Mit kell tenni? Mit kell mondani? Mit kell adni? Térjünk rá erre a kérdésre.

Nem veszitek észre, milyen sok fölösleges dolgot csinálnak?

Adnak valamit, amiben nincs élet...

Mondanak valamit, valami nagyon unalmasat, amit senki sem hallgat meg.

Ha összeraknánk a fölösleges gyűlések, összejöve-telek által elvesztegetett órákat, majd végtelen szám jönne ki.

S milyen mérhetetlen unalom tölti el Isten népe gyülekezetét, amikor olyan valaki beszél, akiben nincs meggyőződés, prófécia, szavai üresen konganak!

Mi más tölthet el meggyőződéssel, mint a hosszú ima?

Ki ad számára prófétai szavakat, ha nem Isten, minden prófécia adója?

S mi más adja meg szavaim hitelességét, mint személyes Isten-tapasztalatom?

Tudom, ha nem imádkozom, halott, néma vagyok, képtelen, hogy bármi értékállót mondjak.

Tudom, ha nem keresem Isten személyes szeretetét, cselekvésemben tétova és esetlen vagyok.

Tudom, ha nem szemlélődöm, nincs bennem prófécia, menny, evangéliumi újság.

Már mondtam nektek, hogy Isten mindig „újdonsággként” jelenik meg előttem, mint örökkön új és mint aki képes mindent megújítani. Nos, csak arcának szemlélésében találok meg azokat a helyes szavakat, amelyeket testvéreimnek kell mondanom.

Nem kultúrát, technikát, politikát, művészetet vagy tudományt várnak tőlem, hanem prófétikus szót, amely abban segíti őket, hogy belépjenek az Országba.

Ezeket a szavakat pedig egyedül Isten bírja, s annak adja meg, aki keresi, nem pedig annak, aki azt mondja, hogy nincs ideje vele maradni.

„Nincs időm imádkozni, mert ezt meg azt kell tennem” — aki ezt mondja, így is fogalmazhat:

„Nem ismerem Istent, de beszélni akarok róla.

Nem szeretem Istent, de meg akarlak titeket tanítani az ő szeretetére.

Én szem elől tévesztettem őt, de meg akarom nektek mutatni, hol található”.

Mindez megtörténhet, de egyáltalán nem logikus, s csak logikátlanságunkat tanúsítja.

Mondjátok, hát van valami borzasztóbb, mint egy logikátlanság Istennel való kapcsolatunkban?

Gondolkodjatok egy kicsit!

X. FEJEZET

*„Te Péter vagy és erre a kősziklára...”
(Mt 16,18)*

Egyház, mennyire támadható vagy, s mégis mennyire szeretlek!

Mennyit szenvedtem miattad, s mégis mennyit köszönhetek neked!

Szeretnék lerombolva látni, s mégis annyira szükségem van jelenlétedre!

Oly sokszor megbotrántkoztattál, s mégis megérttetted velem, mi az életszentség!

Semmit sem láttam még a világon, ami tenálad zavarosabb, kompromittáltabb, hamisabb volna, s semmit sem tapintottam, ami nálad tisztább, nagylelkűbb és szebb lenne. Hányszor voltam már azon a ponton, hogy becsapom előtted lelkem ajtaját, s hányszor imádkoztam azért, hogy biztos karjaid között halhassak meg!

Nem, nem tudok megszabadulni tőled, mert én is „egyház” vagyok, de mégis nem vagyok teljesen „te”.

Különben is, hová mennék?

Talán építsek egy másikat?

De csak ugynazokkal a hibákkal építhetném, hiszen most is saját hibáimat viszem beléd. S ha fölépítem, az én egyházam lesz és nem Krisztusé.

Elég idős vagyok már ahhoz, hogy megértsem, nem vagyok jobb, mint a többiek.

Tegnapelőtt egy barátom ezt a levelet küldte be egy újsághoz: „Kilépek az Egyházból, mivel az, a gazdagokkal való szövetsége miatt, elveszítette hitelét”.

Sajnálom őt!

Vagy szentimentális és nincs megfelelő tapasztalata, s ebben az esetben fölmentem, vagy gőgös, aki hiszi, ő jobb, hitelesebb, mint mások.

Senki sem hiteles, míg ezen a földön él.

Szent Ferenc így ordított: „ Te szentnek hiszel, s nem tudod, hogy még gyermekeim lehetnek egy prostituálttól, ha Krisztus nem segít!”

Nem, a hitelesség nem az emberek, hanem csak egyedül Isten, Krisztus tulajdonsága.

Az embereket a gyöngeség jellemzi, legföljebb olykor a jó akarat, hogy a kegyelem segítségével valami jót tegyenek; ez a kegyelem viszont a látható Egyház láthatatlan vénáiból fakad.

Talán a tegnapi Egyház jobb volt mint a mai? Vajon a jeruzsálemi Egyház hitelesebb volt, mint a római?

Amikor Pál Jeruzsálembé érkezve nagy karizmatikus ihlete szárnyán szívében magával hozta az egyetemesség utáni szomját, vajon Jakabnak a körülmetelésről mondott szavai és Péter gyöngesége, aki az akkori gazdagokkal (Ábrahám fiaival) időzött és botrányt okozva csak a tisztákkal étkezett, — nos, mindez képtelen ébresztett benne az Egyház igazságára vonatkozóan, amelyet Krisztus nemrégiben alapított? Vajon nem jutott eszébe, hogy inkább Antiochiába vagy Tarzusba menve egy másikat alapítson?

Vagy amikor Szienai Szent Katalin látta, milyen piszkos munkát folytat a Pápa saját városa ellen, szíve városa ellen: megfordult-e fejében az a gondolat, hogy a szienai, áttetszően tiszta dombokon egy másik egyházat alapít, tisztábbat, mint a bűnökkel és piszkos politikával annyira beszennyezett római egyház?

Nem; nem hiszem, mivel Pál is és Katalin is kü-

lönbséget tudott tenni az Egyházat alkotó személyek — „az Egyház személyzete”, mondaná Maritain — és az egyháznak nevezett közösség között, amely minden más emberi közösségtől eltérően „mint Krisztus jegyese Istentől egy természetfölötti, szent, szeplőtelen, tiszta, hibátlan, tévedhetetlen személyiséget kapott, s aki méltó arra, hogy legédesebb anyaként szeressen.”

Ez jelenti Krisztus igazi Egyháza kifürkészhetetlen misztériumát.

Jóllehet, csak bűnösökből — s micsoda bűnösökből! — áll, megvan ahhoz a hatalma, hogy megadja nekem a szentséget.

Mindenható és legyőzhetetlen hittel állandóan megújítja az eukarisztikus misztériumot, ugyanakkot sötétben tapogatózó gyöngé emberekből áll, akiknek minden nap harcolniuk kell a kísértés ellen, nehogy elveszítsék hitüket.

Átlátszóan tiszta üzenetet hordoz, ugyanakkor bele van testesülve ebbe a szennyes világba.

A Mester szelídségét és erőszakmentességét hirdeti, ugyanakkor a történelem folyamán seregeket küldött a hitetlenek lemeszárlására és megkínózta az eretnekeket.

Az evangéliumi szegénység üzenetét terjeszti, s mást nem keres, mint pénzt és a hatalmasok kegyeit.

Elég, ha elolvassuk az inkvizíció által Szent Jeanne d'Arc ellen lefolytatott pör anyagát, hogy meggyőződjünk arról: nem Sztálin volt az első, aki papírokat hamisított és lealacsonyította a bírakat.

Elég arra gondolni, milyen fenyegetéssel csikarták ki az ártatlan Galilei aláírását, hogy meggyőződjünk: bár Egyház, mégis az Egyház emberei, személyzete, gonosz emberek, romlott személyzet, akik olyan nagy

hibákat követhetnek el, mint a föld nap körüli röppályája.

Fölösleges mást várni az Egyháztól, mint a tévedhetetlenségnek és esendőségnek, a szentségnek és a bűnnek, a gyöngeségnek és a bátorságnak, a hitelességnek és a hitelvesztettségnek ezt a misztériumát.

Akik ettől a valóságtól eltérő dolgokról álmodnak, csak időt veszítenek, s mindig előlről kezdik az ügyet. S ezzel azt mutatják meg, hogy nem értik az embert.

Mert pontosan az ember, mit olyan, teszi az Egyházat láthatóvá, mégpedig a maga gonoszságában és ugyanakkor azzal a legyőzhetetlen bátorsággal, amelyet a Krisztusba vetett hit adott neki, és amelyet Krisztus szeretete éltet.

Fiatal korban nem értettem, miért akarta Jézus, hogy Péter legyen az Egyház feje, az első pápa, hiszen az megtagadta Őt! Ma már nem csodálkozom s egyre jobban megértem, hogy amikor egyházát egy áruló, egy olyan ember sírja fölé építette, aki megrémült egy szolgáló fecsegésétől, figyelmeztetni akart, hogy mindnyájan maradjunk meg az alázatban és esendőségünk tudatában.

Nem, nem lépek ki ebből az ennyire gyönges sziklára épített Egyházból, mivel eszembe sem jut, hogy egy még gyöngébbre — saját magamra — alapozva egy másikat építsek.

Különben is mit számítanak a kövek? Krisztus ígérete számít, a köveket összetartó cement, vagyis a Szentlélek. Egyedül a Szentlélek képes Egyházat építeni ilyen magunkfajta rosszul megfaragott kövekből.

Egyedül a Szentlélek képes minket összetartani, bár határtalan kevélységünk centrifugális ereje ellenkező irányban hat.

Amikor hallom az Egyház elleni bírálatokat, nekem is tetszik, úgy tekintem, mint a jó utáni vágyból és a dolgok szabad és világos látásából fakadó komoly és mély elmélkedést.

„Legyünk szegények... evangéliumiak... Nem szabad szövetséget kötnünk a hatalmasokkal, stb...”

Amikor azonban azt látom, hogy ez a bírálat meghatározott személyeket, azaz plébánosomat, püspökömet, pápámat illeti, sőt engem is, akkor rájövök, hogy én is ehhez a családhoz tartozom, ebben a bárkában hajózom, hogy mint bűnös, én magam is vérrokona vagyok az anyakönyvezett bűnösöknek.

Akkor arra törekszem, hogy saját magam ellen kontesztáljak, s mindjárt észreveszem, milyen nehéz a megtérés.

Mert előfordulhat, előfordul, hogy egy nagyszerű ebéd után a portugál gyarmatosítás égető problémáiról vitatkozom, s közben elfelejtem, hogy a konyhában feleségem és anyám mossák el azt a rengeteg edényt, amit én tudós szociológus barátaimmal elhasználtam. Vajon nem szívünk mélyén kell-e keresnünk a kolonializmus szellemét?

Mert megtörténhet, és megtörténik, hogy ugyanabban a pillanatban, amikor dühödt kirohanást rendezek a feketéket lenéző rasszista fehérek bűnei ellen, rá kell jönnöm, hogy az a típus vagyok, akinek mindig igaza van, aki azt mondja apjának, hogy nem ért semmit, mivel csak egyszerű paraszt, vagy én vagyok az, aki mindennap meggyújt egy csipetnyi tömjént az előtt a bálvány előtt, akinek az a szerencse jutott osztályrészlül, hogy egy „igazgató”, egy „főnök”, egy „elkötelezett”, egy „maestro” lehet, vagy ha nő, akkor „egy jó test”.

Ekkor eszembe jutnak Jézus szavai: „Ne ítélkezzetek, hogy fölöttetek se ítélkezzenek! Amilyen ítélettel ti ítélkeztek, olyannal fognak majd fölöttetek is ítélkezni. Amilyen mértékkel ti mérték, olyannal fognak majd titeket is visszamérni” (Mt 7,1-2).

Nem, nem árt, ha bíráljuk az Egyházat, ha egyidejűleg szeretjük is. A rossz akkor kezdődik, ha kívülről állóként kontesztálunk ellene, mint tiszták, feddhetetlenek. Nem rossz, ha bíráljuk a bűnt; a baj akkor kezdődik, ha mindezt másoknak tulajdonítjuk, magunkat pedig ártatlannak, szegénynak és szelídnek minősítjük.

Ez nagy baj.

Manapság szeretik mondogatni: „Az Egyház legyen hiteles” — nos ezen vég nélkül lehet vitatkozni.

Hiteles ki előtt? Aki még csak nem is hisz Istenben? Lehetetlen. Az Egyház érthetetlen azok számára, akik az ablakból néznek ki rá.

Vagy aki nem hisz Krisztusban? Abszurdum. Az Egyház misztériuma ugyanaz, mint Krisztus misztériuma. Aki nem hisz az egyikben, nem hihet a másikban sem.

Vagy az előtt, aki hiszi, hogy Jézus az Isten Fia? Nos, igen.

Az Egyház hiteles azok számára, akik hisznek Jézusban, mert Ővé az Egyház, az Ő folytatása, az Ő teljessége.

Hitelességének indítékai azonban nem a főpapok erényei vagy a keresztények jósága, vagy ezek politikai nézetei. Hitelessége abban áll, hogy tagjainak 2000 év óta elkövetett bűnei ellenére az Egyház megőrizte a hitet; ma reggel is láttam egy papot, amint ezt mondta a kenyér fölött: „Ez az én testem”, aztán nekem adta Mesteremet, Uramat, Istenemet.

A hitelesség abban a tényben áll, hogy húsz évszázad harcai, megosztottsága, kísértései ellenére is még eleven test, ima- és kegyelmi közösség vagyunk. Jézus szavait — „S a pokol kapui nem vesznek erőt rajta” — ma drámai valóságként halljuk.

Az a hitelesség motívuma, hogy Krisztus szenvedése folytatódik a földön: szentjeiben, vértanúiban és magukban a keresztényekben, akik, bár tökéletlenek, mégis igazán szeretik Krisztust, egyesülve vannak Vele, egységben élnek vele. Ezek az Egyház misztériumában találják meg azt az egyetlen környezetet, amely jelenvalóvá tudja tenni az isteni Mestert és hallatni tudja élő szavát.

Hogy ez misztérium, tagadhatatlan.

Elfogadom, hogy az Egyház valóságát, a személy-Egyházat — akárcsak az eukarisztiát — csak a hit által föllebbenthető fátyol takarja, de szeretném ugyanazt mondani, mint Péter Jézusnak az élet kenyérééről mondott beszéde után — amely beszéd oly sok embert sodort válságba és egyeseket a csoportból való kilépésre készítetett —: „Hová mennének? Az örök élet igéi nálad vannak”, nos, ezt mondom az Egyháznak, Egyházamnak.

* * *

Az Egyházra gondolva nem a köveket kell szemügyre vennünk: legyen az Péter, Jakab vagy Pál.

Jézus rá vonatkozó ígéretére kell figyelniünk: „erre a sziklára építem Egyházamat”, s főképp arra a Személyre, aki Jézus és az Atya nevében összeforrasztja a széteső elemeket. Ez a Személy a Szentlélek.

Az Egyház misztériuma a Szentlélek misztériuma,

vagyis azé a teremtetlen szereteté, aki egyesíti az Atyát a Fiúval és aki — pünkösdi kiáradása után — Krisztusban egyesít minket Istennel.

A Szentlélek Isten mosolya a Jézus vérében megmosott emberiségre; mintegy a Szentlélek jelzi Isten ránk vonatkozó bensőséges bizalmát. Isten a Szentlélekben szeretettel tekint az emberiségre s megadja neki azt a lehetőséget, hogy egyesüljön Vele és Őbenne a testvérekkel.

A Szentlélek, az Atya és Jézus Lelke jelenti Isten ünnepét, Isten örömét, Isten ujjongását, Isten teremtő erejét. Isten sebeinkre tett ujját, Isten szívünkbe sugárzó fényét, Isten bűneinkre öntött irgalmát. A Szentleket lehet tetten érni abban, ami Zakeussal történt Jézus átvonulásakor: „Vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha megcsaltam valakit, négyszeresen fizetem vissza”; aztán abban, ami a Jézus által megindított Magdolna szívében végbement; az Atya által megvilágosított Péter a Szentlélekben mondja: „Te Krisztus vagy, az élő Isten Fial”

Ki törődik most már Zakeus csaláisaival, Magdolna bűneivel, Péter gyöngeségével!

Ők is, én is és mindazok, akiknek még meg kell térniük, az Egyházat alkotjuk. Az Egyház az a rabló, aki Palesztina valamelyik kis falujában garázdálkodik, de akit Jézus már maga mellé vár a Kálváriára. Igen, az Egyházhoz tartoznak a gonosztevők, a hatalmaskodók, a kizsákmányolók, vagyis a gyógyulásra szoruló betegek, a szabadulásra váró megszállottak és vakok, a föltámasztásra szoruló halottak.

Az Egyházhoz tartoznak, és pedig nem azért mivel nekem rokonszenvesek vagy ki nem állhatom őket, mivel hozzám hasonlóan gondolkodnak vagy küzdenek el-

lenem; azért tartoznak az Egyházhoz, mivel Isten szeretete, vagyis a Szentlélek, rájuk tekint, bízik bennük és üdvözíteni akarja őket.

„Nem áldozhatok ellenséggel együtt, mivel le akarom győzni.”

Mi van még hitelesen evangéliumi ebben a harcias magatartásban?

Ne felejtjük el: ha én képtelen vagyok megbocsátani annak, aki nekem rosszat tett, Isten sem bocsátja meg azt, amit én rosszul tettem (lásd Máténál a könnyörtelen szolgáról mondott párbeszédet).

Ha én képtelen vagyok bízni ellenségem megtérésében, Isten is megvonja tőlem bizalmát, a Szentlelket. És ki vagyok én a Szentlélek nélkül?

* * *

Az Egyház legnagyobb titka pontosan ez: lemondok arról, hogy elzárjam szívemet ellenséges testvéreim elől és arról, hogy Isten gyermekei közösségében bírójává tegyem magam.

Ez a misztérium.

A jónak és a rossznak, a nagyságnak és a nyomorúságnak, a szentségnek és a bűnnek ez a keveréke jelenti az Egyházat, — s végeredményben én vagyok ez.

Bár az Egyházban élők közül senki sem mondhatja, hogy ő az Egyház, hiszen az Egyház messze meghaladja az egyeseket, mindnyájan félelemmel és határtalan örömmel gondolhatunk arra, hogy Isten és az Egyház kapcsolatában van valami, ami a mi szívünkben történik.

Mindnyájunkban visszhangot kelt az a fenyegetés és az a szelíd szeretet, amellyel népét, az Egyházat ke-

zeli Isten. Az Egyháznak és nekünk, mindnyájunknak mondja Isten: „Eljegyezlek magamnak örökre” (Óz 2,21); ugyanakkor emlékeztet minket a valóságra: „Meg akarlak tisztítani tisztátalanságod szennyétől, de nem lettél tiszta, nem tisztultál meg szennyedtől” (Ez 24,13). A próféták olvasása megéreztetni velünk, hogy mindaz, amit Isten népének, Izraelnek mond, nekünk szól, külön-külön mindnyájunknak.

A számos fenyegetés és a kegyetlen büntetés volta-képp a szeretet és az irgalom szavai. Az Egyházra és szegény lelkemre gondolva azt mondanám, hogy Isten nagyobb, mint a mi gyöngeségünk.

S valami, ami még szebb.

A Szentlélek, aki a Szeretet, képes arra, hogy minket gazembereket, és házasságtörőket szentnek, szeplőtelennek és szépnek lásson.

Ha valóban szívünkig hatol Isten bocsánata, akkor az Zakeust és a vámost áttetszően tisztává, Magdolnát, a bűnös nőt, szeplőtelenné teszi.

Mintha a rossz nem tudott volna lehatolni az ember metafizikai mélységéig. S mintha a szeretet megakadályozta volna, hogy a szeretettől eltávolodott lélek elrothadjon!

„Hátam mögé vettem bűneidet”, így biztosít mindegyikünket az Úr megbocsátásáról, majd folytatja: „Örök szeretettel szerettelek, azért megőriztem irántad irgalmasságomat. Újra fölépítelek és te fölépülsz, Izrael szűzi leánya” (Jer 31,3-4).

„Szűznek” nevez minket, még ha romlott testtel, lélekkel és szívvel tértünk is vissza hozzá.

Igen, Isten valóban Isten, vagyis az egyetlen, aki képes mindent megújítani!

Ezért nem annyira az érdekel, hogy új eget és új

földet hoz létre, nekem az a fontos, hogy új szívet adjon nekünk.

Ez pedig Krisztus műve.

—Ez történik az Egyház isteni miliójében.

Csak nem akarjátok megakadályozni, az új szívek teremtését azzal, hogy valakit kiúztok Isten népe közösségéből?

Vagy azt akarjátok, hogy más, biztosabb helyet keresve, elveszítsétek Isten Lelkét?

XI FEJEZET

*„Szeressétek egymást,
amint én szerettelek benneteket!”
(Jn 15,12)*

A „caritas” az Isten szeretetének a módja; magának Istennek a szeretete.

Személy, akinek a neve Szentlélek.

Ő a Szeretet, aki egyesíti az Atyát a Fiúval.

Ő a Szeretet, aki pünkösdkor a szívünkben kiáradt.

Nem vízzel, hanem a Szentlélek, azaz a személyes Szeretet tüzével vagyunk megkeresztelve.

Aki bírja a Szentlelket, az mindent megért; aki nem bírja vagy nem hallgat rá, az nem ért meg semmit.

A lelkünkben lévő világosságot és sötétséget ez a Lélek hozta létre.

Leereszkedve a káoszra, ez a Lélek teremtette meg a Mindenséget.

Amikor árnyékával beborította a názáreti Máriát,
a nő teste Isten Fia testévé lett.

A Megtestesülés a Szentlélek és a Máriában élő
emberiség gyümölcse.

Aki ebből az egyesülésből született, azt nevezük
Jézusnak.

Jézus Isten, aki az ember testében él.

Ezért fia egyidejűleg az embernek és az Istennek.

Amit az ember fiaként tesz, azt Isten Fiaként is te-
szi.

A két természet egyetlen Személyhez tartozik, Jé-
zuséhoz.

Jézus az emberré lett Isten.

Jézus a hozzám közel jött Isten.

Jézus az én Mesterem.

Az a mérték, a törvény és az Igazság, amit Jézus
tesz.

Evangéliumának kellene lennie annak a mércé-
nek, amely megszabja ezen a földön mindnyájunk élet-
módját.

Ez az egyetlen könyv, amelyet kívülről kell tud-
nunk.

A szeretet Evangéliuma.

* * *

„Szeressétek egymást, amint én szerettelek benne-
teket!” (Jn 15,12)

Ez mindennek az összoglalata.

Nem mondhatom: képtelen vagyok szeretni, mert
Ő ezt válaszolja: „Pünkösdkor megadtam neked a sze-
retetet.”

Nem vághatok vissza neki ezzel: „De hát mi a sze-

retet? Hogyan ismerjem meg?”, mivel Ő ezt fogja nekem mondani: „Tégy úgy, ahogyan én tettem; szeress, ahogyan én szerettem”.

És Te hogyan szeretted, Jézus?

„Úgy szerettelek, hogy meghaltam érted. Törekedj arra, hogy te is életedet add testvéreidért”.

Jézusom, mit jelent, hogy haljak meg testvéreimért?

Várom kell, hogy én is olyan végre jussak, mint te?

Nem, nem gondolom, és nem is kívánom, mert ugyan jó, keresztrefeszítve meghalni, de az nem jó, hogy legyenek keresztrefeszítők. Most megmagyarázom, mit jelent a testvéreidért való halál. Figyelj ide:

„Szeresd ellenségedet, tégy jót haragosaidal” (Lk 6,27)

„Ha arcul üt valaki, tartsd oda neki másik orcádat is” (Lk 6,29)

„Annak, aki elveszi köntösöd, add oda ruhádat is” (Lk 6,29)

„Légy irgalmas, amint Atyád is irgalmas” (Lk 6,36)

„Ne ítélj..., bocsáss meg” (Lk 6,37)

„Miért látod meg a szálkát embertársad szemében, amikor a magad szemében a gerendát sem veszed észre?” (Lk 6,41)

Nagyobb akarsz lenni? Légy szolga, légy cseléd” (Mt 20,27)

Elég, Jézusom. Sokat hallottam már ezeket a szép szavakat, de hajlamos vagyok arra, hogy elfelejtsem.

Azt szeretném, ha egy világos példával magyaráznád meg a dolgot.

„Nos, olvasd el a tékozló fiúról szóló példabeszédet. Én vagyok az atya, aki megbocsát.”

„Ha veled hasonló esik meg, tégy te is így a fiad-
dal. Ez az egy módja annak, hogy meghalj fiadért.”

Vagy egy másik példa.

„Emlékszel a jerikói úton történt bűntényre, amikor a rablók megtámadtak egy kereskedőt, aztán félholtan otthagyták az útszélen?”

Ne úgy tégy, amint akik az aszfalton hagyják a sebesültet, nehogy bepiszkolják kocsijukat vagy időt veszítsenek. Állj meg és vedd föl testvéredet.

Ez is egyik módja annak, hogy meghalj érte.”

Még egy másik eset.

„Emlékszel arra a szolgálóra, akinek ura elengedte óriási adósságát, valami tízezer talentumot, s aki aztán képtelen volt arra, hogy barátjának elengedje egészen jelentéktelen tartozását?”

Ne így tégy. Törekedj arra, hogy elfelejtsd barátaid tartozását... és így megtanulod, hogy kicsit meghalj értük.”

Jézusom, még egyet mondj, de ne példabeszédet, hanem olyat, amit Te éltél meg...

„Arra kényszerítesz, hogy valami személyes dolgot mondjak el.

Júdás esete különösen sok aggodalmat okozott, sokat szenvedtem miatta. Én választottam őt, mint a többi is.

De nem ment a dolog. Bárhogyan próbálkoztam is, nem lépett be, nem akart belépni az Ország, az Örömhír követelményeinek világába. Már Kafarnaumban, az eukarisztiáról szóló beszéd után megértettem, hogy arra az útra lépett.

És mégis...

És mégis elviseltem őt, úgy, mint a többi, mintha semmi se lenne. Továbbra is szerettem...

Szinte maga adott alkalmat arra, hogy megszabaduljak tőle.

Elkezdett lopkodni a közös kasszából. Gyakran meggyőződhettem róla. Elég lett volna egy kis följelentés, letartóztatják, s én megszabadulok tőle.

Nem mondtam neki semmit.

Az volt a véleményem, hogy minden embert szabadnak kell hagyni döntéseiben.

Atyámnak is ez a véleménye, aki, jóllehet megtehetette volna, soha nem állította le a bűnösöket. Atyám nem diktátor, rendkívül érzékenyen óvja minden ember szabadságát.

Én is tiszteletben tartottam annak szabadságát, aki el akart engem árulni.

El is árult.

Amikor a templomi szolgák kíséretében rejtekhelyemre érkezett — ezt csak ő ismerte —, elfogadtam csókját, mert odáig jutott, hogy csókkal árult el!

Szeretném, ha tanítványaim megértenék, hogy az az Ország, amelyet közösen építünk, különbözik minden más országtól, mivel ez az igazi, nem pedig a színlelt szeretet országa.

Az igazi szeretet ritka jelenség, és rendkívül nehéz.

Lásd, arról van szó, hogy mi haljunk meg, s nem arról, hogy mi tegyünk el láb alól másokat.

Igen könnyű más szívébe beledöfni a kardot; sokkal nehezebb ezt saját szívünkbe verni. Pedig ezt jelenti az én forradalmam.

Ezért fogadtam el szabadon, hogy fölmenjek a Kálváriára.

Gondolod, hogy nem tudtam volna magam megszabadítani?

Nem, nem akartam reményt adni azoknak, akik az Örömhírben egy evilági eszményi ország megteremtését látták, amelynek én lettem volna a királya.

Mindig ugyanaz csapja be az emberek szívét: uralom, erő, jólét, függetlenség mindentől és mindenkitől, állandó egészség, örök élet a földön, folytonos győzelem.

Aztán a végén mindig meg vannak döbbenve, hogy a valóság egészen más.”

Milyen ez a valóság?

A valóság az, hogy ez az „Ország nem ebből a világból való” (Jn 18,36).

A valóság az, hogy van egy átmenet, amelynek a halál a kapuja.

A valóság az, hogy nincs föltámadás halál nélkül.

Barátaim mindezt nagyon könnyen elfelejtik, pedig így van.

Nem csupán arról a halálról van szó, ami a földi élet befejező aktusa, hanem arról, amellyel magamhoz alakítalak benneteket, amit mindennap el kell fogadnotok, hogy mindennap föltámadjatok.

A Kálvárián elszenvedett halálom után az Ország fiai meghaltak velem, eltemetkeztek az én halálomban; föltámadásuk után ők is velem együtt föltámadtak. Amint én nem szakítottam el egymástól a két időt, a két valóságot, úgy ők sem tehetik meg, ők sem szakíthatják szét a két misztériumot.

Túlságosan könnyű ujjongva ünnepelni föltámadásomat, azonban nem méltányos, ha valaki nem akarja megélni halálomat is, — bármennyibe kerüljön is.

Azért nehéz szeretni, mert halál nélkül akarnak föltámadni.

Ha az egymást szeretők közül nem áll mindkettő

készen arra, hogy meghaljon a másokért, a szeretet igen hamar elhervad, elenyészik, eltűnik.

Ha valaki készségesen meghal testvééréért, kibontakozik benne a szeretet, teljessé, örökkévalóvá válik.

Aki szeret, annak készen kell lennie a halálra.

Én is így tettem, meghaltam értetek.

Írántatok való szeretetem örök, legyőzhetetlen.

Tegyetek ti is úgy, amint én tettem, szeressetek úgy, ahogyan én szerettem, s megismeritek a boldogságot. És ne felejtsetek el, hogy az irgalom egy tette többet ér minden ravaszkodásnál, s hogy diplomatikusság magatartástokat száraz falevélként sodorja el a szél.

Ne felejtsetek, hogy jobb veszíteni, mint győzni, amikor a veszítés azt jelenti, hogy megalázkodtatok testvéretek előtt.

Eláruljam nektek annak a titkát, hogy futhattok gyorsan a szeretet útján, s hogyan élhettek a szív békéjében? Íme:

— biztosítsátok az első helyet annak, akit szerettek, magatok válasszátok az utolsót;

— alázzátok meg magatokat önként, amint isteni mivoltomban én is megalázkodtam;

— azzal törődjete, hogy szeressetek, s ne azzal, hogy benneteket szeressenek;

— ne az emberi dicsőséget keressétek, hanem szolgáljátok őket;

— ne játsszátok meg az áldozatot, hanem legyetek boldogok, hogy rejtett és örvendező áldozat lehettek;

— ne higgyetek a fegyverek erejében, még ha azaz forradalmat lehet is végbevinni;

— a szeretet hatalmában higgyetek;

— ne akarjátok megtéríteni a világot, saját magatok térjete meg;

— minél kisebbek és szegényebbek lesztek, annál boldogabbak;

— amikor a szeretet keresztre feszít benneteket, ne felejtsetek, hogy mellettetek vagyok”.

XII. FEJEZET

*„Maradjatok szeretetemben”
(Jn 15,9)*

Jézusom, olyan jó téged hallgatni! Beszélj még egy kicsit, kérlek!

„Mit akarsz, hogy mondjak?”

Tegnap megadtad a szeretet törvényét, a te szeretetedét, s megértettem, hogy Te vagy a törvény. Te vagy a szeretet Evangéliuma. Te vagy a szeretet módzata.

Segíts, Jézusom, hogy nyomodba lépjek. Oly nehéz! Ne hagyj magamra!

„Miért mondod: ne hagyj magamra... Én soha nem hagylak egyedül, nem tehetem, mert benned vagyok.”

Jézusom, te bennem?!

Egyike a szép szavaknak, amit köztünk mondogatnak. De igaz, egészen így van?

Valóban ténylegesen bennem vagyok?

Milyen misztériumot jelentenek szavaid!

„Igen, testvérem, benned vagyok.

Mire lett volna jó értetek följánlott szeretet-halálom, ha nem valósult volna meg egyesülésünk?

Azért haltam meg, hogy megszüntessem a szétválást, és létrehozzak egy olyan Országot, amelyben — ha valaki velem akar lenni — velem van.

Nekem nem okoz nehézséget, hogy veletek legyek, hiszen komolyan szeretlek benneteket. Olykor ti menekültök el tőlem, szeretnétek messze lenni.

Talán nem így van?”

Igen, Jézusom, igazad van. S most világos lesz előttem, amit az utolsó vacsorán mondtál: „aki ismeri és teljesíti parancsaimat, az szeret engem. Aki szeret engem, azt Atyám is szeretni fogja. S én is szeretni fogom és kinyilatkoztatnom magam neki” (Jn 14,21).

Szeretnem kell tehát Téged, hogy kinyilatkoztasd magad nekem; ez a szabály.

Vagy nem így van?

„Olvasd tovább János evangéliumát, mit találsz?”

„Aki szeret engem, az megtartja tanításomat, s Atyám is szeretni fogja. Hozzá megyünk és benne fogunk lakni” (Jn 14,23).

„Íme, János nem felejtette el, amit azon a gyönyörű és félelmetes estén, az utolsó vacsora estéjén mondtam.

Benne fogunk lakni. Én és az Atya benne lakunk azokban az emberekben, akik hallgatják szavaimat és hisznek benne.”

Hogy lehetséges ez, Jézusom?

Te elmentél a földről, meghaltál, föltámadtál, fölmentél a mennybe.

„Olvasd, mit mond János, aki a legérzékenyebben figyelt erre a gondolatra.

„Nem hagyalak árván benneteket, hanem visszajövök hozzátok” (Jn 14,18).

Nem szoktam tréfálni, amit mondok, igaz.

„Ha egyszer ezt mondtam: visszajövök hozzátok, azért mondtam, mert vissza akartam térni és veletek maradni.

A világ kezdetétől fogva ez volt az üdvösségterv. Az Ország voltaképp ez: ti bennem és én bennetek. Az én halálom megszüntette a különválást. Ezért mondtam nektek: „Isten országa közöttetek van” (Lk 17,21).

Ti meg, mint a gyerekek, a hold meg a csillagok között keresitek a mennyet, holott csak magatokba kellene tekintenetek, néznetek, csak éreznetek, élnetek kellene azt. Én, aki a Király vagyok, bennetek élek és együtt alkotjuk azt az országot, ami már megvan, még ha egyszer láthatóvá kell is még válnia és meg kell hirdetni az egész teremtett világnak.”

Hogyan élsz bennem, Jézus?

Hogyan tértél vissza hozzám?

„A halállal távoztam a világból és a Szentlélekkel tértem vissza hozzátok, aki az Atya Lelke és az én Lelkem, a mindent egyesítő szeretet.

A Szentlélek az Isten bennetek élő Szeretete. Ezért mondtam nektek: Isten lakik bennetek.”

Mily csodálatos mindez, Jézusom! Add, hogy soha ne feledjem el!

Segíts, hogy mindig bennem való Jelenléted tudatában éljek, ami ugyanakkor az Atya Jelenléte is. Adj bátorságot szavaidhoz: „Maradjatok meg szeretetemben” (Jn 15,9).

Mindent a te szeretettedben tenni. Azt hiszem, itt rejlik egész létünk kulcsa, keresztény életünk leghitelesebb összfoglalata. Hozzád kell hasonlunk, Téged kell hordoznunk, Veled el kell temetkeznünk, Veled föltámadnunk és már most Veled élni a dicsőségben.

„Tudod-e, miért hibáztok mindig, miért maradtok mindig csak az út elején, miért árnyékolja be életeket a félelem és a határozatlanság?

Azért, mert nem hiszitek ezt a valóságot, mert ezt a mondatot: Én bennetek, ti bennem, csak szóközi fordulatnak tartjátok, — pedig ez a színtiszta igazság.

Én valóban bennetek vagyok, és ti észre sem veszitek.

Oly ritka pillanat ez, amikor elidőztök velem, magatokban.

Olyan logikátlanok vagytok!

Miért rohangásztok annyit? Miért fecsegtok annyit?

Mindent tesztek, csak a legfontosabbat nem: nem tértek be szívetekbe, hogy találkozzatok velem. Hogy békében és csöndben engem hallgassatok.

Pedig megtanítanálak benneteket arra, mit tegyetek.

Ti azonban túlságosan is jól tudjátok, s úgy tesztek mindent, mintha én nem is léteznék.

Legjobban azt a mondatot felejtettétek el, amit leginkább meg kellene jegyeznetek: Nélkülem semmit sem tehettek. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy nélkülem nem tudtok repülőgépet gyártani vagy kenyeret sütni... hanem...

Azt akarom mondani, hogy nélkülem, aki a Kapu vagyok, nem léphettek be az Országba. Nélkülem, aki a Világosság vagyok, nem láthatjátok meg Atyám dolgait. Nélkülem, aki az Élet vagyok, nem tehettek semmi értékeset abban a láthatatlan Országban, amelyen én alapítottam.”

Jézusom, mondd mi sért Téged a legjobban bennünk, akik követni akarunk téged?

„Ami a legjobban bánt, a ti hitetlenségtek. Úgy olvassátok — vagy majdnem úgy — az evangéliumot, mint valami mesét. Nem hiszitek, amit mondtam. Ha hinnétek, tudnátok, hogy eleven valóság vagyok bennetek, nem pedig valami érzelmösen szép frázis.

Nézzétek: ha hinnétek, hogy bennetek vagyok, ha a valóságban megélnétek szavamat — Maradjatok meg szeretetemben! — megoldódna valamennyi problémátok, kicsit komolyabb és kevésbé furcsa keresztények lennétek.

Imádkozni mentek, amikor cselekednetek kellene, és tevékenykedtek, amikor meg kellene állnotok, hogy gondolkodjatok, imádkozzatok.

Soha nem fogjátok föl a lényegét, mivel nem látok és nélkülem nem is láhattok világosan.

Gyakran egy imából bálványt faragtok, intézményesítetek, üres, szép szólamokat mondotok, hogy mit is kellene tenni, mert ugyebár... ez a szabály. Pedig ha szívetek mélyére, oda, ahol én élek, odülnétek elém, amint annak idején Mária, hogy hallgassatok... ó, akkor megtudnátok, mit jelent imádkozni, s már nem is tudnátok másképp, mint ahogy én sem tudok nem Atyámmal maradni.

„Ti bennem, amint én az Atyában, akitől egységünk származik”.

Igen, ez a szeretet!

Ami meg tevékenységeteket illeti, nos, tévedéseiteknek nincs határa!

Úgy tesztek, mintha minden tőletek függne, mintha tőletek származnék a teremtő erő!

Az apostoli tevékenységben úgy viselkedtek, mintha teremtők lennétek, holott nem vagytok, s nem is lehettek azok.

Egyetlen teremtő van: Isten.

Mekkorát tévedtek, s mindig újra meg újra!

Ebből fakadnak félelmeitek is, mivel a félelem függetlenségtek gyümölcse.

Az „erős”, a „nagy” lelkek egyik legnagyobb szenvedése az a félelem, hogy minden összeomlik, mindennek vége.

Ez a félelem akkor ébred, amikor valaki már hosszú ideje csak önmagába, valami teremtett dologba — még ha jó is —, az Egyházba veti bizalmát.

Nem, a bizalom egyedül csak Istent illeti meg, aki mindent megtehet, mivel Isten.

Ha az emberekről, éleslátásuktól vagy alkalmasságtól függött volna, az Egyház már az első jeruzsálemi összeütközés alkalmával szétesett volna.

Fogalmatok sincs arról, hogy történelme során az Egyház már hányszor porrá vált volna, ha nem tartotta volna fenn a benne működő Lélek jelenléte.

Ó, ha a pápák mind imádkoztak volna!

Ó, ha imádkoznának a püspökök és főképp a papok, akik igazán a legközelebbi kapcsolatban vannak a jó és a rossz igazi határával, vagyis az emberekkell! Minden milyen könnyű lenne!

Mennyire megtanítanám őket mindenre, hogy föl-fedném előttük a szívek és a történelem titkait!

Az ima azonban nem azt jelenti, hogy valaki térdelve vagy állva szép szavakat mond vagy szertartásokat végez. Imádkozni azt jelenti, hogy elismeritek saját határtalan gyöngeségeket és határtalanul bíztok Isten mindenhatóságában.

Az ima azt jelenti, hogy az egész üdvösségtörténet tartalmát jelentő ígéretben reméltek, nem pedig a szervezetek erejében vagy az emberi ravaszságban.

- Imádkozni annyit jelent, mint szeretni, mindent szeretetből tenni, nem csupán részt venni szertartásokon, amelyek különben is gyakran csak üres szólamokban végződnek, amikor már hiányzik az elszánt akarat Isten akarata teljesítésére.

Ó, ha a keresztények imádkoznának!

Milyen mások lennének a hitetlenek, s milyen könnyen fölismerné őket a világ!

Ehelyett mit látsz? Mi különbség van még pogányok és keresztények között?

És főképp miért nem tudnak többé a keresztények örömet sugározni?

Ez súlyos hiba, minthogy az üdvösség üzenete, ha üdvösség, öröme, ujjongásra készítet!

Miért olyan szomorú az Egyház?

Miért olyan unalmas a papság, miért feszegeti önazonossága természetének és léte céljának kérdéseit?

Egyetlen válasz van: a gyakorlatban — nem elméletben — „elhagytak engem, az élő vizek forrását, azért, hogy ciszternákat ássanak maguknak, ciszternákat, amelyek megrepedeznek, így nem tarthatják meg a vizet” (Jer 2,13).

Térjete vissza hozzám — mondaná a próféta —, „akkor aztán próbára tehetek, vajon megnyitom-e nektek az ég csatornáit, és bőséges áldást árasztok-e rátok” (Mal 3,10).

„Vagy talán túlságosan rövid a kezem ahhoz, hogy megváltást szerezzen” (Iz 50,2), talán képtelen lettem arra, hogy segítsek rajtatok?”

* * *

„Maradjatok szeretetemben, amint én is megmaradok Atyám szeretetében” (Jn 15,10).

„Hagyjátok ott bálványaitokat, amelyek úgyse tudnak segíteni.

Ne higgyetek a pénz erejében, ne támaszkodjatok a hatalmasokra. Énrám támaszkodjatok, aki Isten vagyok.

„Maradjatok meg szeretetemben” és maradjatok békében. „Én legyőztem a világot” (Jn 16,33). Ne elegyedjétek ezzel a világgal — „amit én már legyőztem” — a hatalom, a pénz, a szex világával, amelyet én össze fogok zúzni, a kárhozott, „a gonosz hatalmában lévő” (1Jn 5,19) világgal, amelyért „nem akartam könyörögni” (Jn 17,9).

Ne újságolvasással kezdjétek a napot, mert akaratlanul is a közvélemény rabjai lesztek. Imában várva a hajnalt kezdjétek meg napi fáradságos munkátokat.

„Citera, hárfá, ébredjétek!

Fölkeltem a hajnalt!”

(Zsolt 108,3)

Így tettek mindazok, akik a világban való jelenlétemmel jelölték meg a történelmet.

„Gyertek hozzám mindnyájan, akik elfáradtak, s akik terhet hordoztok, én megkönnyítelek benneteket. Vegyétek magatokra igámat, s tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű, s megtaláljátok lelketek nyugalmát. Az én igám kedves és az én terhem könnyű” (Mt 11,28-29).

Nem kell sokat mennetek, hogy hozzám jussatok, hiszen bennetek vagyok, lényetek középpontjában, lényetek legrejtettebb mélyén, a mennyben, az én mennyországomban és a ti mennyországotokban, vagyis azon a helyen, ahol találkozunk: ti és én és az Atya

a Szentlélekben: Ő egyesít minket a Háromságban és Ő egyesít titeket.”

XIII. FEJEZET

*„Üdvözlégy, kegyelemmel teljes,
az Úr van teveled” (Lk 1,28)*

Jézusom, megkérhetlek valamire? Beszélj nekem anyádról. Őt szemlélve az az érzésem, hogy még csak elgondolni sem tudom, ki ő.

Amikor kicsi voltam, édesanyám a rózsafüzért imádkoztatta velem. Akkor még meg volt az Egyházban ez a szokás, s ha ima közben el is aludtam, szívem mégis úgy megtelt békével, hogy egészen elborított.

Aztán az a korszak következett, amikor megtanultunk „gondolkodni”. Ima közben nem aludtunk már el, de eltűnt a telítettség, a béke, az öröm.

S főképp eltűnt édesanyád.

Közülünk hányan nem érzik őt magukhoz közel, már nem tudják, mit mondjanak neki. Sőt olyan is van, aki a Veled való kapcsolatba őt nem meri belevonni, mintha túlzástól félne, valami szentimentális ügytől, valami komolytalan ügytől, valami komolytalan dologtól...

Ne is szóljunk arról, aki hideg szívvel értekezik rólad, mindössze attól tartva, hogy ha nem beszél anyádról, akkor nem jó keresztény!

Azt hiszem, egyetlen témáról sem hangzott el annyi szólam, mint anyádéról.

Vagy nem így van?

Nos, én most azt szeretném, hogy beszélj nekem róla, te mondd meg, velünk van-e, amint veled volt Anyádként. S hogy odajön-e hozzánk, amint tehozzád odament, amikor kicsi voltál és szükséged volt rá.

„Rendben van, beszéljünk róla. Először talán azt mondom el, miért érzitek őt kevésbé közelinek, miért esik olyan nehezetekre a rózsafüzér, miért unjátok ezt az imát, ami pedig olyan egyszerű, gyermeki, ugyanakkor annyira kontemplatív.

Túlságosan értelmi beállítottságúak, túlságosan okoskodók lettetek. Nem annyira az Ő gyermekei vagytok, mint inkább Descartes követői.

Ne értsetek félre.

Jól van az, amikor a tudományos kutatásban használjátok az értelmet és az ítélőképességet: ezen a területen ezek a legcélravezetőbb eszközök.

Az is rendjén való, hogy mindabban az értelem uralkodjék, ami a látható világhoz tartozik, azonban helytelen, ha azt véltitek, hogy ezzel az eszközzel megértitek Isten titkait és rést üthettek a Lálhatatlanon.

Évszázadok óta mindig ugyanazt a hibát követitek el: összezavarjátok az értelmet a hittel, s a korlátozott emberi értelem segítségével akartok behatolni az égbe.

A hit dimenziója az Isten, az értelem dimenziója az ember.

A hit a menny titkaira nyit rá, az értelem a földéire.

A hit az én jelenlétemig vezet el, az értelem pedig a dolgokhoz.

Ha az értelem hatolna el az égig, hogyan jöhetnének hozzám az értelemmel még alig rendelkező kicsinyek?

Akkor anyám sem jöhetett volna hozzám, hiszen egyszerű háziasszony volt, olyan mint a többi korabeli nő, még csak az sem tudta, hogy lapos-e a föld vagy gömbölyű.

Nem, nem az értelem hatol el az égig, érti meg a Láthatatlant, s időzik előttem szemlélődésben, hanem egyedül a hit.

Ez a hit támogatta, segítette anyámat, mondatott vele igent, amikor nem értett, amikor kérésemet teljesítve nem kis nehézségekkel kellett szembenéznie.

Azért nem érzitek magatokhoz őt közel, mivel nem vagytok ugyanazon a hullámhosszon: attól féltek, hogy hitből kell élnetek, s csupán arra törekedtek, hogy az értelem nagyon halvány fényénél valahogy Istennel való kapcsolatokat oldjátok meg.

És természetesen zárt ajtó előtt találjátok magatokat.

Anyám a hit embere volt, s ezen az úton lehet anyátok és mesteretek.

Képzeljétek csak magatokat az ő helyzetébe, ha meg akarjátok érteni, mennyire meg tudta tartani egyensúlyát a hit és az értelem, a látható és a láthatatlan, az érthető és csak a hittel elfogadható ütközések pillanatában. Próbáljátok meg végiggondolni, mi mindenben ment át.

Azt hallotta az angyaltól, hogy Isten Fiának anyja lesz, — nos ez igen érdekes volt; azonban utána nem tudott magyarázatot adni Józsefnek, jegyesének, aki egyáltalán nem tudta fölfogni a benne végbemenő misztérium jelentőségét — nos ez több volt, mint érdekes!

A betlehemi kunyhóra eső kis fénysugár adhatott neki valami vigasztalást, de amikor megtudta, hogy

Heródes katonái a Messiás miatt gyilkolják a környék kicsinyeit, — nos ez már alig volt elfogadható az értelem számára.

Ismerte gondolataimat és mindvégig megosztotta velem hivatásomat, majd hallotta a tömeg ordítását, hogy halálra adjanak, — bizony nem volt neki könnyű.

A Kálvárián karjában tartva holttestemet azon a tragikus pénteken abban hinni, hogy föltámadok, — ez már meghaladta ennek a világnak az érvelését.

És így egészen végig: anyám a tiszta hitből élt, Isten szeretete pedig nem kímélte meg azoktól az iszonyú szenvedésektől, amely mélységet alig lehet elképzelni.

Ha Betlehemben fájdalom nélkül hozott világra, nem ugyanígy szülte meg az Egyházat: mibe került neki a Kálvária, az emberek, minden ember értetlensége, beleértve a hozzá legközelebb állókat is! Kérdemelte az Egyház Anyja címet.

Igy járt ezen a rögös úton egészen végig, a hit homályában, míg elköltözése után az én karomban találta magát.

Csak akkor tudott föllélegzeni, mivel mindvégig olyan kegyetlen csatát harcolt lelkében, amelyhez hasonlót a föld egyetlen teremtménye sem élt meg.

Van egy másik dolog, amelyre anyám taníthat meg benneteket: élni.

Itt most ismét utalok korotok központi fogyatékoságára, ami Descartes fiaivá tett benneteket és így többé nem értitek anyám közelségét, aki annyira elüt tőletek.

Az Evangéliumból, az üdvösség üzenetéből ti egy eszményt csináltok. Eszmékből éltek, eszmékből táplálkoztok, eszmék iránt érdeklődtök, a napot eszmékel töltitek meg.

S elfelejtitek, hogy én nem egy eszmét hoztam, hanem életet, az életet.

Milyen kapcsolatokat lehet tehát anyámmal, aki nem eszméket táplált magában...

Hanem élt.

Én voltam az élete.

Méhében nem egy eszmét, hanem engem hordozott, aki az Élet vagyok.

Az élet pedig egészen sajátos módon bontakozik ki; a szeretet gyümölcse, nem pedig a problémáké; harc és vér szülötte, nem pedig a szavaké.

Nem lehet körötökbe úgy belépni, hogy az ember ne szavakat, szavakat, szavakat halljon.

Hogy érthetnétek meg anyámat, aki soha nem fecsegett?

Hogyan érthetnétek meg a különbséget a szó és az élet, a fecsegés és az élet, a lét és semmi, a szeretet-élet és a szeretet-szó, az ima és az imáról szóló értekezés, az evés és a kenyérről folytatott vita között?

Evés helyett értekezést folytattok, imádság helyett vitatkoztok, szeretet helyett szeretetről beszéltek.

Anyám ellenkezőképp cselekedett: imádkozott, hallgatott, szeretett, így bontakozott benne az isteni élet.

Aztán volt benne valami, amit ti teljesen elveszítettetek.

Ő nem beszélt rólam, ha nézett, szemlélt engem; nem tanult teológiát, de még éjjel is a lélegzésemet hallgatta; nem tartotta magát hithirdetőnek, de „szavaimat mind megőrizte szívében” (Lk 2,51).

Ti pedig? Anélkül, hogy ismernétek, folyton én rólam beszéltek, órákat töltötök teológiai könyvek fölött, s közben eszetekbe sem jut, hogy egy icipicit velem le-

gyetek egy templom csöndjében; meg akarjátok menteni a harmadik világot, de rendezetlen, békétlen és örömtelen szívetekbe nem engedtek be üdvösséget.

Ha az isteni életet keresnétek, aki „Én vagyok bennetek” (Jn 14,20), találkoznátok anyámmal, aki nem tett mást, mint az isteni életet hordozta magában és adta a világnak. Én voltam mennyországa, bensőséges boldogsága, szemlélődése, ihlete és tevékenysége.

Elég voltam nekil

Boldog volt, még ha istenanyaságának töre állandóan átjárta is szívét!

Nem gondolta azt magáról, hogy ő a történelem alakítója — mint ti —, hanem alázatos egyszerűségben élt, és Istenre hagyta, egyedül csak Istenre, az irányítást.

Annyira semminek tartotta magát Isten előtt, hogy soha nem akarta felelőssége tükrében önmagát szemlélni, amint ti teszitek.

Igen, ti féltetek, mit mond majd rólatok a történelem; határtalan kevélységtek ébreszt bennetek ilyen gondolatokat.

Belőle hiányzott ez a félelem, napról-napra olyan egyszerűségben élt, mint a föld szegényei. Az igazi szegények, akik tudják, hogy az események mérlegén nem nyomnak semmit.

Mondjak még egy példát arra, mekkora a különbség a ti állandó nyugtalanságtok és anyám szabadsága és rendkívüli alázata között?

Egy napon, egy jeruzsálemi zarándoklat alkalmával elbújtam, s ő szem elől tévesztett.

Ti elveszíténétek engem?

Nem, ti nem veszíténétek el.

Hogy ez meg ne történhessék — mert akkor a tör-

ténelem majd azt mondja rólatok, hogy szórakozottak voltatok! — kötéllel fűznétek karotokhoz és nem adnátok meg a minimális szabadságot sem.

Anyám még arra is képes volt, hogy elveszítsen, annyira szabad volt mérhetetlen alázatában.

Ez az alázata, kicsinysége, ez az önmagára nem tekintés, önmaga semmibe vevése büvölt el engem.

Egyetlen egy teremtmény sem volt annyira képes az alázatra, mint anyám. És ez jelentette nagyságát.

Íme, ezért nem érzitek őt közel magatokhoz és nem is fogjátok, míg szívetek mélyén meg nem tértek.

Anyám az élet és az alázat példaképe, ti meg a nagy szavak és a hiúság modelljei vagytok.

Anyám a hit és az Istenre hagyatkozás nagy mestere, ti meg a hideg okoskodás és az állandó következetlenség mintája.

Anyám szegény szabad volt, mint a madár, ti meg gazdagok vagytok, úgynevezett kultúrátok és szomorú jólétetek rabszolgái”.

* * *

„Térjünk rá létére.

Mi volt az én anyám?

Mit kezdett meg anyám?

Mit élt anyám?

Isten Országát nyitotta meg a földön.

Isten Országát élte.

Az időben először őbenne teljesedett Istennek az az örök vágya, hogy az emberek sátorában éljen.

Mária volt az első sátor, amely alatt az Abszolútum otthon volt, beszélgetett az emberekkel, békében élt az emberekkel.

Jahvének öröktől fogva vágya volt, hogy sátort verjen az emberek között, hogy tökéletes egységben éljen velük, hogy kialakítsa velük a béke eszményi Országát, ahol nincs többé háború, és ahol a boldogság otthon érzi magát.

Sosem sikerült neki.

Egyetlen teremtmény sem váltalta, hogy Isten sátora, abszolút tulajdona legyen.

Túl sok bálvány népesítette be szabadságuk terét.

Az első teremtmény, aki ki tudta és ki akarta mondani Isten vágyára a maga feltétlen igenjét, anyám volt: „Az Úr szolgálója vagyok, teljesedjenek hát be rajtam szavaid” (Lk 1,38).

Isten Abszolútuma emberi ajakról először hallott ilyen édes szót.

Mindenki csak azzal volt elfoglalva, hogy kérdéseket vessen föl, mintha Isten Országá kevésbé lenne érdekes a földi országnál és kívánatosabb lenne az emberrel élni, mint Istennel.

Anyám képes volt az Istenre hagyatkozás abszolút megvalósítására, a gyökeres aláazatra és a valóság tökéletes fölmérésére.

És megfogant engem.

Úgy éltem szíve alatt, kedvemre, mint a paradicsomban.

Anyám méhe valóban egy darabka menny volt, maga a menny.

Benne megvalósult Isten álma: a földet mennyé változtatni, „miképpen a mennyben azonképpen itt a földön is” (Mt 6,10).

Akartok ti is mennyé válni?

Tegyétek azt, amit anyám: fogadjátok el, hogy bennetek lakom.

Akartok Isten sátra lenni? Fogadjátok el, hogy bennetek legyek, amint anyám tette.

Ez jelenti az üdvösségterv összefoglalatát, a végtelen irgalom jelét, az emberi hivatás nagyságát.

Isten által lakottnak lenni, egységben élni az Örökkévalóval, egy embert mennyországgá, a Teremtő Országának teremtményévé tenni.

Mindennek eredeténél anyám áll, ő nyit utat testében ennek az isteni valóságnak.

Aki ebbe a valóságba be akar lépni, csak őáltala teheti.

Az én anyám ezért a ti anyátok is.

Fogadjátok el őt, és szentek lesztek, hiszen a szentség nem más, mint Isten bennetek lakozása és annak tudatos elfogadása, hogy Isten lakik bennetek. Anyám ezt tette tökéletesen.

Akkor megértetek mindent, mert megértétek belülről jön mint az élet gyümölcse és mint Isten örök igazságára adott bensőséges válaszotok. Akkor majd békében éltek, mert a béke annak a rendnek gyümölcse, amelyet én állapítottam meg a menny és a föld, Isten és tiközöttetek.

Akkor semmi sem ébreszthet bennetek félelmet, minthogy mindenhatóságával magát Istent hordozzátok magatokban.

Akkor semmi sem zavarhat meg benneteket, mivel — lévén Isten mennyországa — már bennetek van az Atyám által öröktől örökre létesített tökéletes és örök Ország.”

* * *

Ezekben a pogány és nehéz időkben még valami nagyon értékeset taníthat nektek anyám: hogyan kell erős szeretettel szenvedni.

Határtalan volt benne az az erő, és ezt életadó hivatásának köszönhette.

Nem könnyű életet adni a halálnak ezen a földjén!

Életet támasztani a bűnös emberi szív terméketlen pusztaságában!

Milyen aggodalommal tekint a hatalom, a pénz és az élvezetvágy démonaitól uralt emberi szív borzasztó káoszára! Iszonyatos kép!

Hogyan is lehet mennyországgá alakítani ezt az ennyire földies valóságot, nagylelkűséggé változtatni ezt az ennyire kifinomított önzést, szabadsággá ezt a legteljesebb rabszolgaságot?

Keveset tehet, szenvednie kell, sokat, amint az anyák szenvednek hálátlan gyermekeikért, amint az ártatlanok szenvednek kínzóikért, amint a szegények szenvednek éheztetőikért.

Nagy erőre van szükség ahhoz, hogy az embert ne vegye le a lábáról a gyűlölet kísértése, hogy erőszakos módon ne rakjon újabb hullákat a már úgylis magas hullahegyre.

Mert ha az anya is föllázad bűnös gyermeke ellen, talán meg sem érti, akkor ki mentheti meg a gyermeket?

Ha az ártatlan lesújt arra, aki őt megütötte, ki állítja meg az erőszak láncreakcióját?

Ha a szegény megöli az őt éheztető és megvető urát, ki lesz akkor még képes a földön arra, hogy „szegény” legyen?

Nem tudjátok, hogy ha nem leszték „szegények”, nem léphettek be az Országba?

Nem tudjátok, hogy a „szegénység” az egyetlen ösvény, amely elvezet Isten életéhez?

A hegyi beszédben szoltam nektek a szegénységről mint boldogságról: „Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa” (Mt 5,3)... mi mást jelent ez, mint hogy szeretettel és boldogan elfogadjátok korlátaitokat, börtönötöket, fájdalmatokat, betegségeket és halálotokat?

Ne fokozzátok le a szegénységet valami fizikai dolgra, arra, hogy nincs pénzetek.

A szegénység az ember számára saját „természetét”, emberi „állapotát”, saját „létét” jelenti.

Szegény az az ember, aki az életre szomjazik anélkül, hogy ezt bírná, az Abszolútumot keresi, miközben még az esetlegesben él, Istent éhezi, aki még nem Isten, a föltámadásra vágyódik, miközben még a halálban van elmerülve.

Csak ezen a feszültséggel teljes szegénységen épülhet föl az ember és Isten kapcsolata.

Szegénység nélkül nem haladhat az ember Isten felé, mert nem érzi szükségét. Mi több, szegénység nélkül az ember önmagát tartaná Istennek, sátáni bálványimádásba merülve önmagát imádná, folytonosan és véglegesen káromolná Istent.

* * *

Pontosan így van ez!

Isten, nehogy sátánná váljatok, a szegénységet adta a föld örökéül, növekedésetek területéről, megszentelődésetek környezetéül, haladásetok lendítőjéül.

Az egyik oldalon kijavítjátok a házat, a másik oldalon meg újabb rész támad.

Hét gazdag esztendő megtölti magtáratokat, hét szűk esztendő pedig tönkreteszi a raktárt. Kigyógyultok egy betegségből, s máris érzitek, hogy egy új fejlődik ki bennetek.

Jobbra siettek, hogy segítsetek egy testvéren, s mögöttetek a nélkülözés miatt hárman összeesnek, akiket szeretetetek nem tudott jóllakatni.

Ezer ügynök szentelitek magatokat, de képtelenek vagytok arra, hogy fiatokat engedelmességre készítsétek vagy hogy békében éljeteek feleségeitekkel.

Nagylelkűségetekben szeretnétek megmenteni minden embert, közben saját szívetekből nem tudtok kitépni egy olyan szeretetet, amely megmérgez és megront benneteket.

Mint értékes embereket megtapsolnak benneteket, bevásztanak a vezetőségbe, ti meg alighogy átveszitek a hatalmat, megtapasztaljátok, mennyire képtelenek vagytok megoldani mindennapi egyszerű problémákat, s szorongás tölt el benneteket, hogy nem tudtok megfelelni mások elvárásainak.”

* * *

Ez a szegénység.

Ára pedig a szenvedés.

A szenvedés és a türelmes várakozás hatalma azonban, amikor tűzként tör elő a szeretet vénájából, lassanként összekapcsolja az emberben a láthatót a Láthatatlannal, gyöngeségét Isten mindenhatóságával, nemlétét magával a Léttel, a földet a mennyyel.

Az emberi szegénység réseinek ez, a fájdalom tüzével történt összeforrasztása találkozási ponttá, átkelő híddá, Isten láthatatlan Országának területévé válik.

Sőt, ez az az új ég és új föld, amelyet a Szentírás ígér és az emberi reménység hirdet.

S mindez boldogság, mert hirdeti Istennek teremtménye gyöngeségén és szegénységén aratott győzelmét, valamint a tragikus halál megoldását: a föltamadást.

Isten az emberrel szegénysége utkereszteződésénél, éhsége fatányérja mellett, méltatlansága szomjában, teremtményi hatarai tudatosításában és halálközdelmében találkozik.

S azért találkozik vele, hogy megadja neki mindazt, amit keres.

Ekkor már nem teremtett, hanem teremtetlen alakjában adja meg neki mindezt.

Nem jelképben, hanem valóságosan.

Nem az időben, hanem az örökkévalóságban.

Földi lakása mennyei otthonná valik.

A földi kenyér Isten kenyerevé.

A test egészsége örök üdvösséggé.

Az ember élete Isten örök életévé.

ÖSSZEFOGLALÁS

Egész életem ideje arra volt jó, hogy fölfedezzem testem, szívem és lelkem szegénységét.

Miután az evangéliumban találkoztam Jézussal, Ő megtanított arra, hogy megadással elfogadjam és elviseljem szegénységemet.

Amikor azonban Jézus és az Atya elküldték a Szentlelket, megértettem és megtapasztaltam a szegénység boldogságát, örvendezve és szeretettel elfogadtam korlátaimat, biztos lehettem abban, hogy a halálból születik meg az élet, szert tettem egy szemlélődő tapasztalatra, hogy a látható dolgok a Láthatatlan képmásai, s hogy a földi szegénység nem más, mint mérhetetlen szomj a menny, az abszolútum után.

A hitben akkor ráléptem szegénységem ösvényére, hogy találkozzam Vele. A találkozás színtere nem volt mindig kellemes: sötétség, undor, szárazság, szöknivágyás... A remény segített, hogy maradjak. Az ima számomra várakozást jelent.

Ő mindig eljött, még ha érkezési módja mindig új is volt, hiszen Ő mindig újdonság, az örök sokféleség Természete végtelen egységében. Jöllehet előre látom, hogy a halál közeledtével szegénységem növekedni fog, hogy a várakozás egyre keserűbb lesz.

Az eljövendő Isten immár meghódított engem; szemem már fáradt ahhoz, hogy csak ezeket a földi dolgokat lássa, s akkor vagyok boldog, amikor Rá mosolyoghatok. Szeretném, hogy mosolyra készen nézzen majd csodáira, amikor utoljára jön el, hogy széttörje korlátaimat és egész „népével”, vagyis az Egyházzal bevezessen a szeretet láthatatlan Országába.

